

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**KARL LILLEKONE
OG ANDRE KANUTTER**

ANDERS UHRSKOV

HEDEVIG OG HENDES DATTER.

Fortælling. 1912.

CHRISTOPHER BRUUN.

Udkommer i Rækken „Folkets

Førere“ Efteråret 1916.

• ANDERS UHRSKOV •

KARL LILLEKONE OG ANDRE KANUTTER

TRE FORTÆLLINGER

Uh 79 ka

rg

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCXVI

MDM

COPYRIGHT 1916 BY ANDERS UHRSKOV

•

KARL LILLEKONE

I

HAN hed altsaa Karl Lillekone, og det var der egentlig intet besynderligt i. Naar Per Smeds Søn blev kaldt Jens Smed, var det ligesaa rimeligt, at Maren Lillekones Søn benævnedes Karl Lillekone. Sin Far havde Karl aldrig set noget til, hvad der endelig heller ikke var saa sært, for han var død tre Uger, før Karl kom til Verden. Naturligvis havde Karl ogsaa et andet Navn. Ved særlig højtidelige Lejligheder som Daab og Konfirmation lød han Navnet Karl Karl- sen, men til daglig var han knap nok kendt under det Navn, og selv om en Del dog nok vidste, hvem Karl Karl- sen var, fremkaldte det Navn slet ikke de samme Fornemmelser i deres Sind som Karl Lillekone.

Maren Lillekone var lille, men vims. Foruden at hun var overmaade let til Bens, var hun ogsaa fingernem, hun kunde karte og spinde og binde saa godt som nogen. Hun var tillige bjergsom. Det kunde nu og da hænde, at et Stykke Ost eller en Stump Flæsk hang ved Fingrene af hende, naar hun var i Besøg et Sted. Hvad, Spindelønnen var ikke stor, og Fø-

den skulde de jo have. Karl var altid med, naar Moderen var ude; saa fik han gerne en Mellemmad med, det var ogsaa en Ting. Drengen kunde ikke undgaa at lægge Mærke til, at Moderen af og til var saa heldig at faa lidt i Lommen, naar der ingen var inde. En Dag kom de ogsaa til at tale om det, Karl og Moderen, og Maren sagde, at man skulde jo sørge for at have Mad i Huset, og om man saa en enkelt Gang — ikke for tidt naturligvis — kunde faa Lejlighed til at bjerge lidt, kunde det jo være heldigt nok. Ellers skulde man naturligvis ikke tage andres Sager, navnlig ikke *Penge*. For at tage *Penge* det kaldtes at stjæle, og det kunde man komme i Hullet for. Karl vidste endnu ikke, hvad *Hullet* betød, men at det var et ganske anderledes Hul end det, han havde gravet henne i Hjørnet af Haven, det kunde han da nok skønne. Han tænkte sig, at det var saa dybt et Hul, at man ikke kunde komme op af det igen. Uha da, nej han skulde Sørme ikke derned i; og hvordan det nu var eller ikke var, sikkert er det, at hvor meget Karl Lillekone end saa Lejlighed til at neje gennem sit lange Liv — *Penge* tog han aldrig.

Karl var ikke mere end knap og nap syv Aar, da han kom ud at tjene. Han skulde hen til en Husmand, hvor han skulde passe fire Køer og en halv Snes Faar. Moderen fulgte ham derhen, og da baade hun og Drengen var blevet beværtet paa det bedste, sagde hun saa mange Tak, bød Farvel og gik. Drengen fulgte hende udenfor, og der fik han hendes sidste Formaninger: „Nu skal du passe godt paa dine Klæder,

saa skal du være god ved Kreaturerne og altid gøre, hvad Manden siger. — Farvel, min lille Dreng.“

Karl stod med blanke Øjne og hikkede efter Vejret. Men straks efter kom Manden til Syne: „Hør, din Klæphoved derhenne, kan du komme ind og i dine gamle Bukser, vi skulde have muget ved Grisen.“

Om Aftenen kom Karl Lillekone for første Gang, saa længe han kunde mindes, til at ligge ene. Det var en haard Omgang. Han tænkte paa Moderen og især paa hendes sidste Ord: „Farvel, min lille Dreng.“ Aldrig havde han hørt hende sige saadan før og da slet ikke paa den Maade, for hendes Røst var blevet helt forandret.

Strengt var det at falde i Søvn, for han kunde høre baade det ene og det andet, og hvem kunde vide, hvad det kunde være — ud af saadan et begsort Mørke kunde der jo komme, hvad det skulde være. Karl laa og gennemgik alt, hvad han havde hørt om Spøgelser, Varsler og selveste Gammel Jerrik.

Det blæste lidt og smaaregnede. Karl laa og lyttede angst. Endelig langt om længe blev det stille Vejr, og Regnen holdt op. Men Stilheden fandt Karl endnu værre. Der var alligevel lidt Hovro ved at ligge og lytte til Regnens jævne og stilfærdige Pikken paa Ruderne. Det lød helt venligt, men nu var det blevet rigtig Nat, og hvem kunde vide, hvad Alarm der kunde bryde løs midt i denne uhyggelige Stilhed. Karl talte til tyve, men der skete ingenting. Naa, det kunde jo ogsaa ligesaa godt ske, naar han var paa enogtyve. Saa talte han til fyrre og halvtreds. Ja, hvis man nu kunde

naa at tælle til Hundrede, inden der skete noget, saa skete der vist i det hele taget ingenting. Han talte med Feberhast, og Storetaaen gik paa venstre Fod, som om det kunde fortne Farten.

Hundrede! Han havde sejret. For en Sikkerheds Skyld kunde han jo tælle til to Hundrede; kom der saa ikke noget inden den Tid, saa kom der overhovedet ikke noget. — Nej, det kunde saamænd ikke betale sig; der kom Sørme vist ikke noget alligevel ...

„Farvel, min lille Dreng“ ...

Til Kollemorten Marked skulde han have fri hele Dagen ... til November skulde han hjem til sin Mor igen, og saa skulde han ligge ved hende om Natten, som han altid havde gjort. Og til Novembersdag fik han et Par nye Træsko og Lærred til to Undertrøjer.

Det var Sørme Sager.

Og alt mens Karl laa og tænkte paa de Rigdomme, Sommerens Arbejde vilde bringe, faldt han i Søvn. —

Dagen efter maatte Karl Lillekone i Lag med de fire Køer og de ti Faar.

Det gik foreløbig rigtig godt. Og naar der alligevel lidt hen paa Sommeren opstod Strid mellem Karl og Køerne, var det ingenlunde hans Skyld, for han var ligesaa fredsommelig, som han var lille, og det siger ikke saa lidt. Men Sagen var den, at dengang Kornet kom af Jorden og var vokset lidt til, fik Køerne Lyst til at smage paa det til en Forandring. Det var især Gine, og da hun var baade stivsindet og stærk, var hun ikke saa let at trækkes med. Og trækkes det var netop det, de gjorde, for naar Karl Lillekone havde

rykket Stagen op og skulde til at trække Gine til Venstre, saa ytrede hun en afgjort Lyst til at gaa til Højre. Især var det en Fredag Eftermiddag, at det var galt. Gine vilde over at smage Havren, og Karl vilde, som ret var, holde hende paa Græsmarken. Men nu havde hun i henvend en Time staaet tøjret en halv Snes Alen fra Havren, og saa var det vel ikke for meget, syntes hun, om man fik en enkelt Visk.

„Kom nu Gine, du skal til denne Side.“

Gine flyttede sig ikke, men stirrede længselsfuldt mod Havrens friskgrønne, sagte bølgende Hav.

„Lille Gine — kom nu.“

Gine begyndte at sætte sig i Bevægelse, men til den anden Side. Karl strittede imod alt det han orkede med begge sine Hjulben, og han rykkede i Tøjret, saa han blev helt tyk i Hovedet.

Men Koen gjorde stiv Hals og gik frem. Karl maatte lade sig trække med, snart hoppende, snart slæbende.

Karl var baade fortvivlet og vred, og han lod en Regn af Trusler skylle ned over Kreaturet: „Din Svinehund, din Vandhus, din Tyvemær, din ... jeg skal Sørme klø dig ... jeg skal Satme ...“ og Stemmen knækkede over.

Karls Forraad af Ukvemsord og Trusler var imidlertid snart udtømt, han samlede sig da sammen til en sidste Kraftanstrengelse og gav et voldsomt Ryk i Tøjret. Han opnaaede ogsaa at faa Koen til at dreje Hovedet, og den gloede paa ham, som den vilde sige: „Giv Slip, din snottede Dreng, du kan vel nok se, jeg vil over i Havren.“

Og saa tog Gine fat igen, og hun satte af Sted i Halvtrav for at faa en Ende paa det Vrøvl. Straks efter stod hun et godt Stykke inde i Havren, og hun sendte den ene Ladning efter den anden ned i sin store Hængevom. Men ved Tøjrets anden Ende stod Karl Lillekone og tudede. Skræk for Manden, Forbitrelse over sin egen Afmagt og krænket Æresfølelse havde fuldstændig gjort det af med hans Sindsligevægt. Til alt Held havde Manden set det hele henne fra Brakmarken, og nu kom han skridtende, saa det havde Skik. Han var ualmindelig langbenet, var Mads Skomager, og kunde han ikke tage en hel halv Ager i hvert Skræv, saa var det i alt Fald stærkt derop imod. Saasnart Mads havde Tøjret fat, talte han Donner til Koen: „Vil du herom, din Ront!“ Og Gine maatte herom, men hun rev dog til Afsked en hel Haandfuld Havre op med Rode, saa Muldjorden røg hende om Ørerne.

„Du er jo en lille Pjerris,“ sagde Mads, da Tøjrepælen var vel stampet ned, „— kan du ett engang holde en Ko. Du kommer til at stræbe at spise en Skæppe Salt, saa du kan blive til noget.“

Karl tog Forslaget bogstavelig, og i den følgende Tid aad han meget mere Salt, end Velsmagen strengt taget krævede. Men det gjaldt jo om at blive til noget, saa han kunde magte Gine, som stadig bevarede sit oprørske Sindelag. Efter Maaltiderne tørstede Karl oftest meget, og han bællede Vand i sig, saa det skvulpede i Maven paa ham.

„Det var ett godt, det blev en tør Sommer,“ be-

mærkede Manden en Dag, „for saa tømte den Knægt Brønden.“

Den Tiltro til sin Indflydelse paa Vandstanden følte Karl sig meget bæret over, og han var da ogsaa belavet paa at formindske sit Forbrug, hvis det var saadan, at der ligefrem opstod Vandmangel.

„For jeg er jo ett den Mand, der vilde nægte dem en Tjeneste, naar de trænger til den,“ sagde Karl Lillekone til sig selv, en Dag han var paa Vej ud til Faa-rene.

Var Karl ellers godt tilfreds med sine Husbondsfolk og de med ham, saa bragte dog Sommeren et Sammenstød, som igen var Aarsag til den største Sorg, Karl Lillekone mindedes at have oplevet. Naar som helst han var træt eller halvvaad eller paa Grund af andre Tilskikkelser følte sig tung om sit lille Hjerte, var der en Forventning, der kunde blæse alle Skyer til Side, og det var Kollemorten Marked. Han havde været der to Gange og ~~ikke~~ ^{ikke} ~~Leben~~ ^{Leben}! Ja, Karl Lillekone havde Sørmø aldrig set noget lignende. Lange Rækker af Telte med alle mulige Herligheder i. Utallige Heste og Køer, desuden Bajadser, der slog paa Tromme, og fulde Folk, der sloges. Og endelig var der saa Alverdens mange Kager, at man ikke kunde æde dem i et helt Aar, om man saa ikke bestilte andet.

Det Marked skulde han med til, og hans Moder havde lovet ham en Karruseltur og et af de store røde Kagehjerter med Vers paa.

Og saa kom han der alligevel slet ikke, stakkels Purk.

Dagen var kommet, og Karl var i Stadsen, graat Vadmestøj og blanksværtetpudsede Træsko — da Ulykken skete. Han var saa godt tilpas som en at-tenaars Pige paa sin Bryllupsdag, og hele det fregnede Ånsigt straaled, da han lagde Haanden paa Klinken for at begive sig paa Vej.

I dette Øjeblik var det, at Konen kom ind og var meget altereret, for der var forsvundet et Stykke Rullepølse fra Køkkenbordet, og Katten havde ikke været inde. Mett' Mari' mønstrede Drengen, alt mens hun jamrede og skældte ud over sin forsvundne Rullepølse. Ikke saa snart havde hun bemærket, at hans højre Bukselomme var usædvanlig opsvulmet, før hun var over ham, og op af Lommen halede hun den savnede Stump Pølse. Gensynsglæden mærkede man imidlertid ikke noget til, derimod holdt hun en skrap Tale til Drengen.

„... jeg vidste jo nok, at din Mor vilde stjæle, men at hun ligefrem havde lært dig det havde jeg dog ett tænkt hende til. Det kan du komme i Tugthuset for, ved du det.“

Hvad Tugthuset var, vidste Karl ikke, men de to varme Kinddask, der fulgte med, vidste han nok at vurdere, og dog var det ikke mest dem, der fik det salte Vand til at dryppe fra hans graa Kinder og ned paa de pæne blanke Træsko. Mere var det Besøget hos Moderen og Markedsturen, som nu røg i Lyset. Da Drengen om Eftermiddagen gik ude i Marken og vandede Faarene, snøftede han uafbrudt og smaasnakkede med sig selv.

„... lille Muer, lille Muer ... det er ett sandt, at du vil stjæle. Du har aldrig taget Penge, det har du ett ...“ og han begyndte at græde stærkt. —

Dag for Dag øgedes Karl Lillekones Livsvisdom, og midt i den hede Sommertid oplevede han noget, som udvidede hans Menneskekundskab i betydelig Grad. Det havde været en stærk Tørke, og Græs var det smaat med. Imidlertid kunde Karl ikke ret godt taale at se paa, at Køerne fik for lidt at æde. I flere Dage havde han gaaet og set paa en Lavning, hvor der fandtes en Ærtemark, der stod i det frodigste Vildnis. Og vel var Ærterne ikke deres, men ikke desto mindre listede Karl sig derned en Middagsstund og bjergede en god Portion. Han rev lidt op her og lidt der, saa det var slet ikke at se. Karl fordelte sit Grøntfoder i de fire Køers Tøjreslag, det kostede adskillig Selvovervindelse at give Gine noget, det skarnevorn' Dyr hun var, men hun fik dog om end knap saa meget som hver af de andre. Lidt efter traf Konen at komme forbi, og hun saa jo lidt paa de her Ærter, som Køerne stod og smovsede i med stort Velbehag.

„Du er en retten Dreng, Karl, at du saadan kan være om noget til Køerne. Du skal faa et Stykke Sukker, naar du kommer hjem.“

Da hun var gaaet, stod Karl med Hænderne begravet i Bukselommerne og vidtaaben Mund. Han saa grumme fjale ud, og dog var det netop i saadanne Øjeblikke, at Karl Lillekone tænkte over Livet.

Han følte sig paa den ene Side stolt over Konens Ros. Men hun vidste vel endelig nok, at de ingen

Ærter havde selv, og saa . . . Karl sammenholdt denne Begivenhed med den bedrøvelige Historie med Rullepølsen, og kom til det Resultat, at Konen var ingenlunde bedre end hans Mor. Tværtimod Sørme.

Naa, men om Aftenen fik han sit Sukker, og det aad han med Velbehag. Siden hændte det jævnlige, at han paa lignende Maade fortjente sig et Stykke Sukker, en enkelt Gang endda en Toskilling.

Da Novembersdag kom, hentede Maren Lillekone sin Søn. Han havde sin Bylt pakket, da hun kom. At der var gemt en Kasse med en halv Snes Æg inden i den, kunde ingen vide. Karl mente ogsaa, han havde baaret sig umaadelig klogt ad, han havde i den senere Tid bjerget et Æg fra Hønsehuset hveranden Dag og gemt dem paa et sikkert Sted. Og for hvert Æg, han tog, følte han sig stoltere. Dette her var Tak for sidst for Rullepølsen og Kollemorten Marked.

Maren Lillekone havde den Glæde at høre sin Dreng rose. Han havde passet sit Arbejde baade tidlig og silde, og de vilde da gerne have ham næste Aar igen.

Baade Maren og Drengen blev beværtede med Kaffe og Søsterkage, og da de havde sagt Farvel og Tak og var kommet ud paa Vejen, stak Karl sin lille Haand ind i Moderens, og saadan gik de hele den lange Vej hjem.

II

Dengang Karl havde været hos Mads Skomagers i et Par Somre, tilbød de at beholde ham ogsaa om

Vinteren, og fra nu af opholdt han sig der lige til sin Konfirmation. Det havde for Resten nær ført til, at han havde faaet Navneforandring og var blevet kaldt Karl Skomager. Men hans gamle Navn beholdt dog Overtaget. Karl Lillekone var for godt at glemme.

Lige efter sin Konfirmation kom Karl i Tjeneste hos en Mand i Nabosognet, der hed Jørgen Haugaard, og ham tjente han i otte samfulde Aar. Karl havde et fredsommeligt Sind og holdt sine Heste i fortræffelig Stand. De fik deres Pasning i alle Maader, og det var ikke tidt, at han var saa urimelig at forlange, de skulde løbe i Trav.

Karl Lillekone var vellidt af Sognets andre Karle, men der var dog nok dem iblandt, som holdt af at drive lidt Spas med Karl og hans Hjulben. Der gik sære Historier om dengang, Karl var paa Session, og paa Legestuer og ved lignende Lejlighed maatte han nu og da finde sig i Smaadrillerier. Karl var ingen stor Danser. Saadan noget som Reel og Berlinerkontre, som de fleste Sørup Karle var ligesaa sikre i som i den lille Tabel, fik Karl aldrig i Hovedet endsige i Benene. Vals var det ogsaa galt med; der var nogen, der sagde, at det kom af, at hans Ben gik i Cirkel. Denne Bemærkning fik for Resten en pluskæbet Karl galt i Halsen. En Aften skulde han som sædvanlig vise sit overlegne Vid, og det var Karl Lillekones Ben, det skulde gaa ud over.

„Hør, du Karl Lillekone, hvem har forvredet dine Ben — de gaar jo i Cirkus.“

Der blev en overvældende Latter. Og den plus-

kæbede lod Munden staa paa Klem af bare Forbavelse. Et Par Minutter stod han og grundede, uden at det var ham muligt at fatte, hvori det morsomme bestod, men saa opgav han al Undersøgelse og gav sig til at grine med, og det blev han pligtskyldigst ved med.

„Nej, Marius,“ bemærkede en nylig hjemkommen Gardist, da Latteren saa nogenlunde var overstaaet, „jeg tror ett, Karl har været i Cirkus med sine Ben, men du behøver vist blot at melde dig, for dit Hoved er der sikkert mange, der vil give Penge for at se.“

Latteren rejste sig paany, stærk og velment. Der var adskillige, som undte Marius det godt, han skulde altid gøre sig vigtig, og han havde ikke Mod til at vælte sig over andre end den flinke og fredsommelige Karl Lillekone.

Marius turde ikke give sig i Ordkamp med en Gardist fra Kongens København; han gled lidt efter lidt — saadan rent tilfældig — tilbage i de yderste Rækker af Flokken.

Men det varede ikke længere end til næste Gang de var sammen, saa skulde han atter drive Spas med Karl Lillekone.

„Hvordan var det, Karl,“ spurgte han, „du blev jo kasseret paa Session. Var du for hjulbenet til at være Dunk?“

For en Gangs Skyld bed Karl fra sig.

„Nej, Marius, jeg havde for meget Omløb i Ho-

vedet, kunde de mærke, men af den Grund behøver de jo ett at sende dig hjem.“

De lo allesammen saa nær som Marius. Han stod med aaben Mund og grundede paa et knusende Svar, men inden han havde fundet paa det, var Talen gledet over paa helt andre Ting.

Karl var som nævnt ingen fremragende Danser, men en Hamborger kunde han da træde, og den dansede han, saa tidt det kunde byde sig. En Aften hændte det, at han kom til at danse med en lille bitte buttet Pige ude fra Nørremarken. Hun havde en stærk og grov Rødme paa Kinderne og en noget flad Næse, og hun var saa lille, at hun maatte se op til Karl. De dansede altsaa, og det vakte straks Opsigt, ja det var ligefrem ikke til at lade være at le. Det var de to mindste i Stuen, som der havde fundet hinanden. Det vilde være fuldkommen urigtigt at sige, at de svang sig i Dansen. Nej, de trippede rundt i en Art jævn Arbejdstrav, hun saa' blufærdig ned paa hans Vest, og han stirrede stift, næsten forstenet ud i Rummet. Desuden dansede de i hver sin Takt.

„Sikken Par Smaafolk!“

„Ja, de er da to Alen i et Stykke.“

Pigerne fniste, og Karlene lo, men Karl og hans Pige dansede ufortrødent videre; den usædvanlige Opmærksomhed føltes af de andre dansende, og Par efter Par standsede for at slutte sig til Tilskuernes Skare. Til sidst var der ikke andre paa Gulvet end Karl og Dorte, men de var vant til at arbejde til

Fyraften, og først da Spillemanden sluttede af med sit virtuosmæssige Dobbeltstrøg, gik Karl og Dorthé over i almindelig Gangart.

Hvad enten det nu var, fordi de var blevet grint sammen, eller fordi de følte sig som hinandens jævnlig, saa blev i alt Fald Resultatet det, at Karl Lillekone for første Gang ikke gik lige hjem, men satte Kursen mod Nørremarken i Følge med Dorthé. Han gik med Hænderne i Bukselommerne, hun med sine indsvøbt i sit store graa Klæde.

„Det er godt Vejr i Aften,“ begyndte Karl.

Ja, det var det jo.

„Men det har jo været en strenge Vinter i Aar.“

„Ja, det var et sandt Ord.“

„Naa, det var nu ogsaa spaaet, saa det var jo ett saa mærkeligt.“

„Næ—j.“

„Jo, det skulde blive Frost fra midt i Januari Maaned og til efter Fastelavn.“

„Si-si.“

„Det stod i Avisen. Manden læste det selv.“

„Ja, I holder jo Aviser oppe ved jer.“

„Ok ja, Jørgen Haugaard er næsten helt studeret. Han har læst — jeg tror, det er tre tykke Historiebøger i Vinter.“

„Det er sært, hans Hoved kan holde til det.“

„Jo, jo — der er Sørme ett mange Mænd i Sognet, der er bedre beslaaet, hvad Hoved angaar.“

„Nej, det har En jo ogsaa altid hørt.“

„Han har fortalt nogen Krøniker af en, der hed-

der Blicher — Løgn er det naturligvis, men de er slet ett saa taavle lavet. Saa har han læst et Par af en derude fra Thyregod af. Det skal være sandt altsammen, det kunde nu ogsaa godt lyde saadan.“

Dorthe svarede ikke, og Karl gik ogsaa i Staa. De fortsatte deres trevne Gang i Tavshed, indtil de var naaet til Dorthes Hjem.

„Naa — god Nat, Karl.“

„God Nat, Dorthe.“

Hun tog ikke sin Haand lige straks; følgelig kysede Karl hende, og dermed var de forlovet.

Da Sæden var i Jorden, gjorde Karl og Dorthe en Vejletur — ja de kørte da med Jørgen Haugaard, saa det kostede ikke noget. De gik ind i den første den bedste Guldsmedebutik og købte to glatte Guldringe. De var skammelig dyre, var Ringene, og Karl saa paa sine Femdalersedler flere Gange, før han kunde faa sig til at skille sig af med dem. Men ske maatte det jo. Bagefter gik de ned gennem Byen for at købe Stads, men hvert Øjeblik skævede de ned til højre Haans Guldbrand. Først var de inde hos en Buntmager, hvor Karl købte sig en ny Kasket, og bagefter gik de, omend med adskillig Hjertebanken, ind i en stor Manufakturbutik. Dorthe var saa befippet over al den Herlighed, hun havde for Øje, at hun slet ikke kunde faa noget sagt. Hun prøvede til flere Gange, men Ordene blev siddende i Halsen. Saa tog Karl sig for at ordne Sagen og forklarede, at de skulde have noget Forklædetøj. Kommisen sprang af Sted, som der var Ildløs, og Karl spyttede en Gang paa Gulvet og tør-

rede sig om Munden med Bagen af Haanden. Dette var at forstaa som en Tilkendegivelse af, at han ingenlunde var uvant med at være ude i Verden.

De købte Bomuldstøj til tre Forklæder, og Karl betalte med værdig Langsomhed. Dorthe var færdig at omfavne ham, da de kom udenfor, saa rørt var hun, dels over den dejlige Gave og dels over hans mandige Optræden i disse farefulde Omgivelser. Karl følte sig smigret, og nu vilde han prøve at være fornem. Han saa sig om, om der var Bekendte i Nærheden, og da det ikke var Tilfældet, stak han om end med nogen Nervøsitet sin Arm ind under Dorthes. De kunde vel nok gaa henad Gaden som andre Købstadfolk! Det gik. Der blev hverken Opløb eller andet lignende. Dorthes Hjerter blev mere og mere fuld af Jubel, og hendes Blik udtrykte større og større Beundring. Karl nød det med en hed indvendig Glæde, men hans Ansigtstudtryk var tør og selvfølgelig. Imidlertid drev han sit Vovespil endnu videre: Nu vilde han give Kaffe, Kaffe med Toskillingskager til. Deres Mellemmad havde de spist henne hos Købmanden, hvor de havde staldet ind. Men nu skulde de altsaa have Kaffe. De gik en hel Gade igennem for at studere Gæstgiverierne. De kom forbi syv, som alle blev grundigt eftersete.

Efter moden Overvejelse blev de fire skudt ud, to var for fine, og i de to lod der til at være fulde Folk. De gik nu atter Gaden igennem for at underkaste de tre en grundigere Prøvelse. Ved den modsatte Ende af Gaden standsede de, og Karl afgav sin Betænkning. Udfaldet blev, at Stedet Norden for Slagterbutikken

var det, der bedst stod ham an. Følgelig vendte de om og gik derhen. Men da de havde naaet Huset, standse de, besigtigede Facaden nøje, gik saa først til Venstre og derpaa til Højre for, som det skulde lade, at efterse Varerne i de to Butikkers Vinduer, men i Virkeligheden var det kun for at udskyde Afgørelsen. Efter dette gik de atter hen til Indgangen. Dorthen var saa beklemmt, at hun slet intet kunde sige. Hun satte al sin Lid til Karl. Men Karl nølede. Endelig tog han en Beslutning og sagde, idet han gik et Skridt hen mod Trappen: „De kan jo da ett tage Livet af os.“

Men inden han besteg Trappen, fandt han dog Lejlighed til at veksle et alvorligt Haandtryk med Dorthen, som var der betydningsfulde Begivenheder i Vente.

De kom ind, men blev staaende lige inden for Døren.

„Mig Forlov at spørge, kunde vi ett faa to Kopper Kaffe?“ spurgte Karl med lav og myg Røst.

„Jo saa gerne — skulde det være med Brød?“

„Ja — a — —“ Karl Lillekone nølede, „ett saadan ligefrem Grovbrød da —“

„Nej, men Wienerbrød?“

„Ja—a —“

Det var ret betænkeligt dette her, følte Karl. Det kunde føre til alle Haande.

„Ja—a. Har Di ett et Par Toskillingskager?“

„Jo, saa gerne — det er det samme som Wienerbrød. — Værs'god og sid ned, skal Kaffen straks være der.“

De satte sig i en blød Sofa. Karl følte sig som Situationens Herre.

„Jo—o,“ sagde han forklarende, „jeg har jo spist Toskillingskager paa Kollemorten Marked. Saadan et Sted lærer man ligegodt at begaa sig.“

— —

Se den Købstadtur var nu den største Dag, Karl og Dorthe nogen Sinde havde oplevet. Og naar Dorthe siden fortalte deres Børn om Konger og Kejsere, og hun skulde beskrive al den Herlighed og Pragt, der fandtes paa deres Slotte, saa var det Skænkestuen med de bløde Sofaer og Stole og de store Billeder paa Væggene, hun beskrev. Og skulde hun skildre en drabelig Helt, da var det hendes Mands Mod og Konduite paa hin minderige Vejletur, der foresvævede hende. —

III

Dengang Novembersdag kom, holdt Dorthe og Karl Lillekone Bryllup. Jørgen Haugaard gjorde Gildet, og de kom til at bo i en Husende i Udkanten af Byen. Udstyret var fattigt, men uden Jørgen og hans Kone var det blevet den rene Armod. For vel havde Dorthe efterhaanden skaffet sig baade en Overdyne og et Par Lagener til Veje, og det var hun vældig stolt af, men Jørgens Kone fandt dog, at det var for lidt at gaa Vinteren i Møde med; og hun gav dem derfor en Underdyne og nok et Par Lagner. Jørgen besluttede at lade dem faa de gamle Møbler, der var tilbage henne i Aftægtsstuen, men det kostede ham en Del Anstrengelse

at faa det sagt. Kunde man ikke risikere, at Karl Lillekone gav sig til at sige højtidelig Tak, fik grødet Stemme og andet sligt. Jørgen kunde endnu blive halvængerlig, naar han tænkte paa Lille Jens, som han engang havde givet en Skæppe Kartoffler, og som derpaa havde taget sin Kasket af og givet sig til at tale højtravende, men Jørgen havde da ogsaa bidt ham af, saa han fik sin Kasket paa igen: „Snyd du nu din Næse og gaa hjem med dine Kartoffler. Dether er Pin'de ett noget at gøre lang Snak af.“

Gang paa Gang besluttede han at give Karl Besked om Møblerne, men hver Gang glippede det. At Karl Lillekone saa vel som Lille Jens og andre Smaafolk viste ham al Ære og Respekt, det var i sin gode Orden, men deres Rørelse kunde de holde ved sig selv. Ligesaa lidt som det kunde falde Jørgen Haugaard ind at klæde sig af i fremmede Folks Nærværelse, ligesaa lidt kunde det falde ham ind at give sig til at snakke op om sit Hjertes Følelser. Og naar andre gjorde det, var han færdig at brække sig. Ja, af Børn kunde han taale det og af Præsten paa Prædikestolen, men dermed basta!

Imidlertid slap han dog til at faa det sagt, og Tidspunktet var ogsaa valgt med Omsigt. Det var en Formiddag, det stormede fra Nordvest, og af og til hældte Himlen en Skylle ned over den forpjuskede Jord. Karl Lillekone var ved at muge i Stalden, og det traf sig da saa uheldig, at han, engang han kom kørende henover Møddingen med en Bør Møg, kom til at træde paa et lovlig blødt Sted og sank i med det ene Ben lige til

Knæet. Jørgen smaagrinte ved Synet og nærmede sig saa meget, at han lige kunde raabe ham op.

„Naar du nu bliver færdig med din Mugen og din Baden, og hvad du nu er ved, saa kan du køre til Mølle med den Tønde Rug, og — det er sandt — saa kunde du lige tage det Bord og de tre Stole derhenne i Aftægtsstuen med og sætte dem ind i dit Hus dernede.“

Dengang Karl efter adskillig Aslen havde faaet trukket sit Ben op af det kolde og lidet vellugtende Bad, keg han efter Manden for da at faa sagt ordentlig Tak, men Jørgen var intet Steds at se. Sidenhen gottede Jørgen Haugaard sig adskillige Gange over at have snydt Karl Lillekone for hans Taksigelse.

Nok om det. Karl og Dorthe blev gift og kom ned i deres Lejestue, Dorthe var i den syvende Himmel over al den Velstand, hun saa om sig, og da hun havde prøvet at sidde paa alle tre Stole, græd hun af Glæde og sagde baade Gud og Mennesker Tak.

Karl tjente deres Udkomme med at gaa i Dagleje, og gav det end mere Slid end Skillinger at staa paa et smalt Logulv og svinge Plejlen Dag ud og Dag ind, saa vankede der jo altid lidt ekstra til Spisekammeret. En Spand Mælk var Folk ikke saa nøje over, og stundom fik Karl Lillekone ogsaa en Slant Kartoffler eller en Stump Flæsk med sig hjem om Aftenen. Paa den Maade slog de sig rigtig godt igennem om Vinteren.

Hen først paa Sommeren fik Dorthe en Søn, og havde der ikke før været Glæde i Gaarde, saa blev der nu. Dorthe tyktes da ikke, at hun nogentid havde set

saa klog en Dreng, og han vejede ikke mindre end syv Pund, saa hun fandt, der var al Udsigt til, at han kunde vokse baade sin Moder og sin Fader over Hovedet.

„Hvissomenstid han nu blev saa stor, at han kunde blive Gardist!“ udbrød hun en Dag.

„Nej, saa stor tror jeg nu ett, han bliver,“ svarede den mere nøgterne Mand. Men Dorthé fik ny Lejlighed til at juble, da Jørgen Haugaards Kone fortalte hende, at Degnens sidste Dreng ogsaa havde vejat syv Pund.

Deres Dreng vejede ligesaa meget som Degnens! Saa kunde han vel ogsaa godt være ligesaa klog, og hvem kunde vide — kanske han kunde ende med at blive Degn i Sørup, hvad der var noget nær det største, Dorthé kunde forestille sig. Karl Lillekones Tanker fløj ikke saa højt, men derfor holdt han ikke mindre af Drengen.

Barnet blev meget forkælet. Ikke en Kat maatte røre sig, naar det sov, og Dorthé forbød paa det bestemteste Karl at banke sin Pibe ud, før det behagede lille Jense at vaagne af sig selv. Karl fandt sig i det og tog i Stedet en Udrygningsskraa, paa den Maade fik man dobbelt Ligen af sin Tobak.

Naa, det Prelleri fik da ogsaa en Ende, for næste Foraar fik Jense en Broder, og det viste sig efterhaanden nødvendigt nu og da at lukke en Dør op eller i, selv om en af Poderne slumrede. Et Aar efter kom Storken med den tredie Dreng, hvad der bragte Kromanen Hans Peder til at foreslaa Karl Lillekone at

gøre en Pavse. Karl sagde ja og tog den Dram, Kromanden ved samme Lejlighed skænkede for ham, men elleve Maaneder efter maatte de atter have Madammen; og Dorthen var endda glad, at det var en Pige, for hende kunde En jo da have megen Hjælp af, naar hun blev en Ko'n større. Karl var ogsaa rigtig fornøjet, men Kromanden, den Skalk, betog ham Glæden. Da Karl Dagen efter den glædelige Begivenhed var henne i Kroen og købe et halvt Fjerdingspund Kaffe, kom Hans Peder straks til Syne.

„Daw, Karl, hvordan har Madammen det?“

„Jo—o.“ Karl trak lidt paa det.

„Ja, jeg mener *din* Madam.“

Jo Tak, hun havde det da godt, Gud ske Lov.

„Kom hen og faa en Skænk, Karl, værsaagod.“

Karl var villig, og de drak paa Datterens Velgaaende.

„Men Skade var det jo ligegodt, det blev en Pige.“

„Hvordan?“

„Ved du ett det? Jo, den, der faar seks Sønner i Træk, faar fem og tyve Rigsdaler af Kongen, og nu var du jo saa godt i Gang.“

„Aa, det passer vel ett.“

„Passer? Vil du ett tro det, skal jeg læse det op af Avisen.“

Hans Peder rejste sig og kom lidt efter tilbage med en forkrøllet Avis. Han foldede den ud med værdig Langsomhed og læste med høj og salvelsesfuld Røst: „Pengegave fra Kongen. I en Landsby Norden for Aarhus er der indtruffet det sjældne Tilfælde, at en

Boelsmand ved Navn Frands Pedersen i afvigte Februari Maaned saa sin Familie forøget med en Søn, og da han i Forvejen havde fem saa-danne, modtag han i den Anledning fra Hans Majestæt Kongen en Pengegave paa fem og tyve Rigsdaler, hvilken Gave Hans Majestæt tildeler hver den, som faar seks Sønner i Træk.“

Kromanden havde intet at tilføje, men lagde Avisen ind igen, hvorefter han atter satte sig over for Karl, som sad og keg ud paa Vejen med et mistrøstigt Blik.

„Vi skal have en lille én til, Karl.“

Kromanden skænkede. „Skaal, Karl.“

„Skaal.“

„Du kunde jo ogsaa træffe at tjene dem endnu, hva' Karl!“

Karl mente nej, og selv da han fik endnu en Dram, kom han ikke i Humør igen, men drontede af hjem med sin Kaffe. Han gik og mulede et Par Dage, og da Dorthe ikke følte sig rask nok til at staa op den femte Dag, som hun plejede, gav han ondt af sig og sagde, at hun var en doven Kælling, og hvis hun i det hele havde gjort sine Sager ordentlig, kunde de med Tiden have faaet en stor Sum Penge af Kongen, og saa fik hun hele Lektien efter Kromandens Avis.

Om Eftermiddagen var Stine, Jørgen Haugaards Nabokone, lige indenfor, og Dorthe beklagede sig grædende over sin Mands Vrede.

„Sikke noget,“ sagde Stine, „det er noget, Hans Peder har bildt ham ind. Han bestiller jo ett andet end hitte paa Narrestreger.“

„Ja, men han har læst det op af Avisen.“

„Aa! han har en gammel Hægte. Naar han ett kan faa Folk til at tro paa hans Krøniker paa andre Maa-der, saa lader han, han læser det i Avisen.“

Dorthe følte sig trøstet, og da Stine en Dags Tid efter traf til at møde Karl Lillekone, sagde hun til ham, at detteher med de fem og tyve Daler det var vist ikke helt til at bygge paa.

Men Karl paastod jo.

Ja, men han vidste vel da nok, at Kromanden var noget tilbøjelig til at fortælle Historier.

Ja, Karl vidste nok, hvad han vidste, og han nikkede meget bestemt.

Og jo mere hun søgte at overbevise ham om, at Hans Peder havde holdt ham for Nar, desto fastere holdt Karl paa det modsatte. Han tænkte ved sig selv, at Stine skulde nu lige godt ikke komme og bilde ham noget ind, det var han Sørme da for klog en Karl til. Endelig blev Stine ærgerlig og gik hjem, idet hun tænkte ved sig selv: „Ja lad ham saa tro det, den Pjorsk, siden han saa gerne vil.“

Men da Kromanden en Dag fortalte sin Præstekammerat og Ven Jørgen Haugaard om Karl Lillekone og Kongens Penge, kom Jørgen til at le, saa han nær ikke havde faaet drukket sin Puns. Og i den følgende Tid hændte det af og til, at han ude paa Marken, eller bedst som han kørte hen ad Landevejen, brast i Latter over Hans Peders hjemmelavede Avisnyt. —

Karl Lillekone havde altsaa ialt seks Munde at mætte, og det var slet ikke nogen let Sag især i Tider,

hvor Rugen kostede en Daler Skæppen. Men Karl sled trolig. Om Vinteren tærskede han i Tønde, om Sommeren gravede han Mergel, eller hvad andet der kunde falde for. Knokkelarbejde var det i Reglen, han blev sat til. Især var Mergelgravningen noget, som kunde drive den dovne Sved ud. At staa i Mergelgraven fra Klokken seks eller før og til Middag og bag- efter fra Klokken to og til Solnedgang det skulde nok lære En, hvor Ens Ryg såd. Strengt var det at brække den faste Mergel løs, og det var heller ikke bare Lege- værk at lange den op, især naar man som Karl Lille- kone havde lidt langt at række. Og naar han saa en- delig efter endt Dagværk havde faaet sin Natter og henad ti var paa Vej hjemad, var han saa mør i Kropp- en, at han tidt og mange Gange fristedes til at smide sig i det svale Græs i Vejgrøften. Men hjem naaede han jo da. Om Morgenens, naar han vaagnede Klok- ken godt fire, var det galt igen, han var saa stiv i Lemmerne, at han næsten ikke syntes, han overhove- det kunde rejse sig, han vilde give baade det ene og det andet godt for at faa Lov til at blive liggende. Men det gjaldt jo Brødet til de fire derovre og hans Kone Dorthes, som laa ved hans Side og snuede med vid- aaben Mund og et grumme indskrænket Udtryk i An- sigtet. Karl Lillekone rejste sig op og kravlede forsigtigt ud af Sengen. En Dag han var særlig overkørt, fandt han paa at tage sig en Dram, lige saa saare han var ude af Sengen, og det var svært, hvor det lannede. Siden blev det en fast Skik, at Karl Lillekone tog sig en klar paa fastende Hjerter. Efterhaanden fandt han det

forøvrigt ogsaa gavnligt for Sundheden at væde Halsen senere hen paa Dagen.

Smaat var det, og smaat blev det. Daglønnen var en Mark om Dagen om Vinteren og fire og tyve Skilling om Sommeren. Det rakte ikke ret vidt, især da Familien bestandig forøgedes. Dengang Karl og Dorthé havde været gift i elleve Aar, havde de sat ti Børn i Verden, hvoraf de ni levede, seks Sønner og tre Døtre. Livskraftige og sultne var de alle, og Karl maatte ofte formane dem til Maadehold. Det hjalp nu ikke noget, de aad lige galt. Det, Karl tjente, kunde ikke slaa til, men saa bjergede han lidt nu og da, og det gjorde han sig ingen Skrubler af, han opfattede det som en Art indirekte Beskatning, og desuden havde jo hans Mor lært ham det. Det blev efterhaanden ret bekendt, at Karl Lillekone var en lille Smule langfingret. Et Sted forsvandt der et Par Sortepølser, et andet Sted en Skæppe Rug og saa fremdeles. Folk brummede nok lidt over det, men hvad Skam, det blev jo da i Sognet, det var altid en Trøst, og Karl Lillekone var en Daglejer, der gjorde sin Tørn, hvor han saa blev sat. Men enkelte Gange var det lige ved at gaa galt. Saaledes arbejdede Karl Lillekone et Efteraar paa en Gaard lige op til Engum Skel, og der var han sammen med en Mand fra Engum Mark, som de kaldte Grovsmeden, og de blev da saa godt kendt, at de i al Gedulthed aftalte at liste hen til en af Engumgaardene en Aften silde og se at finde hver et Faarelaar. Til en Begyndelse gik det ogsaa meget godt, men midt i det bedste blev de forstyrret og maatte rende. Karl havde

faaet sit Faarelaar fat, men Grovsmeden var tomhændet. De maatte strække ud, alt hvad de orkede, for at redde sig, men Karl var næsten ligesaa god til at løbe som sin Mor, saa han fik hurtig Forspring. Grovsmeden kneb det mere for, men ogsaa han reddede sig med Møje og Besvær. Dengang de saa begge to var uden for videre Fare, hændte det, at Karl var saa uheldig at falde over en Harve og tabe sit Faarelaar, og lige i selvsamme Øjeblik greb guten Grovsmed Laaret og sprang af Sted, saa det svuppede i Pløjejorden. Karl kunde sagtens have løbet ham ind, men han kunde ikke tage Faarelaaret fra ham, og hvad var der saa ved det? Karl snakkede med sig selv hele Vejen hjem, og den Aften nøjedes han ikke med at sige Sørme.

Men den Historie blev siden meget omtalt. De Engumer havde straks Karl mistænkt, ved det han nu havde arbejdet der i Nærheden, og nu havde de fra gammel Tid svært Mod paa at drille de Søruper, som fra deres Side med Glæde gjorde Gengæld. Desuden havde de Engumer af visse nærliggende Grunde en stærk Tilbøjelighed til at gøre lidt meget ud af Historier, der angik udensogns Tyve.

Nok er det, en Dag Jørgen Haugaard kom ind i Kroen, traf han der en Mand fra Engum, som venkabeligt anbefalede ham at holde deres Tyve indenfor deres eget Sogn. Jørgen spurgte, hvad det skulde sige, og Manden forklarede op ad Vægge og ned ad Stolper, Løgn og sandt imellem hinanden. Jørgen blev imidlertid gal i Hovedet, og ikke saa snart traf han Karl, før han brasede paa ham.

„De siger, du har taget et Faarelaar ovre i Engum.“

„Det stemmer ett.“

„Nu skal du Pin'de sige Sandheden, Karl.“

„Ja, jeg jeg var derhenne, me ... me ... men jeg fik ikke noget. De ... det var Grovsmeden, der rendte med det.“

„Jeg skal sige dig en Ting, Karl — du maa ett tage saa meget som en Krumme udensogns. Vi vil Pin'de ett have det at høre, forstaar du.“

„Vi havde ett noget at æde,“ svarede Karl stilfærdig og saa ned paa Landevejen.

Jørgen begyndte at asle med Agestolen, som ellers sad meget godt. Et Par Minutter efter sagde han med tilkæmpet barsk Tonefald, og idet han iøvrigt syntes at være optaget af et Par Kvier henne paa Marken: „Naar du trænger, kan du komme til mig. — Kom saa.“

Hestene var i Trav, inden Karl fik sagt Tak.

Samme Eftermiddag, da Jørgens Karl skulde til Mølle, fik han Ordre til at køre hen forbi Karl Lillekones og sætte fire Skæpper Rug af. Karlen, der var ny i Gaarde og meget nysgerrig, begyndte straks at spørge:

„Skal jeg have Pengene med tilbage for det?“

„Nej, du skal-ikke,“ svarede Jørgen. Tonen var ikke just indladende.

„Hvad skal jeg saa sige til dem?“ fo'r Karlen videre.

„Du skal Pin'de ingenting sige, blot sætte Sækken af, og saa for Resten kan du godt vænne dig til at

holde din Tryne af mine Sager. Dem skal jeg nok selv passe. Kan du saa forstaa det?"

Karlen saa meget fornærmet ud, men paa den anden Side var hans Forstaaelse gaaet i Orden.

Et Par Dage efter traf Jørgen Haugaard atter til at komme ind i Kroen, og der sad netop to Engummænd og gav Hals med Kasketten i Nakken.

„Daw, Jørgen!“ raabte de.

„Daw,“ svarede Jørgen halvvranten.

„Naa, hvordan har I det herovre — I gaar vel og smovser i Faarekød hver Dag?"

„Hvad mener du med det?"

„Aa, det ved du godt, du skal ett lade saa hellig.“

„Jeg er Pin'de ett hellig, men du kan sige rent ud, hvad du mener, saa skal du nok faa Svar.“

„Ja — ham Karl Lillekone han har jo været ovre hos os at hente en eller to Faarekroppe, eller hvor meget det nu er. Det var da saa meget, at han godt kunde dele ud af det.“

„Det er Løgn — ogsaa lige hvert Stykke.“

„Hvad siger du til mig?"

„Jeg siger, det er Løgn i din Hals. Kan du saa begribe det!"

„Vil han maaskesen ett stjæle?"

„Det ved jeg ett, men det er da ett saadan her i Sognet som ovre ved jer, at hveranden Mand er lang-fingret.“

De to Engumer sprang op, hidsige og halvfulde. Det skulde Jørgen tage i sig igen, og det lige med det

samme. De skulde vise, at de ikke tog mod Grovheder — og hist op og herved. Især var den ene højkrøstet, han havde for Resten selv været en Del omtalt netop med Henblik paa Næstens Gods.

De fægtede grumt med Armene og bandede det sorteste de kunde. Desværre lod det ikke til, at deres Hjerne kunde holde dem forsynet med nye Udtryk, og da Munden gik ustandselig, blev det den samme Remse, de gentog. Jørgen saa' godt, at det trak op til Slagsmaal, og skønt han ikke havde bemænget sig med den Slags, siden han var bleven voksen Karl, saa hverken flyttede han sig eller firede af. Det var Sognets Ære, det gjaldt. Deher Engumer havde tidt paa Markeder og andre Steder stiklet efter de Søruper og det aldeles uden Grund. Nu kunde det være nok. Desuden var han af saa gammel Familie, at han ikke behøvede at gaa af Vejen for saadan et Par Stoddere. Han stod og keg ud i Gaarden, akkurat som han ikke anede de to andres Eksistens, men ikke destomindre holdt han godt nok Øje med deres Bevægelser. I det samme kom Kromanden til Syne, han løb ligesaa stærk, som hans femten Lispund tillod, og i samme Øjeblik han var inden for Døren, begyndte han at stille de to Engumer tilfreds. Men de raabte op om den ne-derdrægtige Fornærmelse; han havde tyvtet dem, og de skulde Satme nok gøre sig rene, og var der ellers noget, kunde han komme an.

Hans Peder kunde ingen Veje komme med dem, for ligesaa snart de var færdige med deres Klagemaal, begyndte de forfra igen. Han betænkte sig et Øjeblik,

blinkede i Smug til Jørgen Haugaard og tog saa fat paany.

„Ja, I har jo wal Ret — det har I jo altid derovre i Engum — men I skal ett give jer i med Jørgen, for han er da saa volds stærk. Ja, saa rent bandsedes endda. Engang bar han tre Tønder Rug paa Loftet — tre Tønder Rug, forstaar I. Og til at slaas er han en ren Dævl, og desforuden er han da saa knusgal, naar han først faar begyndt — jeg frygter ligefrem for, han grutede jer. Det var engang til Kollemorten Marked, da var der en Vejle-Pranger, som var noget snutte, han væltede sig ind paa Jørgen, men hvad gjorde Jørgen? Ja, hvad tror I, Folkens? Han tog Fyren i Kværken med den ene Haand og i Bukselinningen med den anden og lagde ham ligesaa stille op paa et Bord, og saa vendte han ham om— lige meddewons forstaar I — knappede hans Bukser ned og gav ham en Gjæv med hans Spanskrørskæp i den bare Ende. Det var noget, der sank i Bund, kan I tro, og Folk grinede saadan, at Prangeren aldrig har vist sig paa Kollemorten Marked siden. Ja, saadan en Karl er Jørgen Haugaard.

Og selv om jeg nu vilde hjælpe jer, det jeg orkede, saa vilde han blot kylde mig hen i en Krog, og hvad vilde I blive til, tror I? Nej, hold I hellere Fred med Fyren, hvis I vil beholde jer' Bukser paa deres Plads.“

Hans Peder fik efterhaanden de to Engumer talt til Rette. De blev endda helt tamme, og det endte med, at de begyndte at tale om at køre hjem, og Hans Peder var ikke sen til at faa spændt for. Ikke saa snart var de

vel kørt, før Hans Peder spyttede foragtelig ned ad Trappestenen og udbrød:

„Saadan et Par Drenge! Jeg skal drikke dem saa fulde, naar de kommer her igen, at de hverken skal se Sol eller Maane!“

Dermed drejede han om paa Hælen og raabte ud i Køkkenet: „To smaa Sorte — vi har ærlig fortjent dem, Jørgen Haugaard.“

Jørgen lo saa smørret: „Du er Pin'de den bedste Karl til at lyve, jeg har kendt — der var ikke eet sandt Ord i alt det, du fortalte.“

„Jo—o. Dether med de tre Tønder Rug det var da sandt nok. Jeg sagde jo ett noget om, at det var paa een Gang, du bar dem.“

Hans Peder gned sig i Hænderne. Jørgen lo. I det samme ankom de to Genstande, de to Venner klinkede og drak, og ind imellem fortalte de Historier fra deres Ungdomstid.

IV

Dengang Stamp-Maren døde, fik Karl Lillekone og hans Familie hendes Lejlighed i et lille Bindingsværkshus, som Kommunen ejede. Det var en god Hjælp at have fri Husly, og Stuen var rummelig og rigtig pæn. Naturligvis — de kunde ogsaa fylde den. De havde efterhaanden faaet et hel anstændigt Indbo. Dengang Karls Moder var død, arvede de en Slagbænk, en Dragkiste og et gammelt Stueur. Dorthe var saa lyksalig, at hun ikke fik lavet Middagsmad i to Dage for at gaa og se paa de tre Klenodier og pakke op og pakke ned

i sine rummelige Dragkisteskuffer. I Baggrunden stod Karl ligesaa stille og fornøjede sig ved Synet af Slagbænk, Dragkiste, Klokke og Dorthe, og naar Dorthe saa brød ud i Lovprisning over, hvor velholdt det alt-sammen var, indkasserede Karl Rosen og bemærkede med en vis Stolthed: „Ja, min Moder var en Kone, der holdt godt sammen paa sit, den Ros skal hun have i sin Grav.“

Børnene var mest optaget af Klokken, og havde det staaet til dem, var den blevet trukket i det mindste halvtredsindstyve Gange om Dagen.

„Nej,“ sagde Karl Lillekone, „et Klokkeværk det er noget grov flint noget. Det skal trækkes, naar den Tid er, og ellers skal det have Ro.“

Siden den Tid betragtede Børnene Klokken med endnu større Ærbødighed, næsten Andagt. Og naar Faderen om Søndagen begyndte at lave sig til at trække den, gik det som en Løbeild fra Mund til Mund: „Faaer skal te o trækk æ Klokk!“ og fra alle Kanter væltede smaa solbrændte og grimede Røllinger ind, og naar Faderen besteg den gamle Træstol for at skride til Værket, var der stille som i en Kirke.

Da Dorthe havde nydt de nye Herligheder i et Par Dage, maatte hun ogsaa delagtiggøre andre deri, og faa var de Koner, der slap forbi, uden at blive trukket ind i Stuen — de skulde da endelig se, hvad de havde faaet. Nogle smilte lidt ad Dorthe og al hendes Jubileren, men adskillige gik gladere, end de kom, for det var alligevel kønt at se, at Fattigfolk kunde være glade.

Det, der fyldte mest i Stuen, var dog den Velstand af Rollinger, de besad. Naar de var inde alle ni, var der en Trippen og Tumlen og Kravlen og Vravlen, at Karl Lillekone ligefrem maatte se sig godt for, naar han skulde over Gulvet.

Noget hjalp det jo, da de fik begyndt at klove ud af dem. Jense — eller Jens, som nu slet og ret blev kaldt — var ti Aar, da han maatte ud at tjene sit Brød fra Majdag til November. Smalhans var det alligevel tidt, og om Vinteren kunde det jo nok hænde, at Karl intet havde at bestille et Par Uger eller mere. Det passede ham ikke, det Liv. Vel var det tidt surt nok at gaa i Dagleje, men at sidde hjemme og kukkelure det var værre. Han blev utilfreds og vranten af det. Efterhaanden blev han klar over, at noget maatte der gøres. Skomager? Ja, Sørme! Mens han tjente hos Mads Skomager, havde han i Vintertiden jævnlig hjulpet Mads med at flikke Støvler. Der var slet intet Hekseri ved det. Karl skaffede sig lidt Værktøj og tog fat. Den første, der fik et Par Støvler forsaalet hos ham, var Jørgen Haugaard, og han glemte ikke at fortælle det, hvor han kom.

„Det er jo Pin'de gode Saaler,“ sagde han, „de kan baade knirke og alting.“

Efterhaanden drog Karl Lillekone flere Næringsveje ind under sig. Han lagde sig efter at klinke og drile, og utallige Fade og Krus fandt hos ham Oprejsning for tidligere ilde Behandling. Efterhaanden begyndte Karl Lillekone at nære Haab om at faa nok at bestille ved andre Ting, saa han helt kunde holde op

at gaa i Dagleje. Og Karl havde Øjnene med sig, naar der var en eller anden Bestilling, der var ved at blive ledig. Saaledes overtog han lejlighedsvis Stillingen som Skorstensfejer; ogsaa det gav en god Skilling Aaret rundt. Og Karl holdt meget af at komme lidt omkring til Folk, man fik en Dram her og en Sort der, man sparede sit eget Brændevin og fik endda det, man behøvede. Undertiden endda godt og vel.

Dether Skorstensfejning gav forøvrigt Anledning til lidt Drilleri fra Kromandens Side. Hans Peder anbefalede nemlig sine Venner at tage Faarelaar, Spegepølser, og hvad der ellers hang til Røgen, ud af Skorstenen inden Karl Lillekone kom, for Karl rensede saa grundigt, at der hverken var Sod eller Saltmad tilbage, naar han var gaaet. Hvor meget der laa til Grund for denne Beskyldning, blev aldrig oplyst. Men en Dag hen sidst paa Eftermiddagen, da Karl havde været i sin sorte Uniform hele Dagen og nu ogsaa havde fejlet Skorstenene i Kroen, bød Hans Peder ham ind paa en Skænk. Men ikke saa snart sad de ved Bordet, før Hans Peder begyndte at drille.

„Hør, Karl Lillekone, du har“ — og saa bandede han — „stjaalet en Spegepølse fra mig.“

„Hvad har jeg?“

„Ja, du har, det var forrige Aar til Jul, men da var du jo ogsaa ny i Tjenesten, du fejede *for* rent.“

Karl Lillekone skød Koppen ind paa Bordet og rejste sig. „Jeg siger Tak.“

„Hov, Karl, hvor skal du hen. Skal vi ett have en Puns til?“

Karl keg hen til Døren, men satte sig igen. Ikke saa snart havde de smagt paa den næste Genstand, før Hans Peder var der igen: „Smagte den godt, Karl?“

„Hvad for én?“

„Denher Spegepølse.“

„Jeg har ingen Pølse taget.“

„Snak om en Ting, Karl, du havde den inden for din Vest. Jeg tyktes nok, du var blevet saa tykmavet.“

Karl slubrede det sidste af Vædsken i sig, skubbede Koppen ind paa Bordet og rejste sig: „Jeg siger Tak.“

„Hvad, skal du allerede hjem, Karl? Skal vi ett lige have en lille Kaffe til?“

Karl sagde nej for sin Æres Skyld, og da det var besørget, føjede han sin Mave og satte sig ned.

Lidt efter begyndte Hans Peder forfra igen, det var stadig samme Melodi, omend med nye Ord.

Hele Historien endte med, at de, begge halvfulde, skiltes som Perlevenner. Og det var de i Virkeligheden ogsaa. —

Der var et Par andre Beskæftigelser, som Karl ogsaa havde sat sin Næse op efter. Det var Bestillingen som Graver og Bydmand. Og saa traf det sig lige netop saa heldig, at Poul Smed, som ellers varetog begge Dele, gik hen og brækkede et Ben. Karl og Dorthe var enige om, at det var da et gevaltigt Held, og da der netop var død en Karl i Jørgen Haugaards Nabogaard, skyndte Karl Lillekone sig op til sin gamle Husbond og betroede ham sine lønlige Ønsker.

„Det er godt, Karl,“ svarede Jørgen, „du er om

dig, det kan jeg lide dig for. Jeg skal høre derover med det samme.“

Karl kom ogsaa til at kaste Graven, og det kom han rigtig godt fra. Poul Smed kom vel paa Benene igen, men rigtig arbejdsfær blev han ikke, og Karl Lillekone naaede derfor hurtigt og nemt sine Ønskers Maal. Den første Gang han skulde ud at byde til Begravelse, var han lidt bespændt. Aftenen før han skulde af Sted, gik han frem og tilbage paa Gulvet med et anstrengt og ansvarsfuldt Udtryk og mumlede.

Dorthe saa bekymret hen til ham: „Tror du nu, du kan din Læjs?“

Jo, det mente han da, han stillede sig an midt paa Gulvet og talte med Salvelse: „Jeg skal hilse fra Hans Hansen i Nørremarken og bede Dig og Din Kone følge hans Søn til hans sidste Hvilested og Sovekammer og siden følge med hjem og faa et tarveligt Maaltid af, hvad Huset formaar.“

„Amen,“ mumlede Dorthe, hun sad med foldede Hænder. — „Hvor meget tror du, det kan give?“

„Det er ett nemt at sige. En giver en Kop Gryn, en et Stykke Flæsk og saadan fremdeles. Det bliver jo altid til noget.“

Næste Morgen var Børnene mere stille end sædvanlig. Det laa i Luften, at der var noget usædvanligt paa Færde, og under megen Stilhed tog Karl sit blaa Vadmestøj paa, og Dorthe tog den Kasket frem, som Karl havde købt paa hin berømmelige Vejletur — det var et Klædningsstykke, som Dorthe tog paa med sine blødeste Fingre og omtalte med en Ærefrygt, som

forandrede hendes Tonefald aldeles. Naar hun fortalte, at den var købt hos en *Buntmager*, maabede alle Børnene og gjorde sig taagede Forestillinger om, hvad en Buntmager var, formodentlig én, som havde hele Bundter af saadanne kostbare Kasketter som Fars. Kort sagt, Kasketten var i alles Øjne en Relikvi, og naar altsaa Karl Lillekone var iført denne sin Højtidsklædning, og Smaabørnene efter ærbødig Ansøgning og nøje Prøvelse af Fingrenes Renhed havde erhvervet sig Tilladelse til lige at røre ved den velholdte, blaaaglinsende Frakke, skred Karl Lillekone op ad Gaden med sin røde Spanskrørsstok i Haanden. I det hele taget kunde man være viss paa, at naar man traf ham med den, var han ude i Embeds Medfør, og hans Mine var sært højtidelig. Traf han saa en af dem, der skulde indbydes, lagde han den ene Haand oven paa den anden, sugede Vejret ind gennem Næsen med et lydeligt Snøft — rimeligvis for at værne sig mod vandede Overraskelser fra den Kant — rømmede sig en Gang og begyndte med dyb og alvorsfuld Røst paa Formularen.

Det var ikke noget ringe Ben, især efter at Jørgen Haugaard ved sin Moders Begravelse havde indført den Skik at betale Karl for at indbyde Gæsterne, i Stedet for at disse ellers plejede at betale Bydemanden med Naturalier. Men længe efter den Tid holdt den Skik sig, at Gæsterne ved Bryllupper og lignende Gilder betalte Musikanterne, idet alle Mændene gav Spillemandspenge.

Desuden var det en Adspredelse at komme ud at

byde til Gilde, og det gav tillige Anseelse. Ved enhver Begravelse var tre Mænds Nærværelse nødvendig, det var Præstens, Degnens og Karl Lillekones. Kromanden spurgte ogsaa gentagne Gange Karl ad, om man ikke snart skulde til at sige De til ham, for nu hørte han jo med til Gejstligheden.

„Nej, det behøves ett,“ svarede Karl, men Spørgsmaalet smagte ham ikke desto mindre godt.

Selv om Karl Lillekone ikke blev hovmodig paa Grund af sine halvgejstlige Bestillinger, som flere andre Smaafolk iøvrigt misundte ham kraftigt, kan det dog ikke nægtes, at han var tilbøjelig til at udnytte dem lovlig stærkt.

Med Stillingen som Bydemand fulgte den Fordel, at han blev budt med paa Højtidsdagen og fik et Maaltid Gildemad sammen med Opvarningspigerne. Det var noget, der smagte ham, men det gjaldt desuden om at faa god Nytte af det, saa man ikke blev sulten den første Dags Tid efter. Og Karl Lillekone aad, saa Øjnene stod stive i Hovedet paa ham, især Suppe og Boller. At han tog en Bolle i hver Skefuld, er sikkert nok, og paalidelige Folk sagde, at han sank dem hele. Paa den Maade mente han vel at kunne stuve flere sammen i samme Rum. Spiste Karl Lillekone regelmæssig for meget, fik de, der holdt Selskab med ham, almindeligvis for lidt. Den ene Pige rendte fra Bordet efter den anden, een, fordi hun væmmedes, en anden, fordi hun ikke kunde holde sig for Latter, og en tredie, fordi hun allerede havde faaet det i den gale Hals. Men Karl spiste ufortrøden vi-

dere, og var der Haab om, at det kunde hjælpe at spænde Bukser og Vest lidt ud, saa gjorde han det. At der ofte paafulgte en noget tung Nat, maatte man tage med som en Skæbnens Tilskikkelse.

At kaste Grave blev rigtig godt betalt.

Det var i det hele, baade hvad Arbejde og Indtægt angik, noget helt andet end at staa og asle i en Mergelgrav. Karl Lillekone ønskede inderligt, at han ikke skulde bestille andet end at grave Grave og byde til Gilde. Men Sognet var desværre for lille til at yde tilstrækkeligt i den Retning. Det var naturligt, at Karl med sine nye Bestillinger fik en forøget Interesse for de unge og de giftefærdige. At følge med i de sidstes Udviklingsgang paatog Dorthen sig, men de syge holdt Karl selv Regnskab med. Han delte dem ved sig selv i tre Klasser. Dem, der var forkølede, havde ondt i Maven eller led af Gigt, regnede han ikke for rigtig syge. Det var jo ikke noget, de døde af. Bedre var det med dem, der havde Lungebetændelse, Blodspytning eller sligt, og endelig var der saa dem, for hvem der kun var een Vej ud. Dem var En da sikker paa. Saadan noget sagde Karl Lillekone naturligvis ikke. Tværtimod; naar et Menneske var død, lagde han en kristelig Medfølelse for Dagen — „det var ligegodt strengt, at Jens Jensen nu skulde af Sted“ — „ok ja, hvem skulde da have troet, at Ann Murer ett skulde komme op mere. — Men ingen kender Dag eller Time,“ tilføjede han med en præstelig Vending.

Karl Lillekone var en Mand, der holdt sine Forbindelser ved lige. Han var flink til at spørge til de

syge, og hvor man havde alvorlig Sygdom i Huset, skete det jævnlige, at Karl kom paa Besøg for at høre ad, om det da slet ett var bedre med den syge. Efterhaanden var der adskillige, der vilde sige Karl Lillekone paa, at han egentlig kun kom, hvor han ventede en Begravelse med det første. En af dem, der paastod det mest bestemt, var naturligvis Kromanden.

„Hvordan gaar det med Hans Banke?“ kunde Hans Peder spørge en, der kom i Butikken.

Aa jo, det var da ligesom en lille Ko'n bedre.

„Karl Lillekone har vel ett været oppe at se til ham?“

„Jo, han var der den anden Dag.“

„Ja, saa lever han ett.“ — —

Det var nu et Par af Karl Lillekones svage Sider. Men dether halvgejstlige Arbejde havde ogsaa ført andre Ting med sig. Karl var blevet mere flittig til at gaa i Kirke. Det forstaa sig, han havde ogsaa gaaet i Kirke og til Alters forhen, men nu kom han der adskillig tiere, han kunde jo heller ikke andet for Præstens Skyld. Ske kunde det ogsaa af og til, at han hørte efter, skønt han ellers ofte brugte Kirketiden til Hovedregning. Der var saa god Ro til at sidde og gøre sit Regnskab op i. Nu var Provst Linder en noget stivbenet Herre baade i sine Bevægelser og i sin Prædiken. Men han stemte godt overens med Jørgen Haaugaard, Karl Lillekone og det store Flertal af de øvrige Sørupere. De var gennemgaaende pligtopyldende og hjælpsomme over for alle, der hørte deres eget Sogn til. Men de var i Bund og Grund konservative, man skulde vare sig for nye Skikke og nye Tanker —

det kunde se ud, som man vilde være bedre end de andre. Og havde man endelig et uroligt Hjørne inde i sit Sørup-Hjerte, saa gjaldt det om at omgive det med en tilstrækkelig stærk og kold Skal. At lukke op for det, der boede der inderst inde, opfattedes almindeligvis som Ublufærdighed eller i alt Fald umandigt. I begge disse Henseender gik de nye Bevægelser, Indre Mission og det grundtvigske Livssyn, stik imod den nedarvede og stærkt befæstede Anskuelse. En Ting til vakte den største Uvilje mod alt dette nye, og det var det, at hverken Missionsfolkene eller Grundtvigianerne respekterede Sognegrænserne. Nu havde man i Slægtled tømret en Anskuelse op, der kort og godt gik ud paa dette, at hvis en Søruper paa en eller anden Maade kom i Forlegenhed, havde alle Sognefolkene at yde Hjælp, og mulige private Stridigheder maatte vige til Side saa længe. Denne Anskuelse var ikke blot rettet mod indensogns Ulykker — Ildebrand, at en Smaamand mistede en Hest eller en Ko — men maa-ske noksaa meget mod alle Angreb udefra, Drillerier og Forhaanelser fra Folk i Nabosognene, Indgreb fra Øvrighedens Side, hvis der skulde være sket en eller anden Uregelmæssighed inden for Sørup Sognegrænse. Og naar man i Tidens Løb havde faaet lagt en saadan Ring omkring Sognet, var det naturligtvis harmeligt at se, at et Par Smaaflokke Sværmere af god gammel Sørupslægt ikke respekterede den det mindste, men rendte til Møde baade her og der i Nabosognene, som om de fuldstændig havde glemt den

Lære, alle Sørupere var opammet i, at det bedste i Verden det var at være fra Sørup Sogn, og der havde man alt, hvad man behøvede — navnlig var der da selvfølgelig intet at hente i Nabosognene.

Denne Sørupske Tankegang passede til Provst Linder som Fod i Hose, og naar han kom til at tænke paa dette nymodens Sværmeri, som begyndte at trænge ind i hans ellers saa rettroende Sogne, kunde der med et gaa Ild i ham, og han kunde forkynde den rette lutherske Lære med stor Kraft og Myndighed. I saadanne Øjeblikke hørte Karl efter, det han kunde, for nu var det jo tydeligt at mærke, at æ Mand var ved æ Mening, og bagefter tænkte han over Sagen, det bedste han havde lært.

En Dag, Dorthes Broder og hans Kone var i Besøg, kom de til at tale om Religion. Det kom af, at Karl var kommet til at fortælle, at Jørgen Haugaard havde Sorg af sine Sønner, den næstældste havde løst Sognebaand til en Præst et Par Mil derfra, og den ældste — det var endda ham, der skulde have Gaarden — var det vist ogsaa galt med. Det var jo grumme sørgeligt, at ordentlige Folks Børn kunde bære sig saadan ad, og Karl vidste da ogsaa for bestemt, at det havde gjort Jørgen Haugaard grov ondt.

Svogeren spurgte, hvad monstro det nu kunde komme af, Dorthes svarede, at de havde destoværre begge to været paa Højskole, men der var jo ingen, der havde troet, at det skulde have faldet saadan ud. — Det var jo grumme slemt, naar Folk saadan kom til at bilde sig ind, at de var bedre end andre.

„Det er jo ham, Grundtvig,“ bemærkede Karl Lillekone med et mørkt Udtryk.

„Han kunde da alligevel ett vælte Luther,“ indskød Svogeren.

„Da kan du tro, han gjorde det, han kunde,“ svarede Karl, og nu var han næsten ligesaa ivrig som Provsten, „jow, Grundtvig og Pilatus og saadanne Karle de havde mange Kunster i deres Hovede.“

De snakkede videre, og Karl talte med en Iver, saa Dorthé blev helt ræd for, at han skulde komme for langt ud.

„Vi tror jo da ogsaa paa Vorherre, Karl.“

„Ja, wal gør vi det. Men der skal være Maade med alting. Vi har jo altid holdt paa det lutherske her i Sognet, og det er noget, der er Mening i, men dether andet — det er jo helt over sig selv. Missionsfolkene de render til Møde hveranden Dag, den ene prædiker, og den anden prædiker — ja de siger endda, her har været en lam Skrædder ovre fra Engum, det er nu lige haardt nok — de snakker om Helvede og hist op og herved. Hvad ved de om det? Har de maaske taget nogen Eksamen i den Slags Ting?

Og de andre — Grundtvigianere eller hvad det nu er, de kalder sig, de kunde jo gerne have taget et dansk Navn til det — de er rele nok ett saa tidt til Møde, men saa ligger de og rakker baade to og tre, ja sommetider fire Mil, for at komme til Kirke. Hvad ligner det? Har vi ett baade Præst og Degn her i Sognet, og har de ett baade Eksamen og alting?

Deres Heste kan nu heller ett holde til det. De skal

nok blive rakket godt af, inden Enden tager. Det kan de da faa ud af det.

Det er nemt at forstaa, at det ett er saa let for Jørgen Haugaard at lade Henrik faa Gaarden, hvis han nu gaar hen og melder sig ind i dette her. Jørgen kan jo risikere, at han gaar hen og rungenerer hans Hesteren og bar.“

„En skulde vel da ett tro, te de kan gaa hen og lade sig begrave andre Steder?“ spurgte den omsorgsfulde Dorthé.

„Ja, hvem kan vide det. Jeg vil jo gøre, hvad jeg kan for at forhindre det. Men naar de hverken regner Præst eller Degn, saa er det jo heller ett sikkert, de tager Notits af mig.“

„Ja men staar der ett noget i Loven, Karl?“

„Loven, Loven,“ vrissede Karl, „der staar saa meget i Loven, det tager Folk ett saa nøje.“

Der blev en Pavse, som lidt efter blev afbrudt ved at Svigerinden vovede sig frem med et Spørgsmaal: „Saa er der jo nogen, de kalder Fritænkere — hvad mon det er for nogen?“

„Det er nogen, der tror, de er klogere end Vorherre,“ svarede Karl.

„Gud Faader fri vos.“

„De vil vist ogsaa have Kongen afsat,“ bemærkede Svogeren.

„Jeg ved ett, hvad de vil,“ svarede Karl, „men noget stivsindet Skidt er det jo wal.“

Imidlertid havde Dorthé faaet Mellemmaden paa

Bordet, og Religionen blev nu lagt paa Hylden for Resten af Dagen.

Der var dem, der sagde, at Karl Lillekone altid havde Held med sig, og noget var der om det. Saadan hændte det en Dag, at han vandt selve Provst Linders Bevaagenhed, og det var ikke just nogen smal Sag. Det traf sig saadan, at Provsten en Dag kørte løbsk, og da Kusken endelig fik Hold paa Hestene, havde Vognen faaet en Aksel bøjet, saa det ikke lod sig gøre at køre videre. Og mens Karl Lillekone, der netop var kommet til, stod og holdt Hestene ved Munden, foreslog Kusken at gaa hen i den nærmeste Gaard for at laane en Vogn. Provsten var ikke meget for det, thi Manden hørte til „Sværmerne“, men da det vilde tage meget længere Tid at skaffe Hjælp andet Steds fra, gik han dog ind derpaa. Og mens Kusken nu var borte, gik Provsten frem og tilbage paa Vejkanten, og Karl stod og snakkede godt for de forskrækkede Heste. Provst Linder var til daglig alt andet end indladende, men i Dag var det anderledes. Maaske var det paa Grund af den nylig overstandne Fare, der havde truet hans geistlige Legeme ligesaa godt som Kuskens simple Krop, at han indlod sig i Samtale med Karl Lillekone. Og det, som netop havde været i hans Tanker, formede sig nu ogsaa i Ord. Det var Nutidens mangfoldige Forvildelser indenfor Kristenlivet, han talte om — Sværmeriet af baade den ene og den anden Art.

„Ja,“ svarede Karl Lillekone. „En skulde jo undres

over, at Folk ett kan sanse at holde fast ved det ægte lutherske, for det er jo da det, det kommer an paa.“

„Det har De sandt for Herren Ret i, Mand,“ udbrød Provsten med anerkendende Varme, „det er det ægte lutherske, det kommer an paa.“

Provsten udviklede sit Standpunkt nærmere, det formede sig omtrent ordret som sidste Trediedel af en Prædiken, han havde holdt en tre Uger før. Karl Lillekone sagde ikke mere, han var tilfreds med det Held, han havde haft. Dengang Provsten kom hjem, var han stærkt optaget af at fortælle om Karl Lillekones kristelige Syn, hvilket han fandt var et Bevis paa, hvordan den jævne Menigmand dog alligevel vidste at skille det ægte ud fra det uægte.

Karl Lillekone var ogsaa svært oppe, da han kom hjem. Han gik frem og tilbage paa Gulvet med Tommelfingrene i Ærmegabene og beskrev det hele baade forfra og bagfra.

„Saa sagde jeg ...“ og dermed fulgte Karls spagfærdige Bemærkning i betydelig udvidet Tilstand og fremført med Kraft og Myndighed.

Dorthe var helt betaget.

„Hvad er det, du siger, du sagde?“

„Saa sagde jeg“ — Karl talte med hævet Stemme — „En skulde undres over, sagde jeg, at Folk ikke kan forstaa saa meget som at holde fast ved det ægte lutherske, for det er jo da det, som det kommer an paa. Og det gav Provsten mig Ret i.“

„Naa det gav Provsten dig Ret i.“

„Ja, det gjorde han.“

„Hvor . . . hvordan sagde han det?“

„Han sagde: Deri haver De mintro Ret, min gode Mand. De har et sundt og forstandigt Livssyn.“

„Sagde han det?“

„Ja, det sagde han.“

„Karl. Ved du, hvad jeg tror?“

„Nej.“

„Jeg tror godt, du kunde have blevet Degn, hvis du blot var blevet holdt til Bogen.“

„Det skulde nu ett saadan være, Dorthé.“

„Ok nej, destoværre.“

Men hvem der var stor paa det, det var Karl Lillekone, da han en Søndag nogen Tid efter blev kaldt ind i Skolen, hvor Provsten overrakte ham et Legat paa tyve Kroner indstiftet for „hæderlige og kristelige Ægtefolk med en stor Børneflok“.

Efter den Tid var Karl ganske urokkelig i den rette lutherske Lære.

V

Karl Lillekone vedblev dog immervæk at ligne sig selv. Skønt de fleste af Børnene nu var voksne, og Resten i alt Fald ude at tjene, kunde Karl dog ikke lade være med nu og da at redde et og andet. Mest omtalt blev hans Blommehistorie. Det var en Sommeraften, da Degnen og de fleste andre Nabomænd var henne i Kroen for at fejre Hans Peders Fødselsdag. Om det nu var, fordi Karl havde faaet lovlig salt Kød til Middag, eller det simpelt hen var den gamle

Adam, der stak Hovedet op gennem det ægte lutherske, er ikke let at afgøre, men Karl var i alt Fald blevet hægen efter Blommer, og da det var i Mørkningen, og der var usædvanligt roligt i Omegnen, listede han hen og kravlede op i Degnens store gamle Blommetræ, der hældede sig ud over Skolevejen. Men allerbedst som han sad og huggede i sig, kom en af Kromandens forsinkede Gæster forbi. Han hørte det pusle oppe i Træet, keg derop og opdagede Karl Lillekone.

„Ha-hah, Karl, der sidder du Fandme godt!“

„Jah,“ svarede Karl, lod sig dumpe lige ned paa Vejen og luskede skyndsomst af hjem.

Men siden den Tid var der adskillige, især Drenge naturligvis, som havde en stærk Tilbøjelighed til at kalde Karl Lillekone for Blomme-Karl. Hans Peder fortalte den her Blommehistorie til snart sagt hver Gæst, der kom; han havde faaet en til at lave en Tegning, hvorpaa man saa Karl Lillekone springe ned fra Blommetræet. Hans Peder anstrengte sig til det yderste for at udnytte Historien, han pyntede paa den snart paa den ene Maade og snart paa den anden. Alle hans Anstrengelser havde en bestemt Hensigt ligesaa vel som det dundrende Fødselsdagsgilde, han gjorde, og som baade ved Gæsternes Antal og deres Beværtning overgik alt, hvad man hidtil havde oplevet ved lignende Lejligheder.

Sagen var den, der var en Historie, som Hans Peder ved alle Midler vilde bringe i Glemmebogen. Nu kunde han jo ikke med Magt tvinge Tiden fremad,

og selv det kunde vel knap nok have hjulpet, for der var mange, som havde en overordentlig god Hukommelse for alle komiske Optrin. Et andet Middel var det at servere saa mange Historier og Vittigheder, at hin kedelige Oplevelse begravedes derunder, og naar man desforuden sørgede for at fodre Folk godt, blev de ikke saa let drillevorne.

Og Hans Peder lod intet være ugjort for at naa sit Maal. Folk drak hans Punser og hørte paa hans Historier, men de glemte alligevel ikke, hvordan der for et Par Maaneder siden var kommet et Par Handelsrejsende til Kroen, som Hans Peder var kommet til at sidde og svire med, og hvordan han til sidst var blevet saa omtaaget, at han havde solgt Kroen til den ene af dem. Men da han blev ædru igen, blev han hed om Ørerne, for han havde saa ren og bar forsolgt sig. Han maatte jo til at bede om godt Vejr for at faa Handelen til at gaa i sin Mor igen, men det vilde den fremmede ikke høre noget om. Krokonen græd og skældte ud, Hans Peder gik af den ene Stue og i den anden, han kunde hverken bræge eller faa Lam. Ja, det var en forfærdelig Redelighed. Endelig lod den fremmede ved flere gode Mænds Mægling sig bevæge til at lade Handelen gaa tilbage, imod at Hans Peder betalte fem Hundrede Kroner i Opslag. Se, det var jo nu slemt nok, men tifold værre var det, da det en Uges Tid efter rygtedes, at „Køberen“ ikke ejede fem Tusind Øre endsige de fem Tusind Kroner, som han skulde have udbetalt; han var kortsagt en ren Stodder, og Hans Peder kunde altsaa have sluppet

fuldstændig skadesløst fra det hele, hvis han havde været klog nok.

Det var en drøj Vandgang at blive holdt for Nar to Gange og saa endda betale fem Hundrede Kroner for det. Og havde det saa bare ramt en anden, tænkte Hans Peder, men at det skulde overgaa ham, der dog var anset for Sognets vittigste Hoved og største Spasmager, det var en haard Tort. Han var i den følgende Tid mere sparsom end sædvanlig med at gøre Nar ad Folk, naar de hørte paa det, men da Karl Lillekone en fjorten Dages Tid efter denneher Blommehistorie var et Ærinde henne i Kroen, kunde Kromanden alligevel ikke dy sig.

„Hør, Karl Lillekone, vil du ett med ned i Haven og have et Par Blommer — vi har nogle sildig modne.“

„Nej Tak.“

„Ja men, hvordan er det, kan du ett godt lide Blommer? Jeg tykkes skam, jeg har hørt lidt i den Retning engang . . .“

Karl stod og saa ud ad Vinduet, han var rød i Hovedet og vred. I det samme fik han Øje paa en laset Boss, der med de bare Ben i Skoene drejede ind i Kroen, og med et slog en Tanke ned i ham.

„Nej, Hans Peder, jeg har ett Tid, og nu faar du ogsaa fremmede, ser jeg — maaske det er en, der vil købe Kroen.“

Karl gik, men Hans Peder saa ud, som han var faldet fra Gøgen til Kukmanden, og henne ved et af Skænkebordene hørtes en halvhøj Latter. Hans Peder maatte hen og give en Omgang for ikke at faa dem

nærmere ind paa Sagen. Men ikke desto mindre løb Karl Lillekones Spydighed hele Sognet rundt og forhøjede hans Anseelse meget.

Men Kromanden bryggede paa Hævn, og langt om længe lykkedes det ham ogsaa. I samme Hus som Karl Lillekone boede en gammel Kone, der hed Mari, hun var halvdøv, men ingeniunde mundlam, og saa bandede hun tilmed, naar hun blev ivrig. Hende havde nu Karl Lillekone ikke saa godt ved at forliges med, og det var ikke alene hans Skyld. Det var vel nok dether Bestillingsvæsen, der førte med sig, at Karl efterhaanden fik lige lovlig megen Smag for det kære Brændevin. Det hændte ligefrem, at han fik for meget, og som Følge deraf blev han noget brummel, og han kunde godt finde paa at give sig til at regere over Mari, men ikke saa snart havde hun faaet fat paa, hvad det var, han sagde, før hun fik sin Knævver i Gang, og saa holdt de en Koncert, som kunde høres et godt Stykke hen.

Nu hændte det sig en Dag, at Karl var henne i Kroen for at købe lidt ind til Husholdningen, og Hans Peder sad netop og læste sin Avis med megen Alvor. Ikke saa snart saa han Karl Lillekone, før han tabte Avisen og lod saa forskrækket, at han slet ingenting kunde sige. Karl keg lidt hen paa ham, han kunde da ikke begribe, hvad der gik af Manden. Endelig fik da Kromanden sit Mæle igen.

„Jah . . . jah . . . men, er det dig Karl Lillekone?“

„Jo—o, hvem skulde det mon ellers være?“

„Jamen . . . jeg troede, du var død.“

„Saah?“

„Jeg kunde ett tro andet, Karl, for her er et Mindevers over dig i Avisen i Dag.“

Nu begyndte ogsaa Karl at blive betænkelig.

„Jo, nu skal du høre: Over den i Sørup velkendte Bydmand og Graver Karl Karlsen skal der efter Forlydende rejses en Mindesten med følgende Indskrift:

Herunder hviler Karl Karlsen Brummel.
Nu er han fri for al Verdens Tummel.
Nu kan han hverken klinke eller drile,
for nu er hans Legeme stedt til Hvile.

Dette originale Vers skal være forfattet af en Nabokone ved Navn Mari . . .

Ja, saadan staar der, det er jo noget særeste noget.“

Det fandt Karl Lillekone ogsaa, og han gik hjem og skældte Mari ud efter Noder. Hun begreb, som rimeligt var, ingenting af det, men besvarede Karl Lillekones Skarpskydning med overmaade stor Kraft. Resultatet blev et Spektakel, som kunde høres over det halve af Byen. Ikke nok med det, men Dagen efter gik Mari op til Jørgen Haugaard, der var Sognefoged, og hun var meget vred. Hun vilde have Karl Lillekone stævnet, og hun vilde have en anden Lejlighed, for hun vilde ikke bo sammen med taavele Folk, ikke for alt i Verden.

„Saa kan du Pin'de flytte ud i Vejgrøften, hvis du tror, der er bedre,“ svarede Jørgen Haugaard, som efterhaanden var bleven træt af hendes Klagen.

Der blev naturligvis ikke mere ud af den Ting, og

mere end et Par Dage varede det ikke, før Dorte havde faaet det hele lirket i Lave, og Mari var inde at drikke en Kop Forsoningskaffe.

Men et Fjerdingaar efter kom Karl Lillekone i en meget værre Klemme. Efter at Kromanden havde været saa skarns ved ham, havde han købt sine fleste Varer ved Landsbyens Høker, og en Dag havde han været saa uheldig at faa en Knapost med hjem, som han ikke havde betalt. Høkeren, der saa meget nøje paa sine Skillinger, blev vred og meldte Sagen til Politibetjenten i Borring. Jørgen Haugaard turde han ikke komme til med det. Saasnart Dorte fik Rede paa dette her, skyndte hun sig op til Jørgen Haugaard og græd og klagede sig. Og Jørgen blev saa vred, at han slog i Bordet og bandede paa, at den Anmeldelse skulde Høkeren komme til at tage i sig igen, og det ogsaa inden Solen gik ned. Saalænge han kunde huske, havde ingen i Sørup Sogn været meldt for Tyveri, og det skulde heller ikke ske, saa vidt han kunde forhindre det. Saa snart Jørgen havde spist til Middag, gik han over til sin Ven Frans Søgaard, der gjaldt for at være en meget klog Mand, og da de havde lagt Raad op i saavel to Timer, fulgtes de ad op til Høkeren.

Den ene købte en Rulle Skraa og den anden et kvart Pund Tobak, men de lod ellers ikke til at have Hastværk. Høkeren var overmaade skred, han bød dem Tobak, de skulde da endelig have stoppet om. De stoppede, og det tog lang Tid. Imidlertid havde Jørgen Haugaard faaet Øje paa en Kasse med Knapost.

„Si si — naa du har Knapost, hvad koster saadan en?“

„Seksten Øre — nu skal jeg rive en Tændstik.“

„Seksten Øre — ja, det er jo ingen Herregaard. Jeg kunde faa i Sinde at købe en og tage med hen til Karl Lillekone, han har jo tjent ved mig i otte Aar, det skal En skønne paa.“

Høkeren tav.

„Ja, han har saamænd ett dovnet hans Tid væk,“ begyndte Frans, „han har slidt baade i Mergelgrav og Lade og det fra Morgen tidlig til Aften silde. Desforuden har de jo haft en halv Snes Børn, og dem er Folk godt fornøjet med, hvor de er. Nej det er saamænd et Par respektable Folk — selv om han ogsaa bjærger en Stump Flæsk eller Ost en enkelt Gang.“

Høkeren blev noget urolig, men sagde intet.

„Ja, det er, hvad det er,“ sagde Jørgen Haugaard, „det er i alt Fald ett noget, der er værd at gøre noget ud af.“

„Ok, det kunde da heller ett falde nogen ind,“ indvendte Frans.

„Nej den, der fandt paa at pudse Politiet paa Karl Lillekone, han vilde Pin'de kom godt op at køre bag efter.“

„Der har da heller ett — saa længe jeg kan huske — været nogen i Hullet her fra Sognet.“

„Nej, den Slags nymodens Kunster skal vi ett have noget af.“

„Tiderne forandrer sig jo lige godt, Jørgen — nu

begynder de at snakke om at danne en Forbrugsforening.“

Høkeren blev rød i Hovedet.

„Ja, det hører jeg, men det tykkes jeg nu ett om.“

„Nej, saalænge Hans Peder og Høkeren ellers vil skikke sig —“ svarede Frans og smaalo; det skulde jo være Spøg, men Høkeren lo ikke.

„Jow, sandt nok,“ sagde Jørgen Haugaard og pustede en stor Mundfuld Røg ud, „skulde de gøre sig obsternasige, saa kunde En jo tænke paa det.“

„Ja, fordi det ett bliver i Dag, kan det jo godt blive i Morgen.“

Høkeren gik som paa Gløder, først forstod han ikke Meningen med Samtalen, og han følte dog, at der vistnok laa noget bagved, og da det endelig gik op for ham, blev han hed om Ørerne. Her var sandelig Fare paa Færde, og Høkerens Tanker arbejdede, saa han svedte ved det. Han fandt da ogsaa ud af det. Der var ikke andet at gøre end krybe til Korset, men det maatte ske paa saa pæn en Maade som muligt.

„Skulde det ett være en Snaps?“ Høkeren kom med tre Glas.

Jow saamænd.

„Nej, det er sandt nok, hvad I sagde før, at det gælder om at holde sammen. Saa maa En jo se gennem Fingre med Smaating. En Dag var der en Kone herinde, og hun nejlede en Sukkerskaal, mens jeg var inde i Bagbutikken, men det kunde da ikke falde mig ind at melde hende for det. Det er jo ett pænt gjort af hende, men som I meget rigtig sagde, En skal ett

gøre Politiet Ulejlighed for den Sags Skyld. Det kan ett betale sig — ligesaa lidt som det kan betale sig for Folk at lave Brugsforening," hvilket Høkeren nu udviklede i et længere meget veltalende Foredrag. Da han var nogenlunde færdig, tog Frans og Jørgen Afsked og gik.

„Tror du, han dyr sig?“ spurgte Jørgen, da de var kommet et Stykke hen paa Vejen.

„Han tør ett andet.“

„Nej, dether Brugssnak det tøtt han ett om.“

Det var atter Jørgen Haugaard, som lidt efter brød Tavsheden.

„Han er en Lort.“

„Ja Høkeren.“

„Han er da heller ett her fra Sognet.“ —

Saa snart de to Gaardmænd var gaaet, fik Høkeren travlt med at skrive til Politibetjenten, at den savnede Knapost til al Lykke var kommet til Veje, det hele skyldtes en ren og bar Fejltagelse.

Karl Lillekone kom altsaa ikke i Fortræd den gang og forøvrigt heller aldrig siden.

VI

Der gik en halv Snes Aar. Jørgen Haugaard var for længst paa Aftægt, men ikke derfor paa nogen Maade affældig. Dorthé og Karl Lillekone passede deres Bestillinger som sædvanlig. Karl begrov de døde, og hans Kone hægede om deres Grave. Hun havde nemlig lagt sig efter at holde Folks Gravsteder i Or-

den, og efterhaanden havde hun faaet over Halvdelen af Kirkegaarden at passe. Ferm var hun til at luge, og hun havde ogsaa Omhu for Blomsterne. Betalingen fik hun hyppigst i Levnedsmidler, men der var ogsaa dem, der gav Penge. Karl Lillekone og Jørgen Haugaard fik sig nu og da en Skænk sammen, og mens de med en egen Højtidelighed sad og nød deres Kaffe-puns, talte de om den forgangne Tid — ak ja, da var alting jo anderledes, og der var meget mere Humør i Folk. Hans Peder var død for længe siden, og vel var han jo lovlig god mod sig selv med dether Brændevin, men der var altid Liv i ham. Den ny Kromand derimod det var da saa meget en Dødbider. Af de gamle var der snart ikke andre tilbage end Karl Lillekone og Jørgen Haugaard — ja, og saa Provst Linder, men han havde det heller ikke bedre end godt, for de havde bygget Forsamlingshuse i begge Sogne, og der prædikede baade fremmede Præster, Højskoleforstandere og andre omrejsende Personer. Og alt dette maatte den gamle Provst finde sig i, forbyde det kunde han jo destoværre ikke. Den gamle Sognefoged sukkede ved Tanken om alt det Væsen, og desværre var begge hans Sønner med i det. — —

En Dag hen paa Sommeren skulde Jørgen Haugaard en Tur ned til Nabosognet Hvilum for at tale med Sognefogden der. Henrik foreslog da Faderen at tage af Sted Fredag, saa kunde de faa Lejlighed til at høre den kendte Højskoleforstander Halvdan Jensen tale. Jørgen brummede noget om, at det Paravel brød han sig ellers ikke meget om, men det blev dog alligevel

Fredag. Om Torsdagen kom Karl Lillekone og spurgte, om han ikke kunde laane en Befordring Fredag Eftermiddag til at køre Tørv hjem med, og han fik saa Lovning paa den Røde.

Der var mange Mennesker samlet i Hvilum Forsamlingshus, da Jørgen og Henrik traadte ind. Jørgen saa sig om, barsk og kritisk — naa, ja, her saa jo da for Resten helt skikkeligt ud. Efter at de havde sunget en Sang, begyndte Højskoleforstanderen at tale. Han vilde gerne, sagde han, have Lov til at fremføre nogle Tanker om Hjemmet ud fra Bjørnsons herlige Digt til sin Hustru „Jeg kører frem gennem Straalefryd.“

Der gik nogle Minutter og Jørgen greb sig i at være ved at blive revet med, men saa kom han til at ærgre sig, det var „Hjemmets ædle Harpetoner“, der faldt ham for Brystet. Hvad skulde nu saadan noget Skvalder til, kunde Manden da ikke snakke lidt mere jævnen.

Senere hen i Foredraget fortalte Højskoleforstanderen nogle Smaatræk fra forskellige store Mænds Barndomshjem.

„Ja, ja, det er kjøn. Det er kjøn,“ sagde Jørgen til sig selv, men med et var han ude af det igen. Var han nu ikke lige ved at græde deroppe — og nu pudse han Næse, to Gange endda, føj da osse. Jørgen Haugaard tog sig en Skraa og lukkede Daasen med et protesterende Smeld, som bragte flere til at skotte misbilligende om efter ham. Men Jørgen sad stiv og stirrede hen paa Ribbevæggen. Nu havde han faaet nok af det.

Da de efter Mødet gik over til Sognefogdens, stod den unge Kone ude i Gangen og tog imod dem.

„Naa, Jørgen Haugaard,“ sagde hun og rakte Haanden ud, „du er jo en af de ældste — hvad tyktes du saa om det?“

„Hm—m,“ brummede den gamle.

„Sig det nu — lad os høre.“

„Er der nogen død af hans Familie?“

„Næ—j, det ved jeg da ett af.“

„Har han tabt Penge?“

„Det tror jeg heller ett.“

„Ja, saa begriber jeg Pin'de ett, hvad han staar og flæber for.“

Siden sagde Sognefogdens Kone ikke et Ord til ham.

Lidt efter dette Optrin kom Højskoleforstanderen sammen med en hel Del af Sognets Folk, som han lod til at kende godt, og som han til Jørgens Forargelse var dus med. Forstanderen var meget snak-som, livlig og jævn, Jørgen Haugaard var lige ved at komme til at synes om ham, men han tog sig da i det. Forstanderens Blik fandt snart hen til Jørgen Haugaards myndige Skikkelse med det kraftigt-barske Ansigt, og flere Gange prøvede han at indlede en Samtale med ham, men Jørgen holdt sig kold og svarede saa kort som muligt. Der var flere af de Hvilumer, som var halværgelige over, at Jensen viste Jørgen Haugaard saa stor Opmærksomhed, han var jo da baade højkirkelig og Højremand.

Da de om Aftenen kørte hjem, var det stjerneklart og stille. Henriks Tanker var dels hos hans Kone

og de smaa derhjemme og dels optaget af Foredraget, de havde hørt.

„Fader, tykkes I da ett, te det var et godt Foredrag?“

„Nej jeg gør-ikke. Jeg kan ett bruge de Kruseduller og alle de Kunster — og saa stod han jo ligefrem og græd — en voksen Mand. Han maatte jo skamme sig! — Jeg skal sige dig en Ting, Henrik, min Moder sagde engang til mig: Luk din Mund Jørgen, at dit Hjerte ett skal blive koldt. — Det første har jeg holdt, det sidste maa Vorherre dømme om.“

De sad tavse hele Resten af Vejen og stirrede tungsindige op paa den flimrende Stjernehimmel. Egentlig vilde de begge gerne finde hinanden, men de kunde ikke komme af Sted med det. Deres Himmel var den samme, men deres Veje forskellige.

Da de kom hjem, hørte de en sørgelig Nyhed. Den Røde var blevet bange for en af deher Væltepetere og var løbet løbsk. Vognen var væltet, og Karl Lillekone havde slaaet sig slemt. Om Morgen efter kom der Bud, at han var død. Jørgen Haugaard gik henne i Huggehuset i Stedet for at komme ind at faa Davre.

Endelig gik Henrik ud for at hente ham, men da saa han, hvad han aldrig havde set før, de klare Taa-
rer trillede ned ad Faderens Kinder.

„En Ting vil jeg sige dig, Dreng ...“ Jørgen søgte at gøre sin Stemme barsk som sædvanlig, „og det er, at du skal være god ved Dorthe ... Karl har tjent her i Gaarden i otte Aar ...“ Stemmen dirrede atter, „og aldrig har vi haft en flinkere Karl, aldrig har vore Heste set bedre ud. — Nu har du Gaarden, Henrik,

og der er ingen, der ved, hvornaar jeg gaar hen og vælter, men du skal indestaa mig for, at Dorthé ett kommer til at lide Nød.“

Henrik var selv saa bevæget ved at se Faderen saadan, at han knap mægtede at svare.

Karl Lillekone fik en pæn Begravelse. Der var et stort Følge, og den gamle Provst Linder, der netop var ved at tage sin Afsked, holdt sin sidste Ligtale. „Denne Mand,“ sagde han, „var en god luthersk Kristen, han har flittigen besøgt Guds Hus og gaaet til Alters to Gange om Aaret, saa jeg kan indestaa for, at han er gaaet ind til Gud.“

Karl Lillekone blev baaret til Graven af seks Sønner, hvad der blev meget omtalt bagefter. Folk syntes, de saa' godt ud, og de var da ogsaa pæne i Tøj.

Dorthé blev boende, hvor hun altid havde boet, og hun kom ikke til at savne Venner. Sine Børn havde hun megen Glæde af — ok ja endda — en kom hjem og var blevet Portør ved en Privatbane. Det var Dorthé grumme lykkelig over. Han havde en Kasket paa med en Snor om næsten ligesaa bred som Herredsfogdens. En anden Søn havde faaet et lille rundt Mærke paa Frakkeopslaget. Han var blevet Medlem af en Good-Templar Orden.

„Ok ja,“ sagde Dorthé bagefter, „han er jo kommet ind i Guds Tempel, og saa kan En da ett forlange mere. Desforuden har han en Orden i Knaphullet, det er jo akkurat ligesom de store.“

Nu er det snart mange Aar siden, og baade Jørgen Haugaard og Dorthe Lillekone er døde. Tiderne har forandret sig, og det har de Søruper med. Men hvor meget de end har glemt, saa er der i alt Fald een Mand, de husker, og det er Karl Lillekone.

EN RASK MAND

I

DENGANG Jens og Trine flyttede ind i Mads Smeds ældgamle Stuehus, havde de ikke stort andet end to Par bare Næver. De halvandet Hundrede Rigsdaler, de med Slid og Slæb og stor Sparsommelighed havde skrabet sammen, var udbetalt i Ejendommen. Af Indbo havde de en Seng, et Bord og tre Stole, saa der var da altsaa Siddeplads til baade dem selv og Naboen, naar han kom paa Besøg. Besætningen var ikke stor; en Ko, der var saa gammel, at der næsten ikke kunde være flere Ringe paa dens Horn, og en Kalv, der besad et vældigt Humør, blot den fik noget at æde, men det var netop det, det havde knebet med. Og Bygningerne var usle. Regn og Slud havde vasket store Stykker Puds af, og flere Steder kunde man se baade Sol og Maane gennem Muren. Det tynde Tag laa og klamrede sig fast til de mere eller mindre krogede Lægter, men ikke desto mindre var der adskillige Huller i det. Vestenvinden havde af og til taget et Nap i det, og Mads Smed havde i Vinterens Løb ribbet en tre-fire Fag for dog i nogen

Grad at formindske Kreaturerne Brølen. Det havde nu altid været galt med hans Fodren, — de vilde sige, at hen sidst paa Vinteren kunde Køerne ikke rejse sig, uden han gav dem en Haandsrækning.

Jens og Trine gik omkring og beskuede deres Ejendom. Efter at de grundig havde efterset Stuehus og Udhus, gik de ud i Marken. Der var Jord nok, over elleve Tønder Land, men den havde en fejl Kulør, og som Følge deraf var den tilbøjelig til nu og da at tage paa Udflugt sammen med Vestenvinden. Og nu havde Mads Smed tilmed drevet saa sølle en Avl som vel muligt. Sagen var den, Mads var helst, hvor Flasken var, og den befandt sig i Almindelighed hjemme, hvorfor Mads da heller ikke gerne opholdt sig ret længe i Marken ad Gangen. Det var sket for ham, at en Indtægt havde ligget over et Aar uden overhovedet at blive tilsaaet, og undertiden fik han først høstet en Maanedes Tid efter andre Folk. At køre Gødning ud ansaa han for noget Svineri, og det bør da ogsaa fremhæves, at hans Jord i den Retning var usædvanlig ren. Men hjemme bag Udhuset laa en god Dynge Møg, der baade var gammel og fast, desforuden særdeles vel udluftet.

Det var denne Sandmark, Jens og Trine hin Maj-aften travede omkring paa. Først gik de rundt langs Skellene, og siden saa' de hver enkelt Indtægt efter. Til sidst standsede de midt paa Marken og stirrede op mod Bygningerne, hvor Halvmørket havde tilhyllet Rift og Revner med sin bløde Kaabe.

„Trine,“ sagde Jens og tog hendes Haand.

„Jens,“ svarede hun og lænede sit Hoved mod hans Skulder.

„Her bliver ett saa lidt at rive i.“

„Vi har jo da ogsaa ti Fingre hver.“

De mødtes i et Kys. Han havde lagt sin Arm saa løseligt om hendes Liv, men med et drog han hende til sig saa hedt og hidsigt, som var det selve den byrdefulde Fremtid, han kæmpede med. Hun gav et Gisp, men snart tændte hans glødende Kærtegn ogsaa Ild i hendes Blod. Hendes arbejdsføre Arme havde før ligget lindt om hans Hals, nu knugede hun hans Hoved til sig, og han følte det med Velbehag, som laa der en Jernring omkring hans stive Hals.

Lids efter løsne de Armene, han tog sine til sig, hun ogsaa. Han saa sig om, og hans Blik mødte Markens hvidlige Skær, der lyste gennem Mørket.

„Her skal komme til at se anderledes ud om tyve Aar!“

I hans dæmpede Stemme sporedes en Dirren af forbitret Energi, og han greb hendes Haand og knugede den saa voldsomt, at hendes Ansigt fortrak sig i stum Smerte. Hun fattede sig og besvarede hans Haandtryk, lagde den anden Haand paa hans Skulder og drog ham af Sted. Tavse nærmede de sig deres Hjem, og efter at de uden for Døren havde hældt Sandet af Træskoene, gik de ind til deres fælles Leje.

Jens og Trine var fattige i alle Maader. Venner havde de saa godt som ingen af, men derimod havde

de faaet adskillige Misundere. Et Par Daglejere, Søren Kristian og Morten Pind underholdt sig jævnlig med at blande deres Galde. At Jens ikke kunde nøjes med at være Daglejer, fandt de ligefrem formasteligt. Det var jo da ogsaa det, hans Fader havde været. — Naa, Sagen var vel den, at han var stor paa det, han vilde være Herremand — hæ! — Maaske ogsaa det var Kællingen, der satte det i ham. — Aa, de var vist lige gode om det. — Ja, det var de vel, men Armod og Ynk blev det jo da. — Markerne var jo ikke engang tilsaaet, og det var sidst i Maj. — Han havde da heller ikke noget Sædekorn, Stodderen. — Nej, de endte jo nok paa Fattiggaarden, saa kunde de have det for det. — Ja, det kunde de.

Omtrent saadan faldt Snakken. Omtrent hver Søndag Sommeren igennem drøftede de det samme Emne, Ordene kunde falde lidt forskellige, men Aanden var den samme. Heller ikke i deres Nabolag mødte Jens og Trine megen Venskab. Hele Vejborg Vestermark bestod af Ejendomme i Lighed med Jenses. De fleste var i bedre Drift, men Jorden var mager overalt og Fattigdom almindelig. Vestermarksfolkene var en Verden for sig, en Verden fuld af Sladder og Rænkespil, Kampe mellem de forskellige Partier, nye Partidannelser med Venskab, der forvandlede til Had og omvendt. Paa Bunden af Folkenes Sind var der desuden adskillig Hjælpsomhed og Dygtighed, men ligesom Flyvesandet hyppigt kvalte Sæden, syntes Fattigdommen ogsaa tilbøjelig til at holde disse Følelser nede til hverdags. Sikkert var det i alt Fald, at Jens

og Trine blev mødt med afgjort Uvilje for ikke at bruge et stærkere Udtryk. Ganske vist fik de en af de første Dage Besøg af Maren Skrædders, men hun kom nærmest som Spion, og hun brugte ogsaa sine Øjne godt, men der vankede ingen Kaffe, og Trine syntes hverken at have Tid eller Lyst til at høre paa Marens Historier om de mange Fejl og Ufuldkommenheder, Menneskenes Børn paa Vejborg Vestermark destoværre var belemret med. Naa ja, saa gik da Maren hen til Ane Slagters, og ved den første Kop Kaffe beskrev hun, hvor lidt der var ved de unge Folk i Mads Smeds Sted, især jo da Konen, hun var da saa fuldstændig uden Interesser, og Maren udstødte et Suk paa Oplysningens Vegne. Ved den anden Kop Kaffe udbredte hun sig over deres ubeskrivelige Armod, ja de var saa fattige som Kirkerotter, men det var jo endelig ogsaa en rigtig Rotterede de var kommet i — ha, ha, ha. Og Maren gik videre i sin Skildring, ikke uden Vid og ikke uden Løgn iblandt, hvorfor Folk da ogsaa sagde, at hun digtede. Efter at hun havde faaet den tredje Kop Kaffe, som hun iøvrigt havde sagt nej til tre Gange, men alligevel tog, sænkede hun Stemmen og begyndte at tale om, hvornaar Jens og Trine kunde vente sig en Arving, og det var der — saa sørgeligt det var — kun altfor snart Udsigt til. Dermed var Emnet udtømt og Kaffekanden tom, hvorfor Maren gik hjem for at være huslig.

Mandfolkene var i dette som i andre Tilfælde ikke synderlig bedre end Kvinderne, de havde ogsaa deres vægtige Anker. For det første vilde Jens nu ikke

spille Kort, og det var knap, han lod sig formaa til at drikke en Dram. Desuden var der altid saadan et Jag over ham, og den Maade, han tog det hele paa, lod ane, at han ikke vilde lade det blive ved det paa Vestermarken almindelig vedtagne Avlsbrug. Og hvad lignede det, om saadan en Stodder, der kun var godt og vel konfirmeret, skulde finde paa at te sig anderledes end andre Folk. Det var jo ligefrem forargeligt.

Det var saaledes en fjendtlig Vind, der mødte Jens og Trine, men det gjorde dem ikke noget. Trine var af dem, der passede sit og lod andre passe deres. Og Jens befandt sig rigtig godt i Blæst. Vel var han fattig, men der var ingen, der ustraffet kom til at træde ham paa Tærne. Det fik hans Nabo Tækkemanden at formærke. Tækkemanden boede lige op til den vestlige Side af Jenses Mark, og nu havde Tækkemandens Høns i Aarevis haft for Skik at søge en betydelig Del af deres Føde ovre paa Mads Smeds Mark, men det vilde Jens nu ikke have, og en Dag bad han Tækkemanden holde sine Høns paa sit eget.

„Ja, jeg ved heller ett, hvorfor de gaar ovre paa dit,“ svarede Tækkemanden, „for der er jo da hejsen ett noget at komme efter.“

Jens blev hed i Hovedet, snurrede om paa Hælen og gik hjem. Men Tækkemandens Høns fandt det dog stadig Umagen værd at undersøge Jenses nylig tilsaadede Mark nærmere. Følgen blev, at Jens ladede sin gamle Muskedonner, gik hen og skød et Par af dem og kastede dem hen foran Tækkemandens Dør. Denne blodige Daad blev diskuteret vidt og bredt blandt Ve-

stermarksfolkene, og Tækkemanden spaaede, at Jens var af den Slags, der ikke helmede, før han fik *Proces*. Alligevel fik Jens og Trine dog een Ven i Nabolaget, men det var nu for Resten ikke deres Skyld. Det var deres anden Nabo Hans Murer, der som yngre havde drevet Professionen, men nu sad med et lille Sted paa en syv-otte Tønder Land. Han var Enkemand, men havde en voksen Datter til at holde Hus for sig. Han var ikke meget hægen efter at bestille noget, samme Hans Murer, og derfor havde han ogsaa god Tid til at gaa om og se til Jens og Trine. Saadan kom han da ogsaa derom en Morgen, da Trine netop kom hjem med Koen og Kalven; hun havde som sædvanlig været ude at trække i Vejgrøften fra den tidlige Morgenstund, og nu kom hun hjem med Kreaturerne, der havde faaet en god Motion og en rund Mave.

Jens var ved at reparere den skrøbelige Mur, og Trine tog nu fat ved hans Side. De havde begge et Par godtskaftede Hænder, og de haandterede den magre Mørtel med en saadan Fingerfærdighed, at det sprøjtede vidt omkring.

Hans Murer stod ligesaa stille og saa paa, alt mens han langsomt og grundigt sugede Røgen op af sin snorkende Træpipe.

Paa en Gang blev Jens rød i Hovedet, han kunde for sin Død ikke lide at se ledige Mennesker i sin Nærhed, naar han selv havde travlt. Han fik ligefrem undertiden Lyst til at smække dem en paa Kassen.

Pludselig udbrød han: „Vil du bestille noget...!“ Underforstaaet var: „Ellers kan du pille af hjemad!“

„Hja-a-a,“ svarede Hans Murer, tog Piben af Munden og hældte Vædsken af Sovsekanden, „hja-a-a, En har jo da før drevet den Haandtering.“

„Saa hent din Murske og mur den Skillevæg op derinde i Svinehuset. Du kan vel mure lige?“

„Hja-a-a,“ svarede Hans Murer og drontede af.

„Han kommer ett igen,“ sagde Trine.

„Det kan han selv om,“ svarede Jens, „saa er En da fri for at have det Stykke Drivert at se paa.“

Men Skam kom Hans, endda med en Murske i den ene Haand og en hel Spand Kalk i den anden.

„Det holder ett, det Muren i Ler,“ sagde han og satte Spanden.

„Vil du mure, saa skal jeg passe dig op?“ svarede Jens og saa kendelig oplivet ud.

Hjo-o-o-w, det havde Hans jo da tænkt, og de gik ud i Udhuset. Jens lavede Mørtel, skrabede Sten af og lagde dem til Rette, og det gik som en Vind. Hans Murer var lige ved at blive smittet af alt det Fermeri, men han beherskede sig da saavidt, at han beholdt Piben i Munden hele Tiden.

Da det blev Middag, bød Jens Hans Murer med ind at spise, men Hans sagde, at han skulde hjem.

„Da var det endda godt, han gik,“ sagde Trine, „jeg stod ligefrem med Livet i Hænderne, for vi havde ett mere end to Stykker Flæsk.“

„Næste Aar skal vi selv have Gris,“ svarede Jens og lagde sin lerede Haand om hendes Liv. Hun saa op paa ham med et Blik fuld af Beundring og Haab.

Og saa gik de ind til deres kolde Mælkegrød og de to Skiver Flæsk.

Om Eftermiddagen kom Hans Murer igen og hjalp til, og da han endelig skulde hjem, stod han og saa ned over Jenses Agre.

„Hvordan — — er der saaet noget i den søndre Ager dernede?“

„Nej,“ svarede Jens mørkt, det var ham pinligt at tænke paa den, fordi det mindede ham om, at han ikke havde kunnet skaffe Sædekorn nok. Ingen vilde betro ham mer, hverken Korn eller Penge.

„Hja-a-a, jeg tror jo næsten, jeg har en fire Skæpper Havre paa Loftet, dem kunde du jo endelig godt laane, hvis det var saadan, at du brød dig om det.“

„Jeg siger Tak!“ Jenses Ansigt var ét lyst Smil.

Næste Dag fik han fat i en Hest og en Harve, og inden Sol var nede, var Marken tilsaaet.

Var der noget Menneske, der tjente det Brød, han aad, saa var det Jens Smed, som han efterhaanden blev kaldt efter sin Forgænger. Han skulde passe sine elleve Tønder Land, men Lønningen derfor laa ude i Fremtiden. Jens og Trine havde ogsaa et godt Haab, men det kunde de ikke fylde deres slunkne Maver med i Øjeblikket. Og saa maatte Jens da til at gaa i Dagleje. Søren Kristian og Morten Pind grinte — for havde han ikke sagt, at han vilde arbejde paa sit eget, den Vigtigper, men nu maatte han alligevel krybe til Korset.

Naa, hvad Jens Smed end gjorde, han krøb ikke. Ikke for ingenting var hans Yndlingsord *gesvint*. Gesvint kom han op om Morgenens Klokken tre, halvfire, og efter at han paa fastende Hjerter havde slidt for sig selv et Par Timers Tid, gik han hen til Gaardmanden og gjorde sin Dags Arbejde som den bedste. Efter Fyraften rev han atter en Del til Side derhjemme. Intet Under, at han kunde sove, naar han kom i Seng.

Da Vinteren kom, satte Jens sig for at give en af sine Indtægter et Lag Ler. Men hvor fandt han Leret, og hvor fik han Hest fra? Det grundede han over et Par Dage, hvorefter han gik ned til en Gaardmand, hvis Mark laa ret nær ved, og tilbød at arbejde for ham saa og saa mange Dage, naar han til Gengæld maatte laane et Spænd Heste til at hente Ler med. Gaardmanden gik villig ind paa det, og nu begyndte der et Slid. Først gjorde Jens Halvdelen af det Arbejde, han skulde yde, og straks efter begyndte han at lere. Han selv maatte baade læsse og køre, han huggede løs paa det faste Ler med et sandt Raseri, og for hvert Læs, han efterlod paa sin fattige Ager, tonede der en Glædessang i hans Sjæl. En skøn Dag kom Hans Murer med begge Hænderne i Lommen og Piben dinglende ned fra den ene Mundvig. Jens var netop ved at løfte Sidefjælen op for at rage Læsset af.

„Naa du kører Ler,“ bemærkede Hans.

„Ja,“ svarede Jens med et Tonefald, der godt kunde betyde: „Hold Kæft!“

„Tror du, det hjælper?“ spurgte Hans med uforandret Ro.

„Ja wal hjælper'et.“

„Jeg tvivler paa det — gror det, saa gror det, og gror det ett, saa gror det ett.“

„Aa Sludder — faar det noget, saa giver det noget, og faar det ett, saa giver det ett.“

„Hja-a-a, det er jo godt, du tror paa det.“ Hans tog Piben ud af Munden og snød sin Næse, hvorefter han skyndsomst fik Pibespidsen paa Plads igen.

„Jeg kunde jo . . . jeg kunde jo tage ved Tømmen en Dags Tid, hvis du kunde faa fat paa to Vogne, saa du kunde læsse.“

„Ja—a . . .“

Jens tænkte paa sin Ryg, som han allerede havde tilstrækkelig Værk i, men bagefter tænkte han paa, hvor meget mere han kunde faa kørt, og han tog straks mod Hans Murers Tilbud. Dagen efter brækkede Jens Ler løs og læssede hele Tiden, Hans Murer og Piben kørte det ud, og Trine spredte — det var sært nok, hun kunde holde det ud. — Destoværre blev det tidlig mørkt i denne Tid, men naar Jens havde faaet sin Mellemmad, tændte han sin Lygte og gik ud og tærskede til langt hen paa Aftenen. Det var for Resten lige ved at gøre ham berømt. De, der var kommet forbi og havde set ham i Lergraven, var ikke saa helt lidt forbavsede. Han arbejdede hele Tiden, ligesom han var oppe at slaas, og dertil kom saa, at han tærskede ved Lys, hvad der ansaas for et afgjort Bevis for, at man havde med en ægte Slider at gøre. Det bør tilføjes, at Jenses Berømmelse dog ikke var udbredt paa Vestermarken.

Men om Natten havde Jens det ikke altid saa godt. Han kunde ligge vaagen i Timevis og have saadan en Værk i Kroppen, som var han mørbanket. Det var ham næsten umuligt at lade være at klage sig, men han kunde ikke nænne at vække sin Kone, hun trængte haardt nok til al den Søvn, hun kunde faa, saadan som hun havde det. Han stod ogsaa imod, selv om det kneb, men en Dag kom Trine og fortalte, at der var kommet et Hul i Overlagenet — hun kunde ikke forstaa, hvordan det var gaaet til.

„Aa, det er maaske et, jeg har bidt,“ svarede Jens halvforlegen og listede af udad.

II

Hen i Foraaret blev der baade Glæde og Graad i Jenses Stue. Glæden fandtes hos Forældrene, og Graaden straaede op fra en gammel Vugge, hvori en lille spæd Unge laa og skar Ansigter.

Ja saa glad var Jens, at han dansede Mazurka ude i Kostalden, saa det sang i Stenbroen, og Koen, der hyldede den ubetingede Ligevægt, blev helt betænkelig. Kvien derimod følte en beslægtet Stemning og gjorde nogle vældige Krumspring som Bevis paa sin Forstaaelse. Bagefter fik de begge et ekstra Bygneg.

Det var ikke fri for, at Maren Skrædders følte et Stik i sit runkne Hjerte, for Trines Søn var ikke, som Maren havde spaaet, ankommet i Utide, og nu kunde der altsaa ikke blive mere Kaffesnak ud af den Ting. Der var desuden en anden Ting, som øvede sin

Indflydelse paa Marens Sindsstemning, en Begivenhed, som hun iøvrigt troede, alle andre havde glemt, hvad de nu slet ikke havde, og det var den, at hun selv — for over tredive Aar siden ganske vist — havde været saa uheldig at faa en Lille to Maaneder efter sit Bryllup. Siden den Tid følte Maren uvilkaarlig mest Velvilje over for de Koner, hvem det gik paa lignende Maade, hvad der dog ikke hindrede hende i at udtale sin oprigtige Dadel over deres Handlemaade.

Men Jens og Trine lyttede aldrig efter det, der kom fra Maren Skrædders Selskab, og derfor tog de heller ingen Skade af det.

Der gik et Aars Tid med Slid og Slæb og tilsyneladende uden kendelig Fremgang. Da skete der endelig noget nyt.

En Søndag Formiddag hen paa Sommeren kom Jens hjem med en Sæk paa Ryggen, og i Sækken var der en lille velvillig Gris, den blev sat ind i et veludstyret lille Rum og var straks parat til at drikke en Slat Mælk og slaa en lille Sludder af med Jens og Trine, som stod og hang over Bræddekanten og fulgte Grisens Bevægelser med glad Opmærksomhed.

Aldrig er vist nogen Gris bleven passet og plejet, som den blev det. Den fik Mælk og Grut og Grønt, god Sengeleje havde den og grumme megen Frihed tillige. Den var en Dag sluppet ud i Gaarden, og da den var altfor velopdragen til at løbe sin Vej, fik den siden Lov til at gaa sig en Tur, næsten hver Dag.

Det var meget interessant. Den saa' indenfor til Køerne, snakkede lidt med Katten og morede sig med at kyse Hønsene. En Gang imellem aflagde den et Besøg i Køkkenet, og efterhaanden blev den meget fortrolig med lille Jens. De fulgtes ad baade ude og inde, Grisen gryntede, Drengen pludrede, og de forstod hinanden udmærket. Og naar Jens eller Trine kom forbi, kunde de ikke godt lade være at klappe Barnet paa Kinden og klø Grisen hen ad Ryggen. Men Grisenes Ungdom er kun kort, og denne fornægtede ikke sin Slægt. Efterhaanden blev den fed og dvask, og lille Jens maatte lege alene.

Det havde jo været Hensigten, at Grisen skulde puttes i Saltbaljen, saa de da kunde have lidt Sul at sætte Tænder i det kommende Aar, men en Dag i November kom Jens med den Bemærkning, at de kom vist til at sælge Grisen, for det tegnede ikke godt med Renterne.

Ordet Renter havde efterhaanden i Trines Øren faaet en uhyggelig Klang, ja det lød da meget mere skæbnsvangert end for Eksempel Jordskælv og Pest. Det var, som det Ord truede hele deres Tilværelse.

Naa ja — Grisen maatte jo ofres. En skøn Dag kom der en Mand kørende og tog den med til Købstaden. Lille Jens græd, Trine tørrede sine Øjne, da hun var kommet indenfor, og Jens var da heller ikke for glad.

Næste Aar fik de atter Gris, men da den var blevet halvvoksen, fik den Stivsyge og vilde ikke trives. Det var et haardt Slag, for i Aar syntes Jens da, at der

var god Udsigt til, at han kunde klare Terminens Skær uden at ty til Grisen. Men nu vilde den altsaa ikke tage paa, og en Dag hvæssede Jens Brødkniven og slagtede den. Det kom han for Resten rigtig godt fra, skønt han aldrig havde prøvet det før, og det gav Anledning til, at han siden kom til at slagte for Folk. Først slagtede han Hans Murers Gris og siden andre, og da han en Dag blev bedt om at slagte en Ko, paatog han sig ogsaa det, og han slap helt skikkelig fra det. Det gav ogsaa et Par Skilling, og Jens Smed trængte til dem, to Børn havde de, og midt i den travleste Sommertid fik de det tredie. Da var Trine meget syg, og vel kom Hans Murers Datter over et Par Gange om Dagen, men det kneb alligevel for Jens at faa alting sanset. Han kunde godt lave Kaffe, koge Vælling og Grød og slige Ting, men Trine trængte til en nærende Kost, og hvordan skulde det gaa til? Men en Dag tog Jens den store kaalhøgne Kok ved Vingeбенet, huggede Hovedet af den og gav sig til at plukke den. Han fik den gjort i Stand og puttet i Gryden, og det uden at Trine anede det mindste. Hen midt paa Eftermiddagen overraskede han med synlig Stolthed sin Kone ved at trine ind i Sovekammeret med en Skaal Suppe i den ene Haand og et Lurfad med den kogte Hane i den anden. Han rettede an paa en Stol ved Siden af Sengen, de to Røllinger stod ved hver sin Side og gjorde store Øjne, og nu holdt de en Festmiddag, som ingenlunde formidskedes ved, at der ingen Boller var i Suppen.

Men ellers blev det saamænd en søgn Sommer.

Trine kom vel paa Benene, men rask blev hun ikke, og det var rent umuligt, at hun kunde blive fri for at tage fat med baade ude og inde. Jens syntes ogsaa nu og da, at det gik for langsomt med hende — det var jo ikke ham, det gjorde ondt i, og hun var ikke slem til at klage sig — det var dog ikke saadan, at han gav ondt af sig, men naar de var i Marken, og hun ikke rigtig formaaede at gøre sin Tur, kunde det nok ske, at han satte sit Arbejdstempo saa meget op, at hun deri følte en Bebrejdelse.

Desuden var det galt med Finanserne. Hvad Ejendommen gav, kunde den sluge igen, hvis den da ellers skulde bringes fremad, og det veg Jens Smed ikke fra. Det gjaldt altsaa om at lave Penge paa anden Maade, men hvorledes? Ja, det grundede han over i tre halve Nætter, og saa tog han sin Beslutning: han vilde til at grave Brønde. Det var noget, hvorved man nogenlunde gesvint kunde tjene sig en Seddel. Efter at han havde haft en Del Rend, fik han da ogsaa gjort Akkord om en, og det gik meget godt med Arbejdet. Lidt skæv blev den ganske vist, men der var Vand nok i den, og Folkene var godt tilfreds.

Jens Smed kom jo nok til at grave adskillige Brønde i sin Tid, men der var alligevel tidt lidt længe imellem, og derfor gav han sig til at grunde over andre Udveje. Han gik og var i snavs Humør i et Par Uger, men en skøn Dag klarede det op, og han gik ind til Trine og sagde med et Forsøg paa at slaa Knips med Fingrene: „Nu har jeg Denneme fundet det!“

„Hvad har du fundet?“

„Hvordan jeg skal lave Penge — fodoveed. Skal vi gaa her og slide os en Pukkel til, saa vil vi ogsaa have den betalt.“ Og saa aabenbarede han Trine, at han i Overmorgen rejste hen til sit Søskendebarn i Alby.

„Hvad gør du, siger du?“

Jo, i Overmorgen rejste han med Dagvognen, og saa kom han maaske ikke hjem før om en fire, fem Uger. Trine glemte rent, at hun var ved at skrælle Kartofler, og de tre grimede Rollinger saa op paa Faderen med aaben Mund.

„Jeg vil i Smedelære,“ sagde Jens.

Trines Tanker stod stadig stille, bomstille.

„Ok, lille Trine, kan du ett forstaa det. Jeg vil hen til Jens Peder, mit Søskendebarn, og lære at lave Pumper. Dengang jeg var Dreng, gik jeg tidt hen i hans Faders Smedie og øvede mig. Naar jeg faar det lidt frisket op, kan jeg baade lave Pumper, Beslag og det hele — fodoveed!“

„Vil du ett ogsaa være Murer, Tømrer og Tække-
mand?“

„Du siger noget, Trine! Jeg skal tænke over det.“

Naa, men kort at fortælle, to Dage efter tog Jens med Dagvognen. Han havde sit pæne Tøj paa og de lange Støvler uden over Bukserne, under Armen havde han en Byldt med sit Arbejdstøj, Træskoene og en ren Skjorte. Det var jo kommet lidt pludselig paa, og Trine fik sin Hyre med at faa alting passet. Engang imellem kom Hans Murer med sin Pibe og gav en Haandsrækning. En sær Snegl var han, den Hans, for han kunde godt gaa og rykke Ukrudt op paa

Jens Smeds Mark og samtidig lade det gro paa sin egen.

Lige saa saare Maren Skrædders hørte, at Jens var rejst, fik hun saa travlt som en Mus i Barselseng. Hun rendte fra Herodes og til Pilatus — om de da ikke havde hørt, at Jens Smed var rejst hjemmefra, En kunde vel næsten sige, at han var rendt hen — flygtet! Maren fortalte, og hun digtede. Det gik som Kæp i Hjul med begge Dele, Maren havde ikke for ingenting fire og tredive Aars Øvelse.

Da der var gaaet fem Uger, kom Jens imidlertid hjem igen, og han havde en tung Sæk med sig, som han ikke engang kunde bære hjem. Han var helt oprømt, da han atter stod paa sin egen Grund.

„Se nu er jeg Pumpemand og Smedemester — fodo-veed!“

Trine kyssede ham, men Børnene hev hende i Skørterne, de vilde ogsaa til.

Da Sækken kom hjem, viste det sig, at den indeholdt noget gammelt Smedeværktøj, et gammelt Værksted var der fra Mads Smeds Tid, og det fik Jens nu gjort lidt ved, saa det kunde bruges igen. Saasnart det lod sig gøre, begyndte han at hamre løs, og det var lige noget, der passede ham, her kunde han slaa til ud af al sin Kraft og Galhed, og der gik ikke noget i Stykker af den Grund. Han fik ogsaa et Par Træstammer hjem fra Skoven og skulde forsøge med den første Pumpe. Hans Murer havde lovet at hjælpe med at dreje Boret. Men det var nu lige ved at tage Pippet fra ham. For det første var det slet ikke saa let, og

for det andet kunde han destoværre ikke ryge Tobak samtidig.

„Du er for doven, Hans,“ sagde Jens, da Naboen klagede sig midt i det bedste.

„Jeg er jo ett saa galhovedet som du,“ svarede Hans og tog fat igen.

Det var nu ingen Løgn, at Jens var galhovedet, det fik Maren Skrædders at formærke. Hun havde nemlig gaaet og sagt noget om, at Hans Murer havde været noget slem til at besøge Trine, mens Jens var borte. Og det var for saa vidt sandt, men enhver kunde jo nok høre, hvad der laa under. Da Jens kom under Vejr med det, blev han saa gal, at han bandede. Solbrunet og vejrbidt var hans Ansigt til daglig, men nu blev det gloende rødt. Og det varede ikke længere end til Dagen efter, før han traf til at møde Maren paa Vejen, og det var netop i en Lavning. Jens for lige paa hende, han var saa hidsig, at han ikke kunde tale forstaaelig, men de to, tre flade Lussinger, han langede hende, udtrykte i hvert Fald tydeligt nok hans Sindelag.

Et Par Timer efter at han var kommet hjem, gik han ude paa Marken og spredte Møg, han slyngede det til Vejrs med en saadan Kraft, at det var lige ved at blive hængende deroppe. Da kom Per Skrædder, tyk og hjulbenet. Han hikkede efter Vejret og begyndte at tale med en forunderlig brummel Stemme: „Du har ... overfaldet min Kone ...“

Men han fik et Svar, han ikke havde ventet.

„Jeg har givet hende tre Lussinger; vil du trække

hende herhen, skal hun Fandme-Satme faa tre til. Saa-dan en Sladderkælling! I trænger til noget Hasselfedt, baade du og hende, saa kanske I kunde lære at bestille noget.“

Skrædderen begyndte nu ogsaa at kæppe op, hun havde ikke sagt andet, end hvad sandt var, og de skulde sætte Jens, hvor han hverken skulde se Sol eller Maane. Men mere fik han heller ikke sagt.

„Vil du komme af min Mark, siger jeg — hvad Skrædderben — eller jeg skal se at finde dine Ribben.“

Han gjorde et vældigt Spring, og Skrædderen blev saa ræd, at han løb, som den Slemme var i Hælene paa ham. Jens Smed standsede Forfølgelsen, stod stille et Sekund, men bøjede sig hurtigt ned, greb en god blød Klat Møg og sendte den af Sted efter den flygtende Skrædder. Den ramte lige i Nakken.

Men straks efter gik Jens Smed hjem og ind til sin Kone, som stod og vaskede op, og inden hun fik Hænderne tørret, tog han om hende og trykkede hende saa voldsomt ind til sig, at hun gispede af smerteblandet Glæde.

Først efter at de var kommet i Seng, fortalte han hende, hvad der var sket. Da var det hende, der kyssede ham.

Det var noget af en Højtidsdag, da Jens Smed havde faaet den første nye Pumpe anbragt i Hans Murers Brønd, og han stod nogle Alen fra den og ligesom læskede sin Tørst ved at se paa Træværk og Beslag,

mens Hans Murer sindig tog ved Pumpestangen, og det sølvblanke Vand straks efter fusede ud af Tuden. Jens stod med Hatten i Nakken og Hænderne i Siden og smilede. Men da Hans Murer vilde gøre op med ham, svarede han stolt og bestemt: „Det er betalt.“

„Sandelig skal du have noget for det,“ svarede Hans og tog Pungen frem.

„Ikke en Skilling vil jeg have. Saa tidt som du har hjulpet os! Nej, Hans, jeg vilde da skamme mig ved det.“

Ja, saa sagde Hans jo da saa mange Tak. —

Nu fik Vestermarksfolkene noget at stirre paa, for Hans Murers Pumpe stod lige ud mod Vejen og talde dem til, naar de kom forbi: „Kan I se, jeg kan give Vand! Er jeg maaske ikke beslaaet godt nok? Gaar jeg mon ikke let nok? Er I saa snart færdig med at kalde Jens Smed for Fuser og en Vigtigpeter? Kan I snart begribe, at Jens Smed kan bestille ligesaa meget som en femme—seks af jer, og at han har ligesaa megen Vilje som I alle tilsammen.“

Ja, saadan talte Pumpen, og Vestermarksfolkene følte det virkelig ogsaa, som om de havde faaet en kold Straale, og inden saa længe kom Ole Simon listende hen til Jens, om han da ikke lige vilde se hen til dem, for deres Pumpe vilde ikke paa nogen op-tænkelig Maade give Vand. Jens kom, skilte Posten ad, undersøgte de indre Dele kyndigt og reparerede Skaden, mens de indfødte saa maabende til.

Ja, det kunde ikke nægtes, nu gav den Vand,

rigeligt endda, og Jens havde været meget billig. Ikke mindst dette sidste gav en viss Respekt.

Op mod Jul oplevede Maren Skrædders den Tilskikkelse, at hendes Pumpe nægtede at levere flere Bidrag til Kaffen. Hun bad og hun bandede, hun lukkede det ene Øje og keg ned i den med det andet, hun pumpede læmpelig, og hun pumpede voldsomt — den var akkurat lige glad. Og saa maatte hun, hvad der var hendes Kød overmaade imod, helt over til Ole Simon og hente Vand. Det gik en Dag, det gik to, og det gik tre. Maren var saa nedtrykt, at hun imellem var lige ved at snyle. Hun stod og skulde vaske Storvask, og hun var ligefrem bange for, at hun skulde gaa i sin Grav, dersom hun skulde hente alt det Vand helt ovre hos Ole Simons. Og saa Helligdagene og Julekaffen!

Nej, det var næsten for meget at gennemgaa. Og var saa ikke Ole Simon træsk nok til hver Dag, hun kom, at synge de kraftigste Lovsange over Jens Smeds store Evner til at lave Pumper i Stand. Havde Ole Simon maaske ikke ligesaa vel som hun og andre Godtfolk været paa Nakken af den ny Mand!

Gaa til Jens Smed om Hjælp det kunde Maren ikke. Han, som havde lagt Haand paa hende, overfaldet hende, slaaet en *Kwin-de*! Ja var det ikke gryseligt. Ingen havde vovet at røre hende, siden hun som otteaaars Tøs fik en Lussing af sin Mor, fordi hun havde rakt Tunge ad hende, men bagefter havde hun ogsaa herset saadan med Moderen, at hun maatte til at give hende Sukker for at faa Fred.

Ja—a! Maren gav et anerkendende Kast med Nakken ved at mindes sine fordums Triumfer. Men ganske vist — det hjalp ikke paa Pumpen. Og næste Lørdag Aften gav Skrædderen ondt af sig over det, Maren ingen ren Skjorte havde. Nu havde han gaaet i den i tre Uger, nu var den vel endelig beskidt nok.

Maren svarede kaalhøgen, at saa kunde han jo skaffe Pumpen i Stand.

„Nej, du kan tro nej, din Hejre, det er dig, der har brækket den i Stykker.“

„Skal jeg maaske gaa op og tigge Jens Smed om at lave den.“

„Der er vel ingen nærmere til det — det er jo dig selv, der har lagt dig ud med ham med dit Løgn og dit Skidt.“

„Han har slaaet mig tre Gange i mit Ansigt.“

„Ja, det skulde En anden have gjort for længe siden; kan være, En saa kunde have haft Fred.“

Dermed lagde Skrædderen sig om paa Siden og trak Dynen op over Ørerne, hvormed han tilkendegav, at nu sov han. Og det skete, at Maren lod ham have det sidste Ord.

Dagen efter gik hun med en underlig Mavepine, som naar man skal til Tandlæge eller op til Eksamen, og næste Dag igen gik hun, under voksende Smerter ganske vist, op til Jens Smed, som netop sad og spiste Mellemmad.

„Godaw,“ sagde Maren med en Stemme, fyldt af selvfølgelig Venlighed.

„Daw.“

„Det er et pænt Vejr, det har været i den sidste Tid.“

„Ja.“

„Og saadan et rent Føre . . . Naar En endda maa være fri for Frost, det sparer ligegodt paa Ildebrændselet . . .“

Intet Svar.

„ . . . for paa denher Aarsens Tid kan En jo ellers godt vente Vintervejr.“

— — —

Maren stod op endnu. Hun vidste ikke, hvad hun skulde sige eller gøre, gav sig derfor til at fingerere med Frynserne paa sit graa Klæde, og de kunde jo lægges sammen paa mange Maader. Jens sagde stadig ingenting, men spiste sin Mad og saa ud af Vinduet, hvor der iøvrigt ikke syntes at være noget særligt at se efter. Trine holdt sig ude i Køkkenet, men Døren stod aaben.

Tavsheden blev efterhaanden for pinlig for Maren. Havde hun kunnet gaa uden videre, havde hun gjort det, men det lod sig jo ikke gøre.

Det Asens Bæst ogsaa, at han ikke kunde sige noget! Naar det var *hende*, der havde faaet Kløene, kunde *han* vel nok staa ved at slutte Fred.

Naa ja — hun maatte vel til det.

„Ja, det var egentlig det, jeg kom efter,“ begyndte hun med sød og venlig Stemme, „at du er jo saa dygtig til at lave Pumper, har jeg hørt, og vores er gaaet i Stykker, saa hvis du vilde komme ned og lave den, saa gjorde du os en grumme stor Tjeneste.“

„Det maa du spørge min Kone om,“ svarede Jens ligegyldigt.

Det gav et Gip i Maren, hun skævede hen ad Køkkendøren til, gik et Par Skridt, men standsede atter.

„Trine,“ kaldte Jens, „der er en, der vil snakke med dig.“

Trine kom ind, rød i Hovedet.

„Ja, jeg vilde jo gerne, om din Mand ett vilde komme ned og lave vores Pumpe, det er saa strængt at blive ved at hente Vand helt henne hos Ole Simon, saa hvis du vilde lægge et godt Ord ind for mig, saa ...“ Marens Stemme var blevet mere sleg, men ogsaa en Kende usikker, som om der under den glatte, men tynde Overflade boblede en vulkansk Ild.

„Jo—o, det er der vel ett noget i Vejen for,“ sagde Trine og saa hen paa sin Mand.

„Ja, naar du siger saadan, saa kommer jeg i Morgen tidlig.“

„Mange Tak ... Farvel ... og Tak.“

Ikke saa snart var Maren ude af Døren, før Jens udbrød: „Hun er en Pjalt.“

„Det er du ett, Jens,“ sagde Trine og saa hen paa ham med et beundrende Smil.

III

En Foraarsaften gik Jens ude omkring Husene og spejdede op mod den urolige Himmel. Nu havde han netop faaet harvet Sæden ned, men Jorden var lidt

tør, saa en god Bløde vilde være meget værd. Det tegnede ogsaa godt nok til Forandring i Vejret, Jens Smed gik og lurede lidt paa det, men der skete ingenting. Han maatte da bekvemme sig til at gaa i Seng og haabede paa, at han nok vilde vaagne ved, at Regnen trommede paa Ruderne. Han vaagnede ogsaa hen sidst paa Natten, det var blevet stærk Blæst, og han hørte i eet væk skarpe Smæld, som han ligestraks var for søvndrukken til at blive klar over hvad var. Med et sprang han ud af Sengen — det var Sandknog. Aa, Gud fri os vel, hvordan skulde det gaa med hans Mark.

Stormen varede hele Dagen, og Jens følte sig ulykkelig og rasende over den flabede Blæst, som nu efterhaanden havde lagt flere Tommer af Tækkemandens rene Flyvesand over paa hans velgødede Bygmark. Desuden flyttede den ogsaa Jord og Græsfrø fra en Ager og over paa en anden.

Jens Smed gik ude i Marken og var helt syg ved at se paa de Ulykker, som ingen Arm kunde afværge. Da kom hans Ven Hans Murer.

„Det blæser i Dag,“ sagde Hans Murer og tog Piben af Munden et Øjeblik.

„Ja,“ svarede Jens. Tonen var ædende arrig.

„Det har været lidt haard ved din Bygmark. Men det er der jo ett at gøre ved.“

„Det er der vel nok,“ svarede Jens, han havde Sind til at sige imod.

„Hnæ-j, der er ett. Blæser det, saa blæser det, og blæser det ett, saa blæser det ett.“

„Sludder — hvis En satte Diger om sin Mark, saa fik Blæsten vel andet at spekulere paa end ødelægge En sin Mark.“

Detteher med Diger faldt ham ind i samme Øjeblik, han sagde det, men denne Tanke lettede straks hans Sind.

„Dige,“ svarede Hans Murer og bakkede, „Dige — jow, men der skal da lidt Græs til først. Det bliver vel noget vanskeligt at faa Sandet til at staa lige op og ned.“

Naa ja, saa gik Tiden, et Aar svandt hen og et til, men Jens Smed havde ikke glemt Vestenvinden og Tækkemandens Sand. Og den tredie Sommer satte han og Tækkemanden et dejligt grønt Dige i Skellet, og der blev plantet en Række Pil i det. Det var tydeligt nok, at det svækkede Vinden, og i de følgende Aaringer blev der sat adskillige Diger omkring paa Vestermarken og plantet Graner og Fyr til Læ.

Jens Smed var af de Mennesker, der havde Øjnene med sig, og han var aldrig bange for at gøre Forandringer, snarere var dette noget af en Livsbetingelse for ham. Nu havde han set en Husmand nede ved Byen dyrke baade hyide og røde Gulerødder og det med et udmærket Udbytte, og næste Aar saaede Jens Smed naturligvis Gulerødder i fire Skæpper Sand — han klattede ikke med det. Vestermarksfolkene stak Hovederne sammen og skumlede. Røde Gulerødder i saadan noget Jord, det maatte jo da gaa galt — ok ja, ja, ja. Men inderst inde sad der en lille Smule Angst for, at det alligevel skulde gaa godt. Enden blev,

at Gulerødderne blev gode nok, og flere af Skumlerne kom nu og købte en Skæppe til Husholdningsbrug.

Jens Smed havde som de fleste Smaafolk faaet sin Jord drevet ved, at Gaardmændene kom og gjorde en Plovbed, og naar han saa, om Efteraaret især, kunde faa dem samlet paa een Dag, gjorde han Plovgilde for dem. Tid efter anden var Jens Smed blevet ked af det Betleri, nu og da lejede han en Mand til at arbejde i Marken en Dags Tid, men altid skulde man vente paa Folks Lejlighed. En Dag faldt det ham ind, at man kunde jo pløje med Kørne. Som tænkt, saa gjort. Han fik fat i et Par Studeseler og prøvede at lade Kørne trække Harven, og det gik meget godt. Rigtignok maatte der gaa en og holde dem ved Munden, men den Sommer drev Jens det dog til, at han kørte sit Korn hjem med Kørne, hvad der var til stor Gavn, da Vejret netop det Aar var saa ustadig.

Hvad sagde saa Folk til det? Jo, Hans Murer fortalte, at de mente, at Jens Smed brød sig nok ikke om at faa Mælkepenge mere, saadan som han hersede med sine Kør.

„Det kan de jo lade mig om,“ svarede Jens Smed, „fordi de er Indioter hveranden, behøver jeg jo ett at være det.“

Der var ikke gaaet mere end et Aar, før Jens Smed kørte baade til Mølle og alting, og mærkelig nok, nu kunde han godt faa Lov til at tage en Sæk med for Tækkemanden, Ole Simon eller en af de andre kloge Vestermarksfolk. Og det skal siges om Jens Smed, at han var ikke længe om at sige ja, naar nogen bad

ham om en Tjeneste. Det gik omtrent ligesaa gesvint for ham som at blive gal i Hovedet.

Jens Smeds bedste og vel snart eneste Ven var Hans Murer. Mens han ellers for kortere eller længere Tid havde været uklar med næsten alle Vestermarksfolkene, havde der aldrig været noget mellem ham og Hans. Derfor blev Jens ogsaa helt ude af sig selv, da Hans en Eftermiddag i Maj Maaned kom galt af Sted nede ved Kroen. Hans Murer havde leveret en Ko til en Pranger fra Horsens, og de skulde da saa ind og have en Genstand. De kom i Selskab med Kromanden, og det endte med, at Hans Murer fik for meget, hvad der ikke var overgaaet ham, siden han var Karl. Hans og Prangeren kom i Handel om en Hest, og Hans vilde da endelig ud at prøve at køre den — saadan fortalte i alt Fald Kromanden bagefter — men han var saa blisset, at han knap selv kunde kravle paa Vognen. Alligevel lod de ham køre, ja der blev endda sagt, at Prangeren og Kromanden stod udenfor og grinede, da Vognen svinglede hen ad Vejen. Det gik ogsaa galt. Et Par Hundrede Alen henne kørte Hans for nær ud til Grøften, og Vognen væltede. Ikke længe efter var det, at Hans Murers Datter kom løbende over til Jens Smeds og fortalte — det var knap, hun kunde for Graad — at Staldkarlen var kommet kørende med hendes Fader, han havde slaaet sig slemt, især det ene Ben, venstre Fod hang helt skævt — hvad skulde de endda gøre?

„Er der Bud efter Doktoren?“ spurgte Jens, hans Aandedræt gik hedt og hastigt.

Nej, det var der vist ikke.

„Trine, gaa du med over og faa Benet vasket rent, saa kan I binde en to, tre Haandklæder om for at stille Blodet. Jeg skal se at faa Doktoren fat.“

Et Øjeblik efter var de to Kvinder paa Vej over til den syge. Det gik i Smaatrav og under stadig Snøften. Men Jens Smed sprang ned ad Byen til og ind til den første den bedste Gaardmand. Det varede heller ikke mange Minutter før han sad i Agestolen og brugte Pisken. Ih hvor han kørte! Det var noget, der var Sok i. Et Par Timer efter kom han med dampende Heste og Doktoren vuggende i sin Stol bag i Vognen. Det var jo saa, som de havde befrygtet, Hans Murer havde brækket Benet og desuden mistet en Del Blod. Da Doktoren tog af Sted igen, sagde han til Jens Smed, at der næppe var nogen Livsfare, men det vilde blive langvarigt, og det var ikke sikkert, at Hans overhovedet blev ret godt gaaende mere.

Dagen efter skete der to Ting. Om Formiddagen gravede Jens et dybt Hul Vesten for Tørvehuset. Bag-efter gik han ind og tog Brændevinsflasken og de tre Glas, Huset ejede, men som ellers sjælden havde været brugt.

„Nu bliver der ett drukket Spiritus her i Huset, saalænge jeg er Mand!“

Hans Stemme var grødet, og hans Sind saa hedt, at det gjorde et uforglemmeligt Indtryk paa baade Konen og dem af Børnene, der var store nok til at fatte Øjeblikkets Alvor. Et Kvarter efter laa Flaske og Glas begravet under halvanden Alen Sten og Jord.

Men Jens Smed havde endnu en Ting, han for sit urolige Sinds Skyld maatte have ordnet, og det skete om Eftermiddagen. Da gik han nemlig ned i Kroen og ind i Skænkestuen, hvor Kromanden sad og talte med et Par Gæster. Jens hverken sagde Goddag eller tog Hatten af, men han begyndte at skælde Kromanden ud, og det var noget, der dammede.

„... men jeg vil lade dig vide, at du er den største Slubbet, der findes i Vejborg Sogn. Der er ikke een, der har voldt halv saa megen Fortræd som du. Vil du have det skriftligt, kan du faa det, og du kan stævne mig eller lade være, akkurat som du har Lyst, men nu gaar jeg hen til Sognefogden og melder dig for ulovlig Udsækning.“

Kromanden havde ikke noget at svare, og han drak ikke flere Punser den Dag. Men han kom hurtig til Forlig med sin Samvittighed, og den Mulkt paa 10 Kr., som han fik, fordi han havde skænket for andre end tilrejsende, udlagde han som en Følge af Jens Smeds Krakileri, som han kendte adskillige Eksempler paa, hvad han da heller ikke forsømte at nævne for sine Stamgæster. Endelig plejede han at slutte med at bemærke, at der jo var megen Misundelse til i denne syndige Verden — de, der ingenting havde, saa jo gerne skævt til dem, der tjente et Par Skilling. Efter dette fulgte et let Suk og et Ak ja! hvad han fandt gav saadan en smuk Stemning. Hvorom alting er, Drikkeriet florerede saa godt som nogen Sinde. —

Hele den Sommer gik med, inden Hans Murer blev i Stand til at bestille noget, men Jens Smed sled

og asede for to. Han passede sin egen Bedrift og det allermeste af Hans Murers. Og saa det en Dag ud til Regnvejr, kørte han først Hans Murers Korn ind. Det blev tidt til en Arbejdsdag paa en fjorten-seksten Timer ligesom i de første Aar, og Jens havde ofte ondt ved at sove om Natten for Værk i Lemmerne. Men ogsaa den Sommer fik en Ende, og Hans Murer var nu saa godt gaaende, at han nok selv kunde klare Vinterarbejdet. Nu havde Jens Smed haft saa god en Avl det Aar, at han egentlig kunde have fodret et Kreatur til, Hans Murer derimod havde en stor Kalv mere, end han plejede. Den havde Jens saa smaat fallet paa, men Hans slog det hen, og Jens talte ikke om det siden.

Tiden gik, og det blev Jul. Men aldrig var Jens Smed nogen Højtid blevet saa forbavset, som da han Julemorgen kom ud i sin Kostald og saa en stor broget Kalv staa bundet i en Baas, der plejede at være tom.

Jens saa paa Kalven og grundede, kløede sig bag Øret og saa paa den igen. Han havde jo set den Kalv før, syntes han. Hallø—j, det var jo Hans Murers! Og Jens af Sted derover lige med det samme.

„Hvad skal det betyde, at din Kalv staar i min Stald?“

Hans Murer var netop ved at tænde sin Morgenpibe, og da det var besørget, svarede han tørt: „En plejer og sige glædelig Fest, naar En saadan kommer ind et fremmed Sted.“

„Ja vel saa — glædelig Fest.“

„Tak i lige Maade. Sæt dig ned.“

Jens satte sig.

„Jamen hvad skal det betyde, at din Kalv staar ovre ved mig?“

„Staar min Kalv ovre ved dig? Ja, saa maa den vel tykkes bedre om at være der end her. Det vil jeg ett blande mig i.“

Nu kom Datteren ind med en Brødbakke.

„Aa, kan du ett forstaa det, Jens, det er en Julegave fra Fader og mig, fordi du hjalp os saa godt sidste Sommer. Jeg vilde ogsaa, vi skulde have gaaet ind og sagt det, men det vilde Fader jo ett.“

Efter en Del Protesteren gik Jens ind paa at beholde Kalven, men saa maatte Hans Murer og Datteren til Gengæld gaa ind paa at gaa med over og spise Frokost hos dem. Faa Minutter efter var begge Familier samlet i Jens Smeds Kostald, hvor der nu stod tre Køer og to Ungkreaturer og gumlede. Jens gik omkring med Hatten i Nakken og en hel Flok Rollinger i Hælene, han var lige i sit Es. Lidt efter sad de alle om et veldækket Bord inde i Stuen og nød deres Flæsk og Kaal, og skønt Hans Murer gerne vilde haft et Stykke Rugbrød til, var det ikke muligt at faa andet end Sigtebrød.

„Nu har vi det da saadan, at vi kan leve ordentlig i Juletiden,“ sagde Jens. „Det er ett som dengang vi kun havde to Skiver Flæsk,“ føjede han til og saa hen paa Konen.

Hun smilede glad og kom i det samme til at tænke paa, hvordan de for nogle Aar siden til Tider ikke

havde haft andet at byde Børnene end tørt Brød og Centrifugemælk.

Anden Juledags Aften sad Jens og Trine ovre ved Hans Murers. De havde snakket og drukket Kaffe, men nu var Samtalen gaaet i Staa, og hvad der var endnu mærkeligere: Hans Murer kunde mod Sædvane ikke holde sin Pibe tændt. Endelig brød han Tavsheden. Det var tydeligt at høre paa Klangen, at han havde noget særligt paa Hjerte, hvorfor de tre andre ogsaa straks gemte deres Øjne i de fjerneste Kanter af Stuen.

„Hæh — hm . . . ja, jeg vilde gerne sige dig Tak Jens, fordi du er gaaet i denher Afholdsforening . . . hæh — hm . . . Førhen havde jeg aldrig troet, jeg skulde have nogen Gavn af saadan noget, men nu har En jo set, at det lettere kan gaa galt, end En skulde tro. I Overgaar meldte jeg mig ind, men du skal have Tak, fordi du havde gjort det først, saa var det lettere at komme over for mig.“

Der var lydløs Tavshed i Stuen. De tre sad med røde og forlegne Ansigter. Men Hans Murer strøg en Tændstik og tændte sin Pibe, og nu kunde han holde tændt.

Dengang Jens og Trine var kommet hjem, blev Jens ved at gaa op og ned ad Gulvet med Tommelfingrene i Ærmegabene til langt ud over Sengetid. Han kunde ikke faa sig til at gaa i Seng, for han var saa grumme, grumme glad.

IV

Det nye Aar, der oprandt, bragte Jens Smed adskillige Oplevelser. Han havde et uroligt Sind, og han var ikke fri for nu og da at være noget stikken. Fra Jens Smeds Sted gik der en Vej lige ned til Landsbyen, men skulde man over til Hyrup eller den Kant, fulgte man en Bivej, der gik hen forbi Tækkemandens Ejendom og lige Østerpaa. Men denne Vej var saa dyb og opkørt, saa der sine Steder efter fugtigt Vejr kunde staa blank Vand over det hele paa en længere Strækning. Det var ikke ret tidt, Jens kørte den Vej, men det skete dog, og nu kunde han ikke fordrage, at hans Køer skulde gaa og pjaske i det kolde Vand, og derfor kørte han uden videre op paa Marken ved Siden af, men derved kom han til at befare Enderne af Tækkemandens sandede Agre, og hvem der blev vred, det var Tækkemanden. Han sendte et med Sved og Møje opsat Brev over til Jens, hvori han meget bestemt og under haarde Trusler om Lovens Strenghed forbød Jens at køre paa hans Mark. Jens Smed svarede — ligeledes skriftlig — at han vilde ikke risikere, at hans Køer fik Lungebetændelse, og vilde Tækkemanden søge nogen, maatte det blive dem, der havde Pligt til at holde Vejen i Orden. Dagen efter kørte Jens Smed atter hen over Tækkemandens Agerender, og i den følgende Uge skete det endnu et Par Gange. Tækkemanden var inderlig forbitret, og han rendte ned til Sognefogden, men han vilde ikke have med det at gøre. Tækkemanden gjorde

et Par Tilløb til at faa Jens Smed stævnet, men han vidste ikke rigtig, hvordan han skulde bære sig ad, og det endte med, at han opgav det. Men derfor blev hans Nag ikke mindre, tværtimod, det steg med hans Afmagt. I og for sig gjorde Jens ingen nævneværdig Skade ved at køre hen over Tækkemandens Mark i Februar og Marts Maaned, men at man var nødt til at finde sig i den Slags, bare fordi Jens Smed var saa frejdig og fræk, det kreperede Tækkemanden. Han græmmede sig Dag og Nat, og hen i Foraaret blev han syg — rimeligvis ligefrem af Ærgrelse. Sommeren kom, og Vejen tørredes. Dermed faldt Strids-spørgsmaalet bort, men Tækkemandens Nag levede, og det var næsten, som hele Livets Lykke var afhængig af, at han fik Hævn. Kunde han bare opnaa at faa Jens Smed bøjet, saa var der egentlig ikke andet, han attraaede i Verden. Ja, det troede han da.

Imidlertid formede det hele sig ganske anderledes, end de to Naboer havde ventet. Sidst i September kælvede Tækkemandens bedste Ko, men saa skulde det hverken gaa værre eller bedre, end at den fik Kælvningsfeber. Den blev helt lam, og det saa sølle ud. Saa var det tillige saa uheldigt, at Tækkemanden havde forsprængt en Sene og maatte holde Sengen netop i de Dage. Koen blev ringere og ringere, og i Mørkningen rendte Konen hen og hentede Ole Simon. Han mente, at Koen burde slagtes med det samme, saa kunde Kødet jo da bruges. Konen smaagræd ved Tanken om at miste deres bedste Ko, de havde kun een til, og den var gammel — men ikkeheller saa det ud

til, at den kunde leve. Og skulde den slagtes, hvem skulde de saa faa til det?

De tænkte begge paa Jens Smed, han var den eneste, de kunde tænke sig at faa fat paa, men Ole Simon forstod jo nok, at Konen ikke godt kunde sende Bud til ham.

„Det er lige meget,“ sagde Ole Simon, „jeg prøver at gaa over til Jens Smed. Kender jeg ham ret, siger han ett nej.“

Deri fik Ole Simon Ret. Skønt det var lige ved Sengetid, var Jens straks parat. Han satte sin Kone til at hvæsse Kniven og lod en af Drengene springe over at hente Hans Murer, mens han selv samlede sine Slagtesager sammen. Faa Minutter efter stod de tre Mænd i Tækkemandens Stald. Jens skar Halsen over paa Koen, de slæbte den ind i Loen, hejsede den op, og Jens gav sig i Lag med at flaa den. Det var noget, der gik i en Ruf. Alligevel blev det Midnat, før Koen var gjort i Stand.

„Men hvad saa med Kødet?“ spurgte Konen halvængstelig.

„Jeg laaner en Befordring nede ved Karl, og saa er jeg her Klokken syv,“ svarede Jens. Dermed var den Sag afgjort. Han var der ogsaa Klokken syv med Heste, Vogn og det hele. Trine var med, hun skulde have et Stykke Kød i sin Kurv, og det fik hun, men ingenlunde af det bedste.

„Har du Penge?“ spurgte Jens, hun stod med Vægten i Haanden.

Jo, Trine kom jo da med Pungen.

„Du kan give hende seks Kroner.“

Trine rakte Tækkemandens Kone tre Dalere.

„Jamen ... jamen .. det er jo da alt for meget, det er jo ...“

„Det passer,“ svarede Jens Smed, og saa var den Sag afgjort.

En Times Tid efter kørte Jens ud med Kød, og hen sidst paa Eftermiddagen kom han hjem med tom Vogn. Han havde faaet mere ind for Kødet, end Tækkemanden nogen Sinde havde drømt om. Jens Smed var en ypperlig Sælger, og ved en Lejlighed som denne var Folk villige til at købe. Der var kun een, der prøvede paa at prutte.

„Hva, prutter du?“ sagde Jens og saa hvast paa ham, „og det er en Smaamand, der har mistet sin bedste Ko.“

„Næ — j ... ja, det vil sige“

„Det koster halvfjerde Krone, det Stykke; vil du have det, kan du tage det, men det skal gaa lidt ge-svint, for vi skal flere Steder i Dag.“

Jo—o, Manden vilde jo da have det — naturligvis vilde han det.

Om Aftenen vilde Tækkemandens Kone betale Jens for hans Ulejlighed. Men Jens svarede barsk: „Jeg kan have mange Fejl, men jeg er ingen Fedtsyl.“

Lidt efter gik han hjem, men inde i Sengen laa Tækkemanden og grubliserede.

„Han er en særeste Kanut, det er Jens Smed. Der er ingen, jeg har været saa gal paa, og nu tykkes jeg, der er ingen, jeg kan saa godt lide.“

Jens Smed havde ved at snakke med Tækkemandens Kone faaet ud af det, at det vist vilde knibe for dem at faa en anden Ko i Stedet for den, de havde mistet. Et Par Dage efter fik han derfor en Indsamling sat i Gang, som indbragte over halvfjerds Kroner, og nu fik Tækkemanden en god Kælveko igen.

Men hvad mærkeligere var — da Vinteren kom, kunde Jens Smeds Køer godt taale at blive paa Vejen, selv om der stod blank Vand. Efter den Tid vidste Tækkemanden ikke, hvor meget han skulde rose sin Nabo. Flere andre Vestermarksfolk slog ogsaa om fra den skrappeste Kritik til en hel overdreven Ros. Men Maren Skrædders vilde dog foreløbig se Tiden an.

Jens Smeds Bedrift gik frem fra Aar til Aar, han dyrkede Roer, han havde en tre, fire Grisesøer, og han lavede Pumper. Hans Foretagsomhed og Flid øvede rent uvilkaarlig Indflydelse paa de andre Vestermarksfolk. De fik Diger om deres Jord som han, de gjorde Nar af hans Ajlekumme og Møddinghus saalænge, til de selv fik Mage til. De dyrkede Gulerødder og Turnips, og flere af dem brugte deres Køer som Trækkraft. Selv Per Skrædder var blevet mere arbejdsom, og det var han selv meget stolt over. En skøn Dag fik han den Ide, at han vilde have en Hest. Han havde netop syet en Uges Tid nede hos Niels Kallsen, som handlede lidt med Heste i Ny og Næ. Niels raadete ham naturligtvis til, og en skøn Dag købte Per Skrædder en gammel Pillik af ham for 280 Kr. Den saa slet ikke saa gal ud, men faa Dage efter, at den havde holdt sit Indtog paa Vejborg Vestermark, viste

det sig, at den havde Ligfald. Per Skrædder kunde ingenting spise til Middag, da han havde opdaget det, og om Eftermiddagen gik han ned til Niels Kallesen. Det var med Hjertebanken og Mavekneb, at han fremstillede sig for Gaardmanden og meddelte, hvad der var sket. Niels sagde, at det var da kyvsomt, grumme kyvsomt ogsaa, men Hesten havde ingenting fejlet, mens han havde den. Skrædderen blev mere og mere forlegen, men han fik sig da endelig taget sammen til at spørge, om Niels ikke vilde tage Hesten igen, men Niels Kallesen sagde nej, det havde han ikke Raad til.

„Jamen du har jo da garanteret . . .“

„Garanteret! Jeg har sagt, at den har ingenting fejlet, *mens den har været ved mig*, og det har den heller ett, jeg havde den kun en Uges Tid.“

Da Per Skrædder kort efter gik hen ad den ensomme Vej, kunde han ikke holde Taarerne tilbage. Han ligefrem græd, men tog sig dog i det, da han saa en komme sig i Møde. Skrædderen følte en uimodstaaelig Trang til at betro en sin Nød, og da han nu mødte Jens Smed, kunde han ikke holde sin Sorg tilbage, men fortalte det hele. Og Jens blev, som enhver kan tænke, grumme harm. Det var ikke en tidligere Avindsmand eller en halvdoven og noget sluskevorn Landmand, der stod for ham — det var en Mand, der havde lidt Uret.

„Der er ett at gøre ved det, der er ett at gøre ved det. Det kan ett hjælpe, vi søger ham, men han kan Fandme-Satme lige vente, til jeg træffer ham igen.“

Per Skrædder stod der, tyk og hjulbenet, og saa op

paa Jens Smed som en forurettet Dreng, der beklager sig til sin Fader.

„Ja, ja. Jeg skal ned til Vejborg, men jeg skal se hen til dig i Morgen Formiddag. Farvel.“

„Farvel og Tak.“ —

Siden hjalp Jens Smed Skrædderen med at faa Hesten solgt, men de fik ikke ret meget for den, ved det Køberen, som Jens Smed sagde, skulde tage den, som den var i alle Maader.

Jens Smed havde imidlertid besluttet, at Niels Kallesen, som han desuden selv havde et Horn i Siden paa, skulde i alt Fald ikke gaa helt Ram forbi. Men han var ikke blevet enig med sig selv om, hvorvidt han skulde passe ham op og give ham en Overhaling, hvor der ingen Vidner var, eller han skulde risikere en Retssag. Det sidste tiltalte ham mest, men det var jo ogsaa det dyreste. Imidlertid gjorde Livet Ende paa Overvejelserne, for da Jens en Dag kom kørende op ad Landsbygaden, saa han Niels Kallesen i Følge med en af Byens ansete Gaardmænd komme sig i Møde. Bagefter kom et Par andre Gaardmænd, ogsaa respektable og ordentlige Folk. I samme Øjeblik besluttede Jens, at nu skulde han have det. Det vilde netop virke saa meget stærkere, naar nogen af Byens pæneste Folk hørte paa det. Jens holdt Køerne an og begyndte straks at snakke til Niels Kallesen om Hestehandelen. Men Hidsigheden brød snart igennem, og Jens skældte ham ud for baade Gnier og Kæltring.

„Det tager jeg Vidner paa,“ sagde Niels for dog at sige noget.

„Ja gør du det. Skal du ett ogsaa have dem taget til Vidner?“ raabte Jens og pegede med Pisken hen paa et Par Fattighuskællinger, der stod helt ude paa Vejen og strakte Hals. „Du har jo i alt Fald været godt kendt med Bine, ifald En skal rette sig efter, hvøm hendes Søn ligner.“

„Jeg vil ett høre paa din Snak,“ sagde Niels og gik. Men en Uges Tid efter blev Jens Smed stævnet, og han maatte jo altsaa til Engom. Herredsfogden spurgte ham, om han vedgik at have kaldt Gaardejer Niels Kallesen af Vejborg for en Gnier og en Kæltring.

„Ja, og mere til,“ svarede Jens Smed. Naa, det kendte Herredsfogden ikke noget til, men det blev i alt Fald femten Kroner.

„Ja, nu ved jeg jo saa, hvad Taksten er,“ sagde Jens Smed og halede sin Tegnebog frem af Vestens Inderlomme, „hvissomensti jeg skulde faa Lyst til at sige det een Gang til.“

Men den Begivenhed skaffede Jens Smed megen Berømmelse, ikke mindst paa Vejborg Vestermark.

„Det er en Mand, der tør noget,“ sagde Maren Skrædders, „og saa er der det ved ham, at han holder med de smaa.“

Hvad Niels Kallesen angik, saa havde Retssagen bragt hans Hestehandel under baade fornyet og forøget Debat, og Følgen blev, at hvad Jens Smed gav Mulkt for at have sagt, det tænkte hvert andet Menneſke i Vejborg.

Imidlertid skulde det siden vise sig, at Jens Smed i

lige saa høj Grad var i Stand til at huske sine Fjender, som han evnede at mindes sine Venner.

Et Par Aars Tid efter at Hans Murer var kommet galt af Sted nede ved Kroen, skete det, at Kromandens Pumpe kom i Uorden, og det var endda Dagen før, der skulde være Marked. Det var jo en ubehagelig Historie, for der var ikke andre i Sognet, der kunde lave Pumper end Jens Smed. Naa, Kromanden var nu ikke stærkt besværet med Æresfølelse, og han mente, at naar man blot betalte Jens godt for det, saa var han naturligvis villig til at lave Pumpen. Men Jens Smed sagde nej, og det paa en saadan Maade, at det ikke var til at tage fejl af. Samme Eftermiddag var han til Mølle, og der traf han et Par af Kromandens Naboer. Dem fortalte han om Kromandens Pumpe og sluttede med at sige: „Hvis der nu var noget ved jer hernede i Vejborg, saa var der ikke een af jer, der laante Kromanden Vand. Lad ham være ene om at ødelægge Sognets Folk.“

Nu var der hos mange Folk slet ikke saa lidt Nag til Kromanden især fra den Gang med Hans Murer, og det gik virkelig saadan, at den første, Kromanden sendte Bud til om at laane Vand, sagde nej. Opmuntret heraf sagde den næste ogsaa nej. Men den tredje sagde ja — han kunde ikke lide at have Vredskab med noget, og desuden var det jo da Kromandens lovlige Næring at sælge Kaffepunser. —

Det var samme Aar, at en af Niels Kallesens Kvier gik hen og steglede i en ny Ajekumme og slog sig saadan, at der da slet ikke kunde være Tale om, at

den kunde leve. Niels sendte Bud efter Slagteren, men han var til Marked i Horsens. Det var en slem Bet, for nu var der ikke andre at faa til det end Jens Smed. Niels Kallesen gik og var slemt forlegen, Kvien led meget, og det kunde han ikke lide at se paa — og skulde den gaa hen og dø af sig selv, var Kødets ubrugeligt.

Endelig besluttede Niels da at sende Bud efter Jens Smed. Han var ogsaa villig, men han forlangte femten Kroner for det, og det turde Karlen ikke love.

Da Niels Kallesen fik den Besked blev han ren stejlegal. Femten Kroner for at slagte et Hoved! Det var jo det rene Optrækkeri — monstro det ikke ligefrem var strafbart, ellers var det da i alt Fald en elendig Lov. —

Men inden Niels Kallesen havde taget sin Beslutning, var Kvien død, og det betød et stort Tab, for nu maatte de grave Kødets ned.

„Det har han godt af,“ sagde Jens Smed til sine Naboer, og de var ganske enige med ham.

Skete det altsaa en Gang imellem, at Jens Smeds Blod kom i Kog, saa var det for intet at regne mod dengang Provisorierne kom. Det var ikke sjældent, at han ligefrem skar Tænder, naar han kom til at tænke paa alle de Penge, Estrup tog uden Lov og Ret, og flere Gange bed han en Knop af sin Pibespids af Forbitrelse. Sikkert er det, at Estrup kunde være glad ved, at han ikke boede Nabo til Jens Smed, thi saa var Mellemværendet næppe blevet afgjort med Ord alene.

Saa kom den Tid, da Gendarmerne var i Vente, og man var meget spændt paa, hvem der vilde huse dem. Kromanden havde nok Lyst, men var paa den anden Side bange, at det vilde skade hans Søgning, ligesom han vel ogsaa kunde blive nødt til at lukke til Tiden, hvis han havde Gendarmerne under sit Tag. Hvor skulde de saa være? Ja, de Vejborg Bønder var da sikre paa, at der var ikke den Gaardmand, der lukkede sin Dør op for dem.

Jo, det gjorde saamænd Niels Kallesen — hvad, det kunde jo ogsaa give et Par Skilling. Men det blev dog de andre Bønder for stift et Stykke, og havde Niels vidst, at der skulde følge saa megen Fortrædelighed og Ringeagt med, havde han næppe gjort det. Følgerne begyndte snart at vise sig. I „Demokratisk Forening“, hvor han var Kasserer, blev der holdt en ekstraordinær Generalforsamling, og han blev med haard Haand ekskluderet af Foreningen. Blandt dem, der besørgede det, var Jens Smed, han sad med Hatten i Nakken og Hænderne ovenpaa Stokken og saa umaadelig levende ud. Dengang han var kommet hjem til Trine, fortalte han saa længe og ivrigt om, hvordan det var gaaet Niels Kallesen, og hvordan det burde gaa alle andre Provisorister, at den arbejdsstrætte Kone slumrede ind, førend han var færdig. En Uges Tid efter satte de Niels Kallesen ud af Hesteforsikringsforeningen. Det var slet ikke ene Narrespøg. At et Par slemme Drenges en Aften gav ham et Par frisklagte Hestepærer i Nakken, da han gik henad Kirkestien, var noget, han ikke engang turde nævne. Han var ikke

sikker paa, at nogen vilde ynke ham. Og hvem havde han iøvrigt at tale med? Der plejede at være Liv nok i Landsbyen. Især efter Fyraften stod Mandfolkene i Klynger uden for Portene, og man behøvede ikke at gaa langt for at faa sig en lille Sludder. Men nu syntes alt forandret. Om Folk overhovedet ikke længere stod uden for Portene, skal være usagt, men de stod der i alt Fald yderst sjældent, naar Niels Kallesen kom forbi, eller de ligefrem — og det var virkelig sket et Par Gange — vendte Bagen til og stod og kiggede ind i Gaarden, indtil Niels var kommet godt forbi. Naturligvis holdt Niels op at gaa Aftentur, men det gjorde ham bitterlig ondt. Han havde aldrig før begrebet, hvad de Smaature med en Sludder her og en Snak hist virkelig betød. Hjemme befandt han sig ogsaa ringere end før. Netop fordi han halvvejs følte sig nødsaget til at være der, kom han til at se halvfjendtlig paa alting. Det var meget længe siden, han og hans Kone havde været Kærester, og det eneste, der nu blev hedere, var deres Skænderier. Folkene, som hidtil havde syntes rigtig godt om Manden, sagde, at i den sidste Tid var han rent umulig at gøre tilpas, og ingen af dem vilde blive til næste Aar. Til Erstatning fik Niels Kallesen den Ære at blive Sognefoged, dengang Johan Jensen sagde sig det fra, fordi han ikke vilde være med til at pante hos Skattenægterne. Til at begynde med saa det ud, som de allerfleste af Sognets Beboere vilde nægte at betale Skat, men de fleste faldt imidlertid til Føje. Det gjorde Jens Smed selvfølgelig ikke, og en skønne Dag kom saa Herredsfogden med Følge,

deriblandt Niels Kallesen. Det traf sig svært uheldig, for Trine gjorde rent i store Maader, Bordet var tæt besat med Urtepotter, Stolene drev af Sæbevand, og Trine stod og vaskede Vinduer. Herredsfogden var vred, for han kunde ikke komme til at skrive i sin Protokol, og Trine gjorde ingenting for at hjælpe ham. Imidlertid kom Jens ind, han kom ligefra Møddingen, hvad der ogsaa var overordentlig let at se paa Træskostøvlerne. Da han var kommet godt ind i Stuen, skulde han have sparket Skidtet af Fodtøjet, og det stænkede baade med tykt og tyndt op paa de fremmede Herrers Klædesbukser. Herredsfogden gjorde en Grimace, men der var jo ikke noget at gøre.

Gendarmerne kunde Jens ikke fordrage. Fede og forædte saa de ud, fine i Tøjet var de, ingenting bestilte de — og hver af disse tre Ting havde været nok til at paadrage dem Jens Smeds Mishag. Og saa var det jo endda meget værre, at de var i Fjendens Tjeneste, for anderledes kunde Jens ikke opfatte det, og mere end een Gang havde han i Tanke at tage sin gamle Muskedonner og prøve, om han ikke kunde pille en af dem af Sadlen, men han opgav det dog. Den første Gang han var kommet om ved dem, spyttede han bredt og grundigt. De drejede straks Hestene om og spurgte, om det var dem, han spyttede ad. Jens Smed svarede med at spørge, om det var forbudt at spytte en Skraa ud. Det kunde de ikke paastaa, men de vilde en Gang for alle gøre ham opmærksom paa, at de taalte ingen Fornærmelser, naar de var i Funktion. Dermed gav de Hestene Sporerne og fortsatte i skarp Trav.

Men Folk fortalte, at Jens Smed efter den Tid lagde sig efter at skraa for at have den Fornøjelse at spytte en Skraa ud, hver Gang han kom forbi de lyseblaa.

I Almindelighed havde de ingenting at bestille, men det skulde jo dog se ud af noget, og derfor gik eller red de omkring i Egnen og spejdede med begærlige Blikke efter Urostiftere, men det kneb at finde nogen. Det var derfor lige Mad for Mons, da Niels Kallesens Hyrdedreng en Morgen kom og fortalte, at der havde været en Hund og bidt en hel Masse Faar og Lam. Her var en Opgave! Og de to Gendarmer svang sig i Sadlen, følte til Patrontasken, om alt var i Orden, og jog af Sted. Hver skikkelig Hund, de traf, blev mødt med det skarpeste Politiblik, og hvert Menneske, de kom om ved, blev krydsforhørt efter alle Kunstens Regler. Men det gav ikke videre Udbytte, og Gendarmerne bandede flere Gange over Befolkningens Enfoldighed. Da de saaledes spurgte en gammel Mand, om han havde set en stor glubsk udseende Hund, svarede han til deres Glæde ja, og han beskrev saare udførlig samme Hunds Størrelse, Farve, dens uhyre Gab og skarpe Tænder. Gendarmerne sad med indknebnede Læber og rynket Pande og skrev hvert Ord op, og da de til sidst spurgte, hvor Hundens Ejer boede, svarede Manden, at han boede nede den anden Side Randers, men ellers var det meget rimeligt, at Hunden var død, for det var jo i hans unge Tid — saadan for ungefær fyrretyve Aar siden — at han havde kendt den Hund. Men det var nok saadan en Hund, der havde bidt Niels Kallesens Faar, det var det sik-

kert, for den Slags Hunde de vilde bide Faar, det var noget, der laa til dem . . .

Gendarmerne satte af Sted uden hverken at sige Farvel eller Tak. Havde de set det lune Smil, der spillede om den gamles Læber, var de næppe blevet mildere stemt. Da de kom hjem om Aftenen, maatte de trøste deres bedrøvede Vært med, at Undersøgelsen fortsattes. Det var endelig ogsaa sandt, men det hjalp kun lidet, thi de, der ingenting vidste, kunde begribeligvis ingenting sige, og de, der som Jens Smed og mange andre virkelig vidste Besked, løj, som de var betalt for det, og de syntes endda at anse det for en ligefrem fortjenstfuld Gerning. Følgen blev naturligvis, at Gendarmerne intet fik for deres Ulejlighed, og den arme Niels Kallesen fik heller ingenting for sine elleve Faar.

Inden der var gaaet et Aar, skete der det opsigtsvækkende, at Gendarmerne flyttede fra Niels Kallesen og hen til en forarmet Smaa-Proprietær, der boede i den østlige Del af Sognet. Folk sagde, det var, fordi de var misfornøjet med Kosten, Niels Kallesen selv sagde, at det var Politikken — ja for han var jo Venstremand, og Gendarmerne var Højremænd. Den Forklaring var der ingen, der rigtig troede paa, men det faktiske var jo i alt Fald, at han var blevet af med dem, og naar han nu forsøgte at gaa en lille Tur gennem Byen, traf han næsten altid paa Mennesker, og han fik sig en Snak til en Pibe Tobak som før i Tiden. Ikke længe efter var det hans og Konens Sølvbryllupsdag, og de gjorde et stort Gilde med Telt og tre Musikanter.

Næsten hele Byen var indbudt og endda en Del udenfor. De kom ogsaa, og rundt omkring vajede Flagene. Oppe paa Vejborg Vestermark fandtes der kun een Flagstang, og det var hos Jens Smed. Flaget var ogsaa hejst, men det var paa halv Stang. Det vakte, som rimeligt kunde være, stor Opsigt og gav Anledning til mange Gisninger. Mon det nu ogsaa vilde gaa godt? Kunde det monstro være lovligt at forhaane en Sognefoged paa den Maade? — For Resten var det bands godt fundet paa, for Niels og Karen havde jo, som alle vidste, levet sammen som Hund og Kat.

Det hændte, at en og anden vovede sig til at spørge Jens Smed, hvorfor han flagede paa halv Stang, og han svarede uden at blinke, at det var, fordi han havde mistet en Gris. Men til Hans Murer sagde han noget andet.

„Det er Humbug, Hans.“

„Aa hvad, lad dem om det.“

„Ja, jo — men det er Humbug altsaa. For der er vel ett to Folk i Sognet, der har levet ringere sammen end de to, og nu holder de stort Sølvbryllup. Jeg gad vide, om de ogsaa kysser hverandre i Dag, for saa er det i alt Fald nyt. Og hvad mon Præsten og Degnen siger ved saadan en Lejlighed? Det var nok værd at høre.

Men Niels ved jo nok, hvad han gør. Han gør et Gilde til tre Hundrede Kroner, faar Sølvtøj for to Hundrede, og saa faar han sin Anseelse tilbage igen for det ene Hundrede, og selv om den aldrig har været ret stor, saa er den jo da sagtens de Penge værd.

Og Folk er ett klogere end at gaa med og sige Tak til. De skulde have blevet hjemme hver en og hejst deres Flag paa halv Stang, saa havde han da faaet at fornemme, hvad det vil sige og gaa og fedte for de store.“

Dermed sagde Jens Farvel og gik. Han havde Hat-ten i Nakken, hvad der enten betød Uvejr eller ogsaa ualmindelig klar Himmel.

V

Jens Smed gik ofte i Kirke, og han tænkte ogsaa jævnlig paa Vorherre, hvem han nærmest betragtede som en flink, men noget striks Husbond. Naar man passede sit Kram og kæmpede imod Forfinelse, Drikkeri, Estrup og anden Ondskab, saa kunde han bruge En. Men hvis man ikke gjorde det, saa skulde han ogsaa nok lære En noget andet. Naar Niels Kallesen havde mistet elleve Faar, saa var det simpelthen Vorherre, der havde taget ham i Nakken for hans Ger-righeds Skyld — Jens Smed undrede sig i sit stille Sind over, at det ikke var sket længe før.

Saa meget var sikkert, at man skulde passe sin Ejendom, og hjælpe dem, der trængte. Ja, saaledes op-fattede Jens Smed Guds Vilje, og den holdt han ogsaa saa temmelig. —

Jens og Trine havde efterhaanden faaet ni Børn, fem Dreng og fire Piger, og de fik lært at tage fat, fra de kunde godt og vel gaa ene. Det var ingen, der

spurgte, om de havde Lyst til det. Dengang de kom ud at tjene, var Folk ogsaa godt tilfreds med dem. Det var Folk, der kunde gøre deres Tur.

Det var stadig gaaet godt fremad med Jens Smeds Bedrift. Pumpearbejdet gav adskillige Skillinger, og Landbruget gik frem Aar for Aar. Især hjalp det, da Jens fik købt sig et Stykke Eng; der fandtes nede i Kæret en Del Engstykker, som laa for højt til, at de kunde overrisles. De laa hen uden at give nævneværdig Udbytte og regnedes for at være grumme lidt værd. Men nu havde man fundet paa, at de kunde gøres frugtbare ved, at man pløjede dem, kørte et Par Tommer Sand paa og saaede Udlægshavre deri. Ikke saa snart havde Jens Smed faaet opsnuset dette, før han for hen og fik købt et Engstykke paa en fem Tønder Land, og nu gjorde han ved Hjælp af en Søn og en Daglejer en Tønde Land i Stand hver Vinter. Det var Slid, men det lønnede sig, for om Sommeren blev der Havre som Rør og de følgende Aar vældige Græsafgrøder. Dengang det hele var gjort i Stand, solgte Jens Smed de to Tønder Land, og dem fik han omtrent ligesaa meget for, som det hele havde kostet ham. Nu købte han en Hest, hvad der satte ham i Stand til at dyrke sin Mark bedre og til hurtigere at komme omkring og lave Folks Pumper. Desuden holdt han et Par Kreaturer mere end før, og derved fik han mere Gødning til sin Mark, hvad der atter gav større Afgrøder. Høns og Svin havde han mange af, ikke mindst de fire Grisesøer gav gode Penge. En Dag kom Trine til at sige, at det var da egentlig rart at faa en lille

ny Have lagt an, for den gamle groede næsten helt til.

„Det skal du faa, Trine,“ sagde Jens, og næste Efteraar tog han tre Skæpper Land ind til Have og plantede op imod Hundrede Frugttræer og en Masse Frugtbuske. Det syntes Trine nu var lovlig rigeligt.

„Snak om en Ting,“ sagde Jens, „det skal nok give Penge — vent bare lidt. Vi har jo ni Børn, og naar de engang skal have deres eget, var det jo ett af Vejen, om de kunde komme til at sidde en lille Ko'n lunere ved det, end vi gjorde — hva Trine?“

Nej det var det jo ikke, og Trine tog fat igen, endskønt hun ikke havde for godt ved det, for svagelig var hun og gruelig forslæbt. Ryggen var blevet rund og Brystet svundet ind. Af fordums Fylde syntes der kun at være Rynker og fremspringende Sener tilbage.

Som før er sagt, smittede Jens Smeds Foretagsomhed. Efterhaanden som Folk saa, at han kom godt fra sine forskellige Forsøg, prøvede de det samme og kom paa den Maade nogenlunde med Tiden. Jens Smed blev lidt efter lidt en grumme respekteret Mand, men den eneste, som kunde siges rigtig at holde af ham, det var Hans Murer, og det var da ogsaa gensidig. Det kom rigtig for en Dag, dengang Hans Murer døde. Han var over halvfjerds og havde skrantet længe. Men han havde jo været Jens Smeds gode Ven og Nabo i over tredive Aar, og dengang hans Kiste blev sænket i Graven, kunde Jens Smed ikke holde Taarerne tilbage, ja han ligefrem hulkede. Det kom vistnok lige-saa uventet for ham selv som for alle de andre.

Ogsaa paa anden Maade blev Jens Smed mindet om, at han selv ældedes.

Ikke mindre end fire af Børnene var blevet gift og havde selv faaet Ejendom. Det havde knebet lidt med den ældste Søn, for hans Kone var Gaardmandsdatter. Da Sønnen var kommet hjem og havde fortalt om sin Forlovede, var Jens blevet noget rød i Kammen.

„Er hun Gaardmandsdatter, siger du — saa er hun vel stor paa det. Og er hun det, saa duer hun ett.“

„Aa, nu er det vel bedst, du ser hende først, før du bider Hovedet af hende,“ svarede Sønnen mut.

Fire Uger efter havde Sønnen hende med hjem. Det tegnede ikke ret godt til at begynde med. Faderen var i slet Lune, men Johanne lod sig ikke dupere.

„Ja — her er vel ett saa fint, som hvor du kommer fra. Her er hverken rundt Bord eller lange Gardiner — eller Chaiselonge“ — han udtalte det sidste Ord med foragteligt Tonefald — „vi bruger ett vore Penge til Stads her i Huset.“

„Nej, saamænd. Men naar En gør sit Arbejde, saa har En vel ellers nok Lov til at faa lidt Fornøjelse bag- efter.“

„Ja, saadan siger Folk, indtil de spiller fra baade Hus og Hjem.“

„Det duer naturligvis ett. Jeg mener blot, at naar En passer sit Kram baade den ene Tid og den anden, saa har En ogsaa Lov til en Gang imellem at faa et nyt Stykke at glæde sig ved. Ellers ender det jo med den rene Gerrighed.“

„Jeg er ett gerrig!“ halvvejs raabte Jens Smed,

vendte Ryggen til og gik udad. Men det var alligevel den Behandling, han skulde have, for da han kom ind igen, havde Humøret bedret sig kendeligt; lidt efter kom Johanne og han i Snak om hendes Faders Bedrift, og da Jens havde opdaget, at hendes Fader lod til at være en grumme forstandig Mand — der kunde jo ogsaa være dygtige Gaardmænd — og at hun selv var velbevandret i Arbejdets Gang baade ude og inde, slog han fuldstændig om. Fra nu af var hun rigtig i Kridt-huset hos ham, og da de sagde Farvel, stak Jens Smed hende en Tikroneseddel til en hvid Kjole. Sønnen saa til en anden Side for at skjule et Smil, men Johanne trykkede Jens Smeds Haand og sagde: „Mange Tak skal du have, Svigerfader.“

Det var lige noget, Jens Smed kunde lide.

Aarene gik, og mangt og meget mildnedes. Gendarmene var borte, Provisorierne borte. Ja, det var virkelig sket, at Jens Smed og Niels Kallesen havde vekslet enkelte fredelige Ord med hinanden. Begge var de op i Tresserne, Niels og Karen var gaaet paa Aftægt, men de kom ikke saa grumme godt ud af det med Sønnen og hans Kone, saa Niels tænkte saa smaat paa at flytte. Jens Smed tænkte ogsaa af og til paa at lade den yngste Søn faa Ejendommen og selv flytte ud.

Nede i Vejborg var der blevet bygget en ny Skole, og nu skulde den gamle sælges ved Auktion. Baade den gamle Skole og Udhuset kunde staa i mange Aar; der havde kun været det i Vejen, at Skolestuen var for lille.

Til Auktionen mødte baade Niels Kallesen og Jens Smed for at byde. Jens Smed havde først faaet den Tanke Dagen i Forvejen. Ejendommen stod ham egentlig godt an, der var stor Have og god Lejlighed til Svinehold. Ja, der kunde han og Trine sidde og have det godt.

Auktionen begyndte, og efter at Konditionerne var læst op, lød Niels Kallesens tørre Stemme: „To Tusind.“

„To Tusind er budt — ingen bedre?“

Herredsfuldmægtigen saa sig om.

„To Tusind og fem og tyve,“ kom det rask.

Niels skævede derhenimod, og han blev ikke bedre tilpas, da han opdagede, at det var Jens Smed, der bød; Jens syntes endda at være i rigtig Auktionshumør, men En maatte jo se at tage Pippet fra ham.

„Og halvtreds.“

„To Tusind og halvtreds!“ gentog Fuldmægtigen.

„En og tyve Hundrede.“

„En og tyve Hundrede — ingen bedre. Lad os tage Hundrede ad Gangen, saa gaar det raskere.“

„Og fem og tyve,“ lød det fra Niels, som samtidig gav et bekræftende Nik.

„Og halvtreds!“ Jens var der straks.

Fuldmægtigen saa hen til Niels Kallesen, som nikkede til Bekræftelse.

„En og tyve Hundrede og fem og halvfjerds er budt — ingen bedre?“

„To og tyve Hundrede.“

Niels nikkede atter, og saadan gik det, til de naaede otte og tyve Hundrede. Buddet var Jens Smeds.

Atter nikkede Niels, men han var ved at blive en Smule hed. Hvorfor kunde Jens Smed ikke ogsaa lade være at komme her og gøre Fortræd.

„Otte og tyve Hundrede og fem og tyve,“ gentog Fuldmægtigen og sendte et Blik hen til Jens Smed, som havde faaet Hatten skubbet ned i Nakken.

„Tre Tusind!“

Det gav Bevægelse blandt de mange nysgerrige.

„Saadan, min gode Mand, det kan jeg lide — tre Tusind er budt, ingen bedre?“

„Og fem og tyve,“ kom det nølende og lavt fra Niels Kallesen.

„Tre Tusind og fem Hundrede!“

Jens Smed drejede Hovedet, som vilde han spørge Niels, om han kunde stikke den. Nej, det kunde Niels Kallesen ikke; han var helt benovet, for nu havde han troet, at han skulde faaet Ejendommen for en Slik, og saa kom den Tamp deroppe fra Sandmarken og bød den op — ja det var ligefrem nederdrægtig.

„Naa Kallesen — tre Tusind og fem Hundrede er budt — tre Tusind og fem Hundrede for saadan en gammel Visdomsanstalt, det er jo Røverkøb.“

Men Niels kunde ikke bestemme sig, han stod stadig og tænkte paa, hvor meget fordelagtigere det vilde have været, hvis han, saaledes som han havde ventet, havde kunnet faa det for en tre, fire og tyve Hundrede. Og inden han saa sig for, var Hammeren faldet, og

Huset tilhørte Jens Smed. Nu var Spændingen udløst, og Folk begyndte at tale ivrigt sammen.

„Du holdt for tidlig op, Niels,“ sagde hans Nabo til ham, „den er saamænd baade halvfjerde og fire Tusind værd.“

„Jamen han bød jo fem Hundrede over i et Bud.“

„Ja, det gjorde han jo, men du skulde lige godt tilbyde ham Hundrede Kroner i Tjeneste, saa staar du dig endda.“

Niels gav et dybt Støn fra sig.

„Nu var Sønnen kommet til. „Vi kan jo gaa ind og se paa det,“ sagde han.

Niels fulgte viljeløst med. De gik rundt og saa det hele efter igen, inde i Skolestuen traf de blandt andre Jens Smed, som stod midt paa Gulvet og saa sig om.

„Her kan En jo godt holde Bal, om det skal være — saa kan du faa en Dans med, Niels.“

Niels svarede med et Snøft, men det endte alligevel med, at Naboen og flere andre fik ham til at byde Jens hundred Kroner i Fortjeneste.

„Nej,“ svarede Jens, „jeg skulde jo da gerne have fem Hundrede for at gaa herved.“

Nej, ok nej — det vilde Niels da paa ingen Maade give.

„Du kan blive fri. Der er ingen, der presser dig,“ sagde Jens.

Dermed skiltes de, og en halv Times Tid efter var Jens netop paa Vej hjemad, da der kom Bud efter ham, Niels vilde købe Skolen.

„Ja, vil han give det, jeg har sagt, ellers kan han

snøk op," svarede Jens, men vendte alligevel om. Kort at fortælle, da Jens Smed et Par Timer efter kom hjem til Trine, fortalte han med slet skjult Glæde, at nu havde han lige været nede i Vejborg og tjent fem Hundrede Kroner.

„Saa kan han bruge hans Kondevitter noget bedre en anden Gang," sluttede han, „ellers for Resten er den ett for dyr i de fire Tusind."

Et Par Aars Tid efter skulde det være Alvor, at den yngste Søn skulde overtage Ejendommen, og der var Tale om at bygge et Par Fag til Stuehuset, saa Jens og Trine kunde faa en Stue der.

Det var Søndag Formiddag, og om Eftermiddagen skulde tre af Sønnerne komme hjem og Sagen afgøres. Jens Smed fik Lyst til at gaa en Tur rundt i Marken, men først stak han Hovedet ind i Køkkenet: „Trine, vil du ett med ud og se, hvordan Kornet staar."

Og sært nok, Trine gik med. Der var ellers længe imellem, hun ofrede en Time til sin Fornøjelse. De gik ned mellem Havren og Roerne. Det havde regnet godt om Natten, Luften var frisk, og det var, som kunde man føle, hvordan Planterne rigtig tog til sig af den rigelige Væde. Roerne stod mørkegrønne og bryske og truede med at dække det hele. Havren svajede paa sine spænstige Straa og ringlede for Vindens svageste Vift. Jens Smed saa ud over Rodfrugtmarken og lod Havre-toppene risle mellem Fingrene.

„Det tegner godt nu.“

„Ja, det gør det.“

Da de var naaet ned til Diget, drejede de af til Venstre, men standsede pludselig. De blev staaende flere Minutter, ubevægelige og hentagne. Lyttede de til Vindens stiltfærdige og gammelkendte Sus gennem Pilebuskene eller stod de og favnede deres Agres Frodighed og Hjemmet deroppe i Hjørnet med den store Plantning omkring? Ja, hvem ved det. Men det første, der skete, var det, at Jens lagde sin højre Arm om sin Kones runde arbejdsstive Ryg. Trine famlede efter hans venstre Haand og strøg den, som kunde den være et Barns.

„Ja, vi har endda maattet bøje vor Ryg nogle Gange, inden her kom til at se saadan ud.“

„Vi har da ogsaa haft Glæde af det.“

„Ja,“ svarede han stille og lod atter Blikket glide hen over Markerne. Den Tanke faldt ham ind, at de ogsaa skyldte Vorherre Tak, men højt sagde han: „Vi har jo ogsaa haft god Held med os.“

Trine nikkede.

Lidt efter fortsatte de deres Vandring hen langs Diget, indtil de naaede Kartoffelmarken, hvor de atter drejede hjemad. Der blev ikke sagt mere paa den Tur.

Men om Eftermiddagen blev det aftalt, at den yngste Søn skulde giftes til November og samtidig overtage Ejendommen. Der var flere, der ymtede noget om, at det vilde vist ikke blive saa let at være Mand, naar Jens Smed skulde sidde paa Aftægt, og det kunde der

maaske være noget om. Men det kom til at gaa anderledes, end man havde ventet. Jens Smed havde i flere Aar knystet en Del, naar han var forkølet, og nu skete det, at han en raakold og fugtig Oktoberdag skulde hen og levere en halv Snes Grise. Trine vilde, at han skulde tage en Overfrakke paa, for det var alligevel koldt at sidde paa en Vogn. Men Jens svarede med at spørge, om hun mente, han var et Pattebarn, og saa kørte han. Lidt den anden Side Vejborg mødte han sin ældste Datters Svigerfader, og de kom til at holde Snak en halv Times Tid. Da Jens var kommet til Køren igen, mærkede han nok, at han var noget kold omme paa Ryggen, og han skuttede sig et Par Gange som for at ryste det af sig. Men næste Dag laa han, og det blev den ene Dag ringere end den anden. Der blev sendt Bud efter dem af Børnene, der boede i Nærheden, og Lørdag Aften var tre Døtre og fire Sønner samlede i Hjemmet. Jens havde ondt ved at faa Vejret, og han kunde næsten ikke tale. Det saa ikke meget ud til, at han kunde leve Natten over. Trine havde hidtil stivet sig af, det hun orkede, hun vidste, at Graad og Klage var hendes Mand imod. Men nu kunde hun ikke mere, hun kastede sig grædende hen over Sengen: „Aa, Jens, aa Jens endda . . . jeg kan ett undvære dig!“

Han gjorde et Forsøg paa at tale. „Du har jo . . .“ mere fik han ikke sagt, men Blikket gled hen over Sønne- og Døtrekredsen, der stod om Sengen.

Lige før det gamle Stueur slog sine alvorsfulde elleve Slag, døde Jens Smed. Mens Sønnerne stod tunge og

forlegne og tørrede deres Øjne, græd Moderen ud i Døtrenes Favn.

Men maaske de havde Ret, som sagde, at Jens Smed døde i en belejlig Stund. Han var af dem, der gaar bedst som Enspænder, men en rask Mand det var han.

DEN GALE SMED

I

I Rønholt Sogn herskede der til daglig en overordentlig Ro. Folk saaede deres Korn i den fede Jord og høstede deres rigelige Afgrøde. Som Hestene var velholdte og blanke, men noget lade, saadan var Befolkningen. Man passede sin Dont jævnt godt, holdt af god og rigelig Mad, betalte sine Skatter og Renter, naar den Tid var, og gik i det hele ingen for nær. Om Søndagen gik man i Kirke, saadan som Fædrene havde gjort, men saa snart man var uden for Kirkegaardslaagen, læssede man i al Stilhed Prædikenen af sig igen, skuttede sig velbehagelig og gik hjem til Kødgryderne.

Kort og godt — de Rønholt Bønder var saare skikkelige Folk.

Men saa kom der en Smedesvend til Byen, og han var lige ved at vende op og ned paa det hele. Han var en ren Ilder til at arbejde, og hans Styrke overgik alt, hvad man hidtil havde set. Folk blev helt benovede ved at se ham bruge Forhammer. Var det en Fjervinge, Manden stod og viftede med? Og der var ikke det gale Bæst i hele Rønholt Sogn, som Johan ikke kunde løfte et Ben op paa. En forsoren Karl var han tillige, fuld

af Kaadhed og Spas, og han blev snart Karlernes beundrede Fører. Adskillige af dem havde længe været besværet af en Længsel efter at slaa til Skaglerne, men dels havde de ikke turdet bryde med Skik og Brug, og dels havde de vanskeligt ved at finde paa, hvad de skulde bedrive. Men saasnart Johan havde vist sig, blev det anderledes. Han var revnende ligeglad med, hvad Folk sagde, og han kunde finde paa flere Gavtyvestreger, end Sognets samlede Ungdom kunde overkomme at udføre. Det var Nytaarsaften, han første Gang udfoldede sin Virksomhed, og Resultaterne var ingenlunde smaa. Nytaarsmorgen savnede man i de fleste af Byens Gaarde Møgbøren, og den var hverken at finde ude eller inde. Saa gik man ind til Naboens, men der var man i samme Bekneb. Endelig gik det som en Løbeild gennem Byen, at henne paa Gadedammen — ja, I skulde barestens lige komme og se! Der kom ogsaa snart en hel Del Mennesker, og de saa et Syn, de aldrig før havde set. Ude paa Isen var opført et helt Palads af Møgbøre, Vogne, Transportspande og andre dekorative Genstande. Øverst oppe, paa denne Redelighed stod der en Bør, hvori der sad en gnistrende Snemand med et Kisteskaft i Haanden og en Bulehat paa Hovedet. Folk stod lidt usikre over for dette. Skulde de le af det eller blive gale i Hovedet? Nogle valgte det første og andre det sidste. Opad Dagen rygtedes det, hvordan det var gaaet Standspersonerne. Degnen havde maattet gaa i Kirke uden at faa Kaffe — og det altsaa paa selveste Nytaarsdag — men det vilde afgjort ikke trække i Komfuret, hvad endelig ogsaa

havde sin gode Grund, for oven paa Skorstenen laa en rigtig solid Halvdør.

Og Doktoren? Ja, han havde hele Nytaarsaften følt sig særdeles veltilpas. De tidligere Aar havde de unge moret sig med at liste sig hen og ringe paa, og naar Doktoren kom og lukkede op, stod de i behørig Afstand og lo og fattede Kinesere af. Se, det syntes Doktoren ikke om, for han fandt, at det vidnede om ringe Respekt for Lægekunsten, og han skældte ud og smækkede Døren i, hvorefter Knægtene begyndte forfra igen. Men i Aar var der ingen, der ringede, og Doktoren gned sig i Hænderne over den Frugt, hans Formaninger havde baaret. Klokken to om Natten blev han imidlertid vækket ved, at det ringede stærkt paa Hoveddøren, han sprang op, tog lidt Tøj paa og gik ud og lukkede op. Paa Trappen stod der en Mand med en vid Kappe paa, og han bad Lægen tage med der og derhen, for saadan og saadan. Ja, det var Lægen villig til, for naar det var saa farligt, taaltes der jo ingen Opsættelse. Han gik ind og klædte sig helt paa, kyssede sin Kone til Farvel og iførte sig sine lodne Støvler, Pels og Kabuds. Da han derpaa aabnede Døren og gik ned ad Trapperne, stod der ganske rigtig en Vogn, men Hesten manglede, og selve Køretøjet bestod af en Arbejdsvogn med en Ajletønde paa. I det samme for et Par Skrubtrudser i en stor Bue gennem Luften og faldt ned netop paa den vellugtende Tønde.

„Glædeligt Nytaar!“ lød det ud fra Mørket.

„Fanden galme,“ mumlede Doktoren og gik ind og hev Pelsværket af. Men i lang Tid derefter paastod han

haardnakket, at det gik tilbage med Landbefolkningens Kultur.

Alle disse Streger og flere til var Johan Mester for. Imidlertid var der jo længe til næste Nytaarsaften, og Johan havde en ubændig Trang til at opleve noget. Da den stiltfærdige By ikke opvartede med mange Begivenheder, begyndte Johan at gaa til Kros. Han drak, og han fik andre til at drikke, og naar de saa havde faaet Blus paa Lampen, morede de sig med at lave Optøjer. Undertiden sloges de, og der kunde Johan over dem allesammen. En Aften var der en halv Snes Mennesker i Kroen, og efterhaanden som de blev fulde, følte de sig saa umanerlig stærke. De kunde næsten ikke holde det ud for Muskelkraft, og til sidst sloges de alle paa nær Johan. Det gik vildt til, Kopper og Glas dansede hen ad Gulvet, Stole gruttedes, Borde væltedes. Krokonen stod ude i Køkkenet og græd — dette var dog for megen Omsætning. Kromanden holdt sig meget nær ved Køkkendøren for dog ikke at se sig afskaaret fra sin Basis. Han havde en mægtig Mavepine. Af og til løftede han sin højre Arm og tog en faderlig-formanende Mine paa. Man kunde se paa hans Mund, at han sagde noget, men Larmen drak hvert Ord.

Som Tummelen var paa sit højeste, faldt det Johan ind, at nu burde han vist gribe ind. Maaske han ogsaa følte en vis Lyst til at slukke den Ild, han selv havde tændt. Nok om det. Med et Par lange Skridt benede han hen og rev Yderdøren op, hvorefter han greb den ene efter den anden af de kæmpende og med et: Ei, svei, drei, allamarch — tju! sendte han dem ud i Luf-

ten. Der var et Par, der forsøgte at gøre Modstand, men Johan behøvede bare at tage et enkelt Tag med sine Jernfingre, før de skreg og jamrede som et lille Barn. Et Øjeblik efter at Bulen var ryddet, stod Johan ude midt paa Vejen: „Kan I saa gaa pænt hjem, Dreng, og være gode Venner. Ingen Ufred, forstaar I — Far vil ikke have det.“

De dinglede af, saa godt de kunde, og holdt sig Formaningen efterrettelig.

Ja, det er sikkert: havde der før været for lidt Liv i Rønholt Sogn, saa blev der nu for meget Spektakel. Karlene gik til Kros og nogle af de ældre med. Og selv om de bagefter fortrød de Ballader, de var med til, drog deres Livstrang dem dog atter til Johan. Mere festlig Fyr havde der ikke været i Sognet i Mands Minde. Sandt nok, han var jo halvtabelig tillige. En Mandag Formiddag var han ikke kommet ned i Smedien, og Smeden gik da op for at høre til hans Befindende. Johan var ved at trække i sit pæne Tøj.

„Hvor skal du hen?“ spurgte Smeden.

„Til Kros,“ svarede Johan, „tror du, jeg kan naa at faa en Kæfert paa en Dag? Næ—j, der skal da mindst to til.“

Han havde jo drukket om Søndagen, nu gik han altsaa til Kros igen, og det endte naturligvis med Hal-løj. Det kom sig saadan, at da Johan sammen med et Par andre Kumpaner sad og svirede, kom der en Gaardmand forbi.

„Da' Søren Jensen,“ sagde Johan.

Den anden svarede ikke.

„God Dag, sagde jeg.“

Søren Jensen vendte sig halvt om: „Jeg bestemmer vel selv, hvem jeg vil sige god Dag til,“ hvorefter han gik videre.

„Han bestemmer selv, hvem han vil sige god Dag til,“ gentog Johan, „men jeg bestemmer selv, hvem jeg vil putte ud af den Lem derhenne.“

Ikke længe efter rejste han sig, og med Kasketten i Nakken gik han med tunge Trin hen til Bordet, hvor Søren Jensen sad.

„God Dag, Søren Jensen.“

Søren Jensen anede ikke, at der var noget til, der hed Johan. Denne gjorde et Par raske Bøjninger med højre Underarm, hvad hans Venner ansaa for en Slags forberedende Øvelser, og satte sig uden videre paa en ledig Stol. De to andre, der hørte til Selskabet, hummede sig, rigeligt endda.

„Vil du drikke en Sort med mig, Søren Jensen?“

Den tiltalte hverken saa eller hørte.

„Hør, hvad er det med ham?“ henvendte Johan sig til de andre — „er der noget galt deroppe paa Kvisten?“

Næ—j, det var der da ikke.

„Han skal jo i alt Fald selv mene, at han er en grumme klog Mand.“

Der var blevet stille ved de andre Smaaborde, Folk fulgte spændt med, og ved Johans sidste Bemærkning gled der et Smil over flere Ansigter.

„Men i Amtsraadet kom han jo da ikke,“ fortsatte Johan. „Var det ikke fem Flasker Portvin, du gav ud den Dag, Søren Jensen? Og saa hjalp det endda ikke.“

Søren var stadig tavs.

„Du siger ingenting, gamle Ven — du er da ikke syg?

I skal Fan' me se, han er fuld! Den har I lavet godt, har I! Saadan nogen durkdrevne Kanutter!“

Johan holdt Hovedet nær til og stirrede Offeret lige ind i Ansigtet.

„Jo, den er tydelig nok. Han er smækbedøvet.“

Johan rejste sig, gjorde atter et Par Bøjninger med Underarmen, glimtede hvidt med Øjnene og huggede sin højre Haand i Søren Jensens Skulder.

„Søren Jensen er fuld, Søren Jensen skal hjem.“

Søren gav Johan et Skub: „Pas dig selv, Dreng.“

„Dreng siger han!“ Johan stod og holdt sine tilbagebøjede Hænder i Siden. „Her er jo ingen Dreng, er her vel? Næ —! Nej han fantaserer, gør han. Han har Dille. Kom nu, Søren Jensen, med hjem til Mutter og Rollingerne, og du skal ikke være ked af det, du kan jo altid komme i Amtsraadet en anden Gang.“

Johan greb fat i Sørens venstre Arm og trak ham op af Stolen. Søren slog fra sig, hidsig og overlegen.

„Bare rolig ... ikke hidsig ...“

Johan greb med et Snuptag Sørens Arm og drejede den rundt, saa Søren fortrak Ansigtet og skreg av.

„Bare rolig du gamle — det nytter ikke, du stritter imod, for Johan og jeg kan jo nok holde en fuld Mand. Og nu skal du hjem, men du skal gaa manerlig, for Johan og jeg holder ikke af Uro, og vi kunde jo let komme til at rive et Par Ben løse, de sidder ikke ret faste, kan jeg mærke.“

Søren Jensen var edderspændt, men han turde ikke gøre Modstand. Det sved forbandet i Armen endnu, og han syntes endda ikke, at Johan havde anstrengt sig videre:

De andre Gæster saa paa Oprinnet uden at røre en Finger, de havde jo ogsaa i Johans uhyre Styrke et godt Paaskud til ikke at gribe ind. Desuden saa det ikke ud til, at Johan vilde gøre ham noget.

Johan trak af med Søren, men da de naaede Døren drejede han ham omkring.

„Sig nu ordentlig Farvel, gamle — du skal da vise, at du ikke er helt døddrukken. — Huen af og buk saa pænt.“

Søren lod, som om han intet hørte, men da Johan gjorde en hastig Bevægelse med højre Arm — hvad dog bare endte med, at han klæde sig bag Øret — rev Søren pludselig Huen af og bukkede, forlegen og forbitret.

„Saadan — det var flinkt.“

De drejede atter rundt, Søren kobberrød i Hovedet over sin nederdrægtige Afmagt. Saasnart de var kommet et Par Skridt hen ad Vejen, væltede Gæster, Krofolk, Piger og Staldkarl ud af Dørene for at se, hvordan dette spændte af. Men Johan og Søren gik Arm i Arm lige ud ad Landevejen. De skulde hele Byen igennem, og for hvert Menneske de mødte, standsede Johan og gav Meddelelse om Søren's sørgelige Tilstand. At Søren's Øjne ikke veg fra Vejen, opfattede flere som Bevis paa, at det virkelig var sandt. Og inden Johan atter trak af med sit Offer, bemærkede han medfølende

de, at det jo var svært kedeligt, at en pæn Mand, der endogsaa havde været lige ved at komme i Amtsraadet, skulde faa saa meget, at han ikke engang kunde snakke. Søren Jensen mælede ikke et Ord, og han rørte ikke Armen, men aldrig havde han oplevet noget, der havde kreperet ham mere end dette.

Pludselig drejede Johan ind paa en Sti.

„Nu skyder vi Genvej, gamle.“

Søren Jensen var veltilfreds med den Vending, saa undgik han da at løbe Spidsrod mellem de stikkende Blikke fra en fire, fem Gaardes Køkkenvinduer. Men et Øjeblik efter saa han, at han var ført fra Asken og i Ilden, for en halv Snes Alen henne kom Præsten. Søren Jensen bandede i sit stille Sind.

„Da' Deres Velærværdighed — ja det er en særdeles beklagelig Hændelse, der er overgaaet min Ven Søren Jensen, han har faaet for mange Sorte, Stakkel, og saa maa jeg vise min Broderkærlighed ved at følge ham hjem.“

„Det er vist Dem, formastelige Karl, der har faaet for meget — hvor længe vil De vedblive at fremture med Deres raa og ugudelige Skarnsstreger her i vor lille fredelige By?“

„Aa, lad nu Forhammeren ligge, kære Kollega — ja for vi er jo da sorte begge to, ikke? — ellers for Resten har jeg det Formaal ligesom De at vække lidt mere Liv i Befolkningen, og det synes jeg, jeg har haft en Smule Held til — en anden Dag kan vi jo drøfte Sagen nærmere, De er velkommen i Smedien Hr. Kollega!“

Atter trak han af med Søren, og han slap ham ikke, før han stod i Sørens Dagligstue.

„Kan du saa give Pote og sige Farvel, gamle Ven. En anden Gang kan du maaske ogsaa sige god Dag — inden du faar det lært, kan jeg ikke skaffe dig ind i Amdtsraadet.“

Den Historie kostede Johan halvtredsindstyve Kroner i Mulkt, endskønt han i Retten haardnakketh paa stod, at det var Søren Jensen, der var fuld og ikke omvendt, og at han derfor havde gjort ham en stor Tjeneste ved at lodse ham gennem Byen. Skulde det være rigtigt, burde han haft Gratiale og Erstatning for den halve Dag, der gik med. Men Dommeren havde altsaa en anden Mening, og den kom til at gælde.

Noget af det mærkeligste ved hele Historien var dette, at samtidig med at Folk udtalte deres Misbilligelse af den gale Smeds Streger, saa morede de sig ikke desto mindre kosteligt over Søren Jensens ejendommelige Henfart.

II

Johan var med sine utallige Paafund og sit fuldstændig utøjlede Væsen, sin rappe Mund og sine Bjørnekræfter blevet et Stridens Tegn. Nogle af Mændene afskyede ham, andre følte sig tiltrukket af ham, men der var ogsaa dem, der holdt sig paa Afstand fra ham og samtidig misundte ham, fordi han havde Mod til at gøre alt, hvad han fik Lyst til — det vilde de ogsaa gerne, men de turde ikke. Skik og Brug bandt

dem. Som Mændene deltes, saadan ogsaa Pigerne. De, der hørte til de højere Rangklasser, kaldte Johan for en Bølle, de andre kaldte ham den gale Smed og lagde sig med et vist behageligt Gys i hans faste Arm og lod ham føre sig hen over Gulvet i en fejende Dans. Og Rygtet fortalte, at han kærestede snart med en og snart med en anden. Til sidst blev han da forlovet med en hæderlig og stræbsom Husmands Datter, og til Trods for, at Forældrene malede hende Fremtiden saa sort som tænkeligt — han vilde ende i Tugthuset, og hun paa Fattiggaarden — syntes hun dog ganske forblindet, og en skøn Dag holdt de Bryllup. Der var kun faa med og ikke en eneste af hendes Familie. Johan havde købt Forretningen af den gamle Smed, og nu skulde han altsaa til at forsøge sig som Mester. Og det var alle enige om, at hvis han blot vilde, kunde han sagtens drive Forretningen op, for Gaverne havde han, og det hvad enten det var Vogne, der skulde beslaas, eller Maskiner, der skulde ordnes.

Det tegnede virkelig til, at Johan havde fattet et andet Sind. Han hamrede og borede og filede og svejt-sede fra tidlig Morgen til sildig Aften. I Kroen kom han ikke, han tog sin Fornøjelse hjemme, hvad enten det nu var ved et Slag „Napoleon“ med sine Venner eller ved at synge Viser for den lille Gut, der var kommet til Verden og laa i Vuggen og gjorde store Øjne.

Saadan gik det et halvt Aar. Men da skete det, at Johan en Dag solgte en gammel Vogn, han havde byttet sig til og bagefter gjort i Stand, og Køberen vilde ende-

lig give Lidkøb henne i Kroen. Johan, som stadig havde sine Svigerforældres ilde Spaadomme i Tanker, vægrede sig, men da Manden spurgte, om han var blevet hellig, bandede han nej og gik med.

Han blev derhenne med Skødskind og det hele og drak og dumlede i tre Dage og to Nætter. Saa kunde han ikke mere, men da han kom hjem, bankede han sin Kone og sparkede til Vuggen, saa Barnet fløj ovenud og hen ad Gulvet.

Det var den første Batalje efter Brylluppet, men det blev ikke den sidste. Undertiden holdt han sig en Maaned, ja, baade to og tre, men saa slog han et større Slag og var vild og ond, naar han kom hjem. Efter at han atter var blevet ædru, arbejdede han som Lyn og Torden og var mørk og tavs i flere Dage, men han gjorde ingen som helst Fortræd. Efterhaanden lettede Taagen, og hans gamle Humør kom igen; det fattede og gnistrede med Indfald og Vid, hvor han var, han legede med sine Børn, hvoraf de efterhaanden havde faaet fire, saa de og Moderen tidt sad i én Latter. Men naar han drak, skælvede hele Huset i Rædsel. Efter sin Hjemkomst fra saadan et Drikkegilde kom han i Raseri ved den mindste Anledning. Børnene var saa angst, at de ikke turde mæle et Ord, de rørte sig ikke ud af Stedet, og Vandet løb for dem. Der skulde ikke mere til, end at en blot saa paa ham, eller han opdagede, at netop ingen saa paa ham, før han blev som besat, han kastede dem til Højre og Venstre uden mindste Følelse for, om de kom levende fra det eller ej. Moderen greb efter de mindste og søgte at slippe ud,

engang var hun sprunget ud af et Vindue i det blotte Linned med den mindste i Favnen, den næstmindste havde hun set Lejlighed til at stikke ud i Forvejen. Bag- efter hørte hun ham tumle om derinde, Møbler splin- tredes, og de to tilbageværende Børn skreg ud af den største Angst. Ved saadanne Lejligheder søgte hun Til- flugt hos Naboerne, og de hjalp hende beredvilligt baade med Raad og Daad.

Til sine Forældre gik hun aldrig, hvor haardt det end kneb, ej heller kom de til hende.

Og saa var der alligevel det, at hvor strengt det end var, naar han havde sine Ture, saa godt havde de det ogsaa derindimellem, saa selv om hun af og til beslut- tede, at nu maatte de skilles, nu kunde hun ikke døje det længer, saa begav hun det altid, naar Stormen havde lagt sig.

En Dag, først i April, da foraarslune Vinde hop- pede kærtegnende hen over den vinterhærgede Jord, havde Johan siddet oppe hos Mikkelt Hjulmand og drukket. Efter at de begge havde faaet sig en lille Søvn, bestemte de hen ved Aftenstid, at nu vilde de til Kros. Paa Vejen derned kom de forbi det nyopførte Mis- sionshus, og pludselig faldt det Mikkelt ud af Munden : „Skal vi stikke indenfor og høre paa deres Sludder?“

„Tja — der kan vel altid blive lidt at grine af.“

De gik ind, lidt forlegne dog, og satte sig bagerst i Salen. Efter at der var bedt en lang Indgangsbed, un- der hvilken Johan efterhaanden var kommet til at føle en næsten uovervindelig Tørst, traadte en lille sort- skægget Missionær op paa Talerstolen. Han saa straks

lidt undselig ud, tøvede lidt, inden han begyndte, som vidste han ikke rigtig, hvad han skulde sige. Men saa tog han fat, og nu kom der Liv i ham, han brugte kraftige og talende Armbevægelser, Øjnene blev større, af og til mørke og truende, indimellem kærligt-ve-modige.

Johan sad til at begynde med overlegen tilbagelænet og hørte til med et spotsk Sind, men uden at han mærkede det, gled det altsammen af ham.

„... hvordan har du levet dit Liv, kære Ven? Har du levet det, saa Jesus kan være glad ved det? Du kender maaske ikke Jesus, bryder dig ikke om ham. Vel, saa stiller jeg et andet Spørgsmaal. Har du levet saaledes, at dine Børn kan være glade ved dig? Har du levet saaledes, som du med Glæde og fuld Fortrøstning kan ønske, at dine Børn skal leve deres Liv? Til sin Tid skal Jesus Kristus dømme dig. Men først vil dine Børn gøre det. Har du da levet saaledes i Tanker og Handling, at du kan lade dine Børn følge dig efter, og at du med Tryghed kan gaa ind under den Dom, de vil fælde over den Vej, du har ledet dem ind paa? Hvis ikke, saa kom til Jesus — lad ham vise dig Vej. Da kan du drage dine Børn efter dig, og de skal prise dig i din Grav.

Hvorfor nøler du, kære Ven? Fordi du er svag. Du praler af dine Kræfter og af dit Helbred, og dog kan begge Dele være undergravet allerede i dette Øjeblik og styrte sammen i denne Nat. Men selv om du bevarer din Legemsstyrke i mange Aar endnu, saa er du dog svag, uendelig svag. Menneskers Fristelser,

dine Tankers Fristelser, selv de mindste, ligger du under for. Du siger maaske nej straks, men et Øjeblik efter har du adlydt.

Vil du ønske, kære Ven, at de Børn, som Herren har skænket dig, og som du maa staa ham til Regnskab for, skal blive ligesaa svage som du. Tænk dig en Fader, der bebrejder sin Søn, at han har syndet, løjet, stjaalet eller levet et liderligt Liv, og saa faar det Svar: Fader, du selv har lært mig det.

Hvad Glæde bliver der tilbage for denne Fader? Og hvilket Forhold bliver der mellem ham og den, der skulde være hans bedste Eje — hans Søn!

Jeg beder dig saa inderligt, som jeg kan: erkend din Synd, følg Herrens Vej, og han, som elsker alle Mennesker, for hvem han har lidt Døden paa Korsets blodige Træ, han vil skænke dig den eneste vidunderlige Styrke, den Styrke, som er Guds Fred. Han vil skænke dig dine Børn, han vil skænke dig sin Glæde“

Mens Mikkelt Hjulmand ligesaa stille var faldet i Søvn, sad Johan med halvaaben Mund hældende sig frem mod Taleren og lyttede. Og han havde rent og bart glemt sin Tørst.

Da han og Mikkelt lidt efter gik ud paa Vejen, begyndte Mikkelt at rive ned: „Det er da en voldsom Knævver, der sidder paa saadan en Fyr.“

„Hold Kæft,“ svarede Johan.

Mikkelt fattede intet, men adlød. Endnu mere forbavset blev han, da Johan gik forbi Kroen uden saa meget som at se til den Side, den var. Mikkelt fulgte jo nok med, men hans Tørst voksede for hvert Skridt.

Ved Smedjen standsede Johan og gjorde Mine til at tage Afsked.

„Jeg er da blevet saa bands tørstig ..“ bemærkede Mikkell.

„Du kan gaa med ind og faa en Kop Vand.“

„Vand? — hnæ—j, det tror jeg ett, jeg kan taale. Det er ett sundt.“

Men andet Tilbud kom der ikke, og Mikkell daskede forbavset og ærgerlig af Sted hjemad. Forbavsede og glade blev Kone og Børn ved, at Far kom hjem uden at være hverken fuld eller gal, og dog havde han været hjemmefra i over et Døgn. Men ud af hans Øjne tittede en sørgmodig Glæde.

Hvad kunde der være sket?

III

I den følgende Tid var der en sær Uro over Johan. Han drak ikke, men han sang heller ikke, og tidt havde han et Udtryk i Ansigtet, som om det gjorde gruelig ondt et eller andet Sted. Hans Kone spurgte, om han var syg, men hun fik et kort nej til Svar. Af og til var han borte et Par Timer om Aftenen, uden at hun vidste, hvor han var henne, men han fejlede ikke noget, naar han kom hjem.

Sær og besynderlig var han blevet. En Dag kom han ind fra Smedien, men midt i Stuen standsede han for ligesom at betænke sig, han lagde Hænderne sammen og bed Munden haardt i, men straks efter gik han

hen til Skabet, greb Flasken og tog en Slurk, han holdt Vædsken i Munden et Øjeblik, men spyttede den saa ud, saa det sprøjtede hen over Gulvet.

Om Natten laa han ofte vaagen og urolig, og Anna syntes at høre ham mumle Guds Navn. Hvad gik der mon dog af Manden?

Efter at der var gaaet en tre Ugers Tid, sagde Johan en Dag til Anna, om de ikke skulde gaa en Tur. Hun sagde ja, og de gik. Paa Vejen blev der saa godt som intet talt, og hun vidste ikke, hvad hans Hensigt var, eller om han havde nogen Hensigt. Men dengang de naaede Missionshuset, standsede han og spurgte halvforlegen, om de skulde gaa derind. Anna nikkede, og de traadte indenfor. Der kom mange Mennesker, og Anna undredes over, at der var saa mange, der kom og hilste paa Johan, og de gjorde det paa en saa varm og venlig Maade, som om der var et hemmeligt Forbund imellem dem. De sagde ogsaa god Dag til hende, men det var paa mere almindelig Maade. Johan gik hen og satte sig paa en af de bageste Bænke, han naaede ingen Uvished om, hvor han skulde sidde; han maatte have været der før, sluttede Anna og satte sig ved Siden af. Der blev begyndt paa en Salme, og Johan sang med uden Forlegenhed. Under Talen sad han en stor Del af Tiden med Ansigtet i sine Hænder. Ved at se paa hans urolige Ryg og Skuldre, skønnede Anna, at han var stærkt bevæget.

Ja, det var virkelig sandt, Johan var blevet omvendt, og den nylig opdukkede Indremissionsbevægelse kunde vanskelig have ønsket sig en større Erobring end netop

den gale Smed, Vildskabens Høvding. Ogsaa over for den grundtvigske Retning, der i de sidste Aar havde vundet nogle Tilhængere væsentligst blandt de bedrestillede og evnerigeste Gaardmandsfamilier var dette en Sejr, der ikke var til at kimse ad.

Hvad havde Grundtvigianerne at opvise ved Siden af? —

Det varede ikke længe, inden Johan baade bad Bordbøn og sang Salmer, og da der var gaaet et Aars Tid, skete det, at han tog Ordet ved et Samtalemøde og vidnede om sine Synder og sin Frelse ved Jesu Hjælp. Der var en egen Djærvhed over hans Tale og en Ild i hans Blik, som gjorde Indtryk. I Løbet af et Aar til udvikledes han til en øvet. Prædikant. Vaaben hentede han foruden i Brorsons og Kingos Salmer i det udtømmelige Rustkammer, som den hellige Skrift var, og naar han citerede Bibelens Ord med sin dybe Røst og sin bogstavrette Udtale, der gjorde dem endnu mere ophøjede i Folks Øren, da havde han sine Tilhøreres Opmærksomhed. Men ikke nok med, at han talte i Missionshuset, ogsaa ved Begravelser og andre Lejligheder tog han Ordet, uden Hensyn til om han var anmodet derom eller ej. Naar han nu var blevet en af Jesu Stridsmænd, følte han det som sin uafviselige Pligt at drage andre med, at føre „Christi blodbestænkte Fane“ frem overalt, ikke mindst hvor den var ilde set. Og han talte kærligt manende til sine Tilhørere, men stundom hævede han Stemmen og talte haardt og truende om den evige Fortabelse med Graad og Tænders Gnidsel, der blev dens Lod, som ikke troede. Man

skulde ikke være saa letsindig at mene, at man kunde opsætte Omvendelsen til efter Døden. Nej, Gud lod sig ikke spotte, han lod sig heller ikke holde for Nar. Naar Menneskene vedblev at tømme Syndens Skaale til deres sidste Aandedrag, skulde de ikke vente at faa deres Tørst læsket med Salighedens liflige Drik i den anden Verden. Og ind imellem sine egne Ord piskede han Tilhørerne med Skriftprog.

At Folk nu og da smilte ad ham eller spottede over hans Tale om den megen Tørst — hvad han vel netop havde et særligt Kendskab til — eller at de blev fornærmede eller ligefrem forbitrede over hans ofte anmassende Optræden og haarde Domme, optog han som et Bevis paa, at han netop fulgte sin Herre og Frelser efter paa de trange og tornerige Stier.

Mod savnede han nu saa lidt som før. Da han en Dag hørte sige, at der henne i Kroen sad tre unge Karle paa en sytten—atten Aar og drak, lagde han resolut sin Hammer og gik sporenstrengs derhen og lige ind i Skænkestuen, hvor de tre unge sad og drak og skabede sig og troede, de var de drabeligste Karle i Verden.

„Ved I, kære unge Venner, at I sidder i Helvedes Forgaard. Rejs jer, gaa hjem og kom her aldrig mere.“

Der blev dødsstille, og de tre tiltalte adlød. Kort efter rygtedes det, at en af dem var blevet omvendt, men de to andre drak og tumlede værre end før.

Efter sin Omvendelse var der intet, Johan var mere optaget af end at opdrage sine Børn. Det var Tanken paa dem og deres Fremtid, der havde ført ham ind

paa Livets Vej, og nu gjaldt det fremfor alt at forebygge, at de kom ud i den samme vilde Sanseløshed, han havde været fyldt af. Det var et Spørgsmaal paa Liv og Død, syntes han, thi for sine Børn skulde han staa til Ansvar for Herren. Aa Gud, hvor var det en forfærdelig Byrde at bære. Han bad sine hedeste Bønner for Børnenes Frelse, han holdt jo saa umaadelig meget af dem, især af Aksel, den ældste, ham var der Kræfter i, det var tydeligt at se, og han lignede sin Fader paa et Haar. Johan formanede dem, og han læste med dem. Han lod dem lære Skriftstykker og Salmer udenad, han forbød dem at deltage i Adspredelser og at komme sammen med Børn fra vantro Hjem. Ofte græd de over hans Strengthed, hvad der inderst inde gjorde ham bitterlig ondt. Han havde hellere end gerne givet efter, men han turde ikke — de maatte lære at forsage, hvis Kristus skulde kendes ved dem. Der var ingen Vej udenom.

Hvad sagde Anna til alt dette? Ja, hun var jo glad ved, at hendes Mand ikke drak mere, men undertiden undslap der hende et Suk — hvor var de glade Viser og den muntre Spøg blevet af?

Og Børnene led daglig under Faderens Strengthed. Anna søgte at læmpe lidt paa det, hvad der nu og da medførte en lille Nødløgn over for Manden.

IV

Johan havde den Sorg, at de mange Skriftsprog ikke rigtig vilde bide paa Aksel. De andre Børn gik det

endda med, men Aksel var til Trods for mange Prygl og endnu flere Formaninger stadig befængt med Ulydighed, Trods og anden syndig Last, ja Faderen havde endog enkelte Gange hørt ham bande hele Kæder af Eder. Da Drengen blev konfirmeret, kom han i Lære hos Faderen, og de fire Aar blev den haardeste Tid. Drengen rendte ud af Vinduet om Natten, eller han lukkede Kammerater ind ad samme Vej, og saa sad de og spillede Kort, drak lange Bajere og førte liderlig Tale. Det hændte, at Faderen kom over dem, og saa vankede der baade Skænd og mere til, men det skete ogsaa baade een og to Gange, at Aksel rejste sig i aaben Trods og bandede sin Fader op i Ansigtet.

Det tog paa Faderen dette, og uvilkaarlig ændrede det hans Prædikener noget. Han stemte Tonen lidt ned, især naar han talte om evig Fortabelse. Men det skulde blive værre endnu. Morgenen efter, at Aksel var fyldt atten Aar, var Kammeret tomt og Fyren forsvundet. Nogle Dage efter kom der et Bervkort til Moderen, hvorpaa der stod, at han havde faaet Plads der og der. Faderen tog hen til ham og baade tiggede og bad, om han da ikke vilde komme hjem igen, men Sønnen lo en haard Latter og svarede: „Dengang du havde Magten, brugte du den, nu hjælper det s'gu ikke, du kommer og logrer med Halen.“

Det var en tung Vej hjem for Johan den Dag, og det blev endda værre. Sønnen havde for Alvor slaaet sig løs, han drak og sloges, endte af og til i Kasjotten, og man kunde læse om ham i Avisen.

Det tog forfærdeligt paa Johan. Hvor han saa gik,

saa han et sort Spøgelse for sig. Det var hans eget balstyrige Ungdomsliv, som han forlængst mente at være færdig med. Nu saa han sin Søn fyldt af den samme Vildskab, som han selv under saa megen Anstrengelse havde dødet.

Han holdt saa umaadelig meget af den Dreng. Der var store Kræfter i ham, men ak.

Johan følte sig komplet magtesløs. Han var som en Kusk paa en Vogn med et Par løbske Heste for. Pisen havde han brugt af al sin Magt, men det havde kun gjort ondt værre. Nu havde han mistet al Herredømme over Dyrene — deres Skæbne blev hans Skæbne.

Aa, Herregud, hvad skulde det ende med!

Spørgsmaalet om Frelse og Fortabelse var blevet meget levende for Johan. Det var jo Guds klare Ord, at den, som troede og blev døbt, skulde blive salig, og den, som ikke troede, skulde blive fordømt. Aksel troede ikke, men .. men men ja, han kunde jo omvende sig endnu. Skønt Faderen tvivlede paa det. Der var stærke Kræfter i Drengen, og nu var de i den Ondes Tjeneste.

Det blev almindelig bemærket og af en Del Mennesker stærkt beklaget, at Johan ikke talte nær saa tidt som før. Han havde jo netop kunnet forkynde Guds Ord med baade Fynd og Klem. Og naar han saa endelig tog Ordet, var det i en mildere, mere vemodig Toneart. Folk lagde ogsaa Mærke til, at han sjældnere nævnede Fortabelsen, og naar det skete, laa der en dyb Smerte under Ordene. Man kunde sige, at mens

han før havde talt som en Dommer, talte han nu som en Synder, men det var ikke alle, der syntes om den Forandring. — —

Sådan gik der fire Aar. Men da brast det. Det var en Dag i December, at der i Aviserne fandtes følgende dobbeltspaltede Overskrift: *Drab i Fjordby — Slagsmaal i en Beværtning i Strandstræde. — Den gale Smed paa Krigsstien.*

I en tre fire Tusind Hjem læste man den udførlige Beretning med nyfigen Spænding og en velbehagelig Følelse af, at man dog stod højt over denne Bandit. Men i et Hjem voldte Meddelelsen bundløs Sorg. De græd allesammen undtagen Johan, han kunde ikke. Han sad i en Stol og rokkede frem og tilbage. Af og til gik der en Rystelse gennem hans Krop, som havde han Feber, og han følte sig paa Hovedet som for at mærke, om det var der allesammen endnu. Midt i Sorgen paakom der den ældste af Døtrene en Angst for, at Faderen skulde være gaaet fra Forstanden, og hun spurgte, om han ikke vilde have Mad, men han rystede benægtende paa Hovedet. — Naa, ja—ja, han kunde altsaa dog fatte.

Om Natten kunde Johan ikke sove, han kunde ikke engang ligge rolig, det bed og stak og sved og nappede snart her, snart der. Luften var fuld af alle Haande mærkelige Lyde, og i de fjerneste Kroge syntes han at skimte sorte og grinende Djæвле med lange duskede Haler. Han trak Vejret tungt og stønnende: Var dette ikke Helvede?

Han rejste sig og gik, ud i Natten. Henad de en-

somste Markveje og ind gennem Skoven gik han, af og til oplivet af et urimeligt Haab om at møde sin Søn, for Aksel var jo flygtet, og der var Skov fra Byen og næsten helt herud. Johan løftede Armene: „Aksel . . . Aksel . . . Aksel!“

Ja, hvis han maatte opleve den Lykke at møde sin Søn, da vilde han knuge ham ind til sig, saa han ret skulde føle, hvor meget han holdt af ham. Han vilde kysse hans Pande og klappe hans Haar, og han vilde tage ham med hjem, saa han kunde faa Mad og tørre Klæder, og naar saa Aksel var kommet til Hvile i Faderens varme Seng, vilde de alle bede til Gud i Himlen om at antage sig det forvildede Barn. — I Morgen tidlig vilde Johan følge sin Søn til Politiet . . .

Men Johan fik ikke andet at omfavne end den fugtige Natteluft. Og da han henad Morgenstunden vendte hjem, halvvaad og gennemforfrossen, tog hans Tanker en anden Retning. Hvor mange Aar var det mon siden han sidst havde klappet sin Søn paa Kinden og sagt ham et venligt Ord? Det var blevet til Straf og Streng-hed altsammen. Og kunde Drengen overhovedet have nogen Aarsag til at tro, at hans Fader holdt af ham? Den Tanke slog ned i Johans Sind: Havde du ogsaa mistet din Søn, hvis du ikke var blevet omvendt? Johan viste Tanken fra sig som en djævelsk Indskydelse, men Spørgsmaalet om Sønnens Opdragelse og det sørgelige Resultat deraf kunde han ikke blive færdig med.

De følgende fjorten Dage var fyldt af en uhyggelig Spænding. Politiet havde ikke faaet fat paa Aksel, men

han var set baade her og der, Mad havde han stjaalet flere Steder, men han forstod altid at forstikke sig enten i Skovene eller i en eller anden Lade. Da kom Jul. Lille Juleaften sneede det, men ved Midnatstid klarede det op. Næste Morgen var Anna lige omme i Haven, skønt hun intet paaviseligt havde at komme der efter. Pludselig standsede hun Fodspor! .. Hen til Sovekammervinduet! Han maatte være kommet ude fra Marken. Taarerne strømmede ud fra de forgrædte og forpinte Moderøjne. Havde han endda blot pikket paa Ruden, men det turde han vel ikke for sin Fader — ak, hendes stakkels, stakkels Dreng.

I Mørkningen var der en hemmelighedsfuld Uro over Moderen. Døtrene saa nok, at hun gik og puttede med forskellige Ting, og et Par Gange var hun ude i Haven, men de lod som ingenting; det var vel noget, som Faderen ikke maatte vide.

Aldrig havde Smedefamilien fejret en mere forknytt Jul, og Juledag var der imod Sædvane ingen i Kirke. De syntes vel ikke, de kunde, turde maaske heller ikke rigtig, Folk saa' saa underlig paa dem, syntes de.

Anden Juledag blev der Uro i Landsbyen, Folk kom rendende ud fra Frokostbordene glemmende baade Kaal og Flæsk og det altsammen. Aksel var fundet! Ja det vil sige, han var død. De havde fundet ham i en Mergelgrav nede ved Skoven. Det gav Lettelse. Nu havde man da ikke mere at risikere. Og Talens Strøm flød. Den ene søgte at overbyde den anden i Retning af at gøre Rede for, hvor Aksel havde opholdt sig i de sidste Uger. Men saa kom de bærende med ham paa

en Stige. Den ene Arm hang slapt ned, og det snavsede Vand dryppede ned paa den hvide Sne.

Da tav de alle, og de fik ingen rigtig Glæde af den ventende Frokost. Midt i den fredhellige Juletid havde de i deres idylliske lille Landsby set et Glimt af Livets Gru.

Det vakte nogen Vanskelighed for Folk at blive klar over, om de skulde gaa med til Begravelse eller ej. Nogle tænkte som saa, at det jo var en stor Forbryder, og de blev hjemme. Andre syntes, at det maatte da være forfærdelig for de stakkels Forældre, og de gik med. Det blev ikke noget stort Ligfølge, men de, der var der, var mest dem, man ikke skulde have ventet. En af de ledende Missionsfolk havde sagt til Johan, at han gerne vilde aflægge et Vidnesbyrd ved Graven, men Johan havde frabedt sig det paa en Maade, der næsten virkede som en Fornærmelse. —

I flere Maaneder efter Begravelsen levede Smedefamilien under et dobbelt Tryk, dels den knugende Sorg over Aksel og dels en stadig nagende Angst for, at Johan skulde gaa fra Forstanden. Han var helt sær. Ansigtet var stift og forstenet, han sagde næsten ikke et Ord, ja man fik virkelig af og til det Indtryk, at det var en afdød, hvis Muskler endnu bevægedes mekanisk. Han kunde sidde en Dag igennem i sin Stol saa at sige uden at røre sig, Dagen efter kunde han arbejde sine tolv—fjorten Timer for saa atter at falde hen i en Døs. Om Natten hændte det ofte, at han ikke kunde sove, og flere Gange skete det, at han rejste sig og gik for først at vende tilbage ved Dag gry. Disse Nætter

var de strengeste for hans Kone og Børn. Han var jo vel næppe tilregnelig, og saa ja de havde fra Aksels Død en hemmelighedsfuld Skræk i sig, en Skræk, de ikke turde nævne, men som de heller ikke kunde lade være at tænke paa, naar Faderen var ude paa sine natlige Vandringer.

Det var især en Lørdag Nat, der var Angst i Smedens lille Sovekammer. Johan var gaaet lidt efter Midnat, og Anna laa og kunde ikke sove. Imellem græd hun ogsaa. I Kammeret ved Siden af laa de tre Døtre, men Karen, som den ældste hed, sov ikke. Hendes Nerver var blevet saa angrebne, at hun vaagnede ved den allermindste Uro. Hun havde da ogsaa hørt, at Faderen gik, og nu syntes hun at høre Moderen klage sig. Hun rejste sig og gik derind. Og hun fandt Moderen i den dybeste Vaande, men det gjaldt jo om at berolige.

„Moder, hvad er det?“

„Aa, det kan du ett forstaa, lille Karen det er . . . jeg er saa ræd . . . det kom saadan over mig . . . jeg er saa ræd for Mergelgraven. Men det kan du ett forstaa.“

Aa jo, Karen forstod det. Hun havde selv ligget søvnløs Nat efter Nat af samme Grund. Men i Nat syntes hun, det hele var værre end før — ligesom nærmere. Det faldt hende ind, at hun skulde kalde paa Broderen, og det gjorde hun. Han kom straks efter, og de saa paa hans Ansigt, at han forstod deres Angst. Han støttede sig til Fodenden af Moderens

Seng, mens Søsteren sad paa Sengekanten med Moderens urolige og feberhede Haand i sin.

Angsten var værre end nogen Sinde, og den forøgedes af deres egen Følelse af Afmagt.

„Hvad skal vi dog gøre?“ jamrede Moderen.

„Bede Gud om, at Fader maa komme hjem,“ svarede Datteren, greben af en pludselig Indskydelse.

„Ja kan du? — Jeg kan ikke.“

Og nu begyndte Karen med bævende Stemme at bede Fadervor. Under den sidste Del af Bønnen kom de to Pigebørn, der delte Kammer med Karen, ind barbenede og forskrækkede. Saasnart de var inden for Døren, bøjede de Hovedet og foldede Hænderne.

Da Karen havde sagt Amen, var det, ligesom der var kommet friskere Luft i Sindene. Moderen græd ikke mere, og Martin rettede sig op.

„Maa vi ligge ved dig, Mor?“ spurgte Pigerne.

„Ja, kom saa da.“

Et Øjeblik efter laa de to ti—tolv Aars Pigebørn paa hver sin Side af Moderen. De krummede sig velbehagelig i Varmen og krøb tæt ind til hende. Moderens Hænder gled ned over deres Arme, i hendes forpinte Ansigt var der Tilløb til et Smil.

En Times Tid efter hørte de en Skramlen ude i Gangen. Karen og Broderen skyndte sig til deres Kamre, men Smaapigerne, der var faldet i Søvn, blev liggende hos Moderen. Johan kom ind, og Anna glædede sig ved at iagttage, at han virkelig saa Smaapigerne. Han klædte sig af og gik i Seng. Anna saa,

at hans Benklæder var snavsede — det saa ud, som det var Lerpløre, der sad paa dem. Faa Minutter efter, at han havde lagt sig, sov han. Først ved Middagstid vaagnede han, og da havde han Feber. Han havde faaet en Forkølelse og maatte holde Sengen i flere Dage. Men der syntes at være en glædelig Forandring i hans sjælelige Tilstand. Han talte lidt en Gang imellem og syntes at være glad ved, naar Anna eller et af Børnene kom ind til ham. Efter Middag kom Karen for at rede Moderens Seng, og mens hun gik og syslede med det, fortalte hun noget om Aksel. Juleaftensdag havde Moderen set hans Fodspor ude i Haven, og Juleaften havde hun sat en Skaal med Svinesteg og Brød, Smaakager og Pebernødder derud, for om det skulde ske, at han kom igen. Julemorgen var Skaalen tom, men ved Siden af den laa der en halv Teglsten, hvori der var ridset: Tak, Moder. Glædelig Jul. Din ulykkelige Søn.

Faderen slugte hvert Ord og bad Karen hente sig Stenen. Det gjorde hun, og siden laa han og saa paa den hele Dagen. Om Eftermiddagen kom der en gammel Husmand, der gerne vilde hilse paa Johan. Da han kom ind, skyndte Johan sig at gemme Stenen under Dynen. Husmanden begyndte en Samtale om Vind og Vejr. Men inden ret længe gik han lige paa.

„Det er strengt for dig, kan jeg tænke mig, men der er en Ting, du skal huske, og det er, at Gud elsker Menneskene. Gud elsker dig Johan.

Han elsker ogsaa din Søn.“

Johan havde faaet meget at grunde over i det sidste Døgn. Først det, at han var gaaet ud til Mergelgraven med den bestemte Hensigt at lade Vandet tage sit fortvivlede Liv. Han var kommet saa vidt, at han sad paa Kanten parat til at lade sig glide, men med et kom det over ham, at han skulde hjem og se sin Kone og Børn endnu engang. Saa kunde det jo blive næste Nat. Dernæst Budskabet fra Aksel — aa, var han endda kommet ind Juleaften, den stakkels forkomne Dreng. Alt skulde have været glemt, og Faderen skulde have lukket op for al sin Kærlighed. Naa, det var jo frugtesløst at prøve paa at opforgylde Fortiden. Men glad var Johan ved Sønnens Hilsen, skønt den ikke var til ham. For nu syntes han, det lennede en Smule med de Helvedestanker, han havde gaaet og bakset med i lange Tider. Sønnen troede ikke paa Gud — altsaa gik han fortabt. Saadan lød den gamle Formel. Men nu da det drejede sig om ens egen Søn, faldt det ikke saa let at gaa ind derpaa. Og selv om saa var. Vilde Johan i det hele kunne være i Himlen, naar han vidste, at hans Søn var det andet Sted? Der standsede Tanken.

„Din ulykkelige Søn,“ stod der paa Teglstenen. Jamen naar han var ulykkelig, maatte han jo i alt Fald længes efter noget bedre. Og saa længe man længtes efter det gode, kunde man vel ikke gaa fortabt. Nej, det var da klart, for Gud elskede Menneskene —

Ja, Gud elskede Menneskene.

„Han kan altsaa reddes endnu, min kære Dreng! Vi kan mødes i Himlen. Og da skal vi forstaa hinanden og hjælpe hinanden og altid være glade.“

Men saa maatte der altsaa være Omvendelse efter Døden? Johan gjorde en Grimase ved at tænke paa alle de Gange, han hoven og afgjort havde nægtet dette. Han vilde nok komme til at tage mange Ord i sig igen; han fik Brug for manges Overbærenhed. Hvor det var flovt at maatte indrømme, at hans Tale havde været Hovmod, Haardhed og Uvidenhed i Stedet for Kærlighed og Visdom.

Han bed sig i Læben, saa det smertede. Havde han dog tiet! Havde han bare.

Men alt det vilde han kunne bære, blot han vidste sin Søn frelst. Var der ikke meget, der undskyldte ham? Hvem havde lært ham Guds Kærlighed at kende? Ogsaa der følte Faderen sin Skyld. Havde han gjort noget, var det da snarest at stille sig imellem Gud og Drengen. Ja saadan var det! Drengen stod i Skygge, han frøs, derfor søgte han Befrielse — og endte i Mørket.

„Det var jo min Skyld — min Skyld altsammen. — Jamen min Søn kan da heller ikke gaa fortabt paa Grund af min Forsyndelse. Og er det saa alligevel min Skyld altsammen? Jeg mente jo, det var det rette.“ Ja, Uforstand og Mangel paa Kærlighed — det var hans svage Sider. Det var saavist ikke for tidligt at faa det opdaget.

— — —

Dengang Johan blev rask igen, lovede han sig selv aldrig mere at gaa ud om Natten, og det Løfte holdt han.

V

Aarene gik. Smedefamilien havde ikke stort med andre at gøre. De gamle følte ingen Lyst til at gaa i Byen, og de unge havde stadig en Fornemmelse af, at de betragtedes som „Morderens Søkende“, og derfor blev ogsaa de hjemme. Men Følgen af deres egen indre Nød og de kølige Blikke udefra blev, at de levede sig nær sammen. Der var megen Stilhed i Hjemmet, men ogsaa megen Ømhed. En Gang imellem gik Anna og Børnene til Missionsmøde, Johan var aldrig med, og da en af Lederne engang bad ham komme hen og tale, svarede han, at nu havde han baade prøvet at være Tolder og Farisæer, nu vilde han forsøge at blive Samaritan. Manden blev fornærmet og gik sin Vej. I Kirken kom han ofte, og det hvad enten Præsten var Missionsmand eller grundtvigsk. Ellers saas han kun uden for Hjemmet, naar han var paa Besøg hos fattige og syge, mest saadanne, som havde lidt meget af Sorg og Ensomhed.

Men Johan var stadig en søgende Sjæl. Han var begyndt at interessere sig for de grundtvigske Folk i Egnen. Der var alligevel en Del af dem, som lod til at være glade og forstod at være det uden at blive vilde. Han selv havde aldrig kunnet finde denne gyldne Middelvej, og selv om han nu fandt den, følte han sig altfor belastet og bøjet til at vandre ad den. Men hans Børn — var der nogen Mening i, at deres Ungdomsglæde skulde visne hen, fordi han var en stor Synder?

En Aften kom Johan forbi Forsamlingshuset, og da

han hørte Folk le derinde, listede han hen til Vinduet og kiggede ind. Han saa en meget svær Mand staa paa Talerstolen — han læste nok op af en Bog og saa forandrede han sin Stemme. Det lød for Resten helt pudsigt. Men hvad! Nu gav han et Snork med Næsen, den tykke derinde, og Folk sad og kluklo. Johan ønskede, han sad inde midt imellem dem. Han havde ikke leet i snart tyve Aar.

Et Par Dage efter, da han og Sønnen var alene i Værkstedet, sagde Faderen — som en selvfølgelig Bemærkning i Forbigaaende —: „I kan jo godt gaa hen i Forsamlingshuset, du og Pigerne, naar der er Møder eller saadan noget.“

Sønnen blev højlig forbavset, men svarede ikke. I Vinterens Løb var Smedebørnene flere Gange med til Møder og Oplæsninger derhenne. De var altid to eller tre sammen, det var, som de ikke turde gaa derhen alene. Baade Johan og Anna var glade ved disse Smaasure, for Børnene havde gerne et og andet at fortælle, naar de kom hjem, ja det hændte, de var helt oprømte, og de to gamle sad og badede sig i Børnenes glade Smil.

Smedebørnene kom ogsaa i Forbindelse med andre unge, og de opdagede med glad Forbavselse, at disse godt vilde snakke med dem. Det var især de to yngste, der fik Udbytte af det. Karen var kommet paa et Hospital, hun vilde være Sygeplejerske, og Sønnen var stille og noget ængstelig af sig. Men de to yngste var Fyr og Flamme, det slog især ud, nu da de kom sammen med andre. Det hændte, de sang, naar de

var alene i Køkkenet, ja en Dag tog de endog hinanden om Livet og valsede. Men da Faderen kom i det samme, fo'r de forskrækkede fra hinanden og hver sin Vej.

Faderen blev staaende og snakkede med sig selv. „Ja, det har du da opnaaet, at de er bange for dig allesammen.“

En Efteraarsaften da der endnu ikke var blevet tændt Lys, og de to yngste og Moderen var alene i Stuen, begyndte Pigerne at tale om Agnes Damgaard, som skulde paa Højskole til Sommer. Agnes var den enes Præstekammerat.

„Ja, det skal være saa morsomt,“ sagde den ene.

„Jamen du — man lærer ogsaa meget,“ svarede den anden og gav hende et Puf med Foden.

„Jo, de lærer jo baade at sy og at brodere.

„Ja, det gør de rigtignok — de lærer meget.“

Pigerne vedblev en Tid med at drøfte, hvor megen Nytte man kunde have af en saadan Højskoletur. De talte hele Tiden, som de var ene i Stuen, men endelig greb da Moderen ind i Samtalen.

„Vilde I gerne med hende?“

„Ja—a da, Mor!“

„Det var jo ikke helt umuligt, andet end Fader sagde ja. Jeg skal prøve at snakke med ham om det.“

Om Aftenen, da de var kommet i Seng, fortalte Anna sin Mand om Bodil og Johannes Ønske, og Johan gik straks ind paa Tanken.

Dagen efter fortalte Moderen Pigerne, at Fader gav Lov, og de blev saa glade, at de dansede Runddans om

Moderen, og ikke saa snart kom Faderen ind fra Smedien, før de fo'r mod ham og kyssede ham til Tak. Dagen igennem gik Johan omkring næsten grædefærdig af Glæde. Kunde man virkelig faa det saadan med sine Børn — aa Herregud endda.

Hen paa Vinteren skulde Døtrene udstyres til den daglig drøftede Højskoletur. De skulde være borte i tre Maaneder og helt over til Fyn, saa der skulde meget til, Sommerkjoler, Forklæder, Støvler osv. Pigerne vilde gerne have baade i Pose og Sæk, og Faderen sagde ja til det altsammen, men Anna holdt igen. De skulde vel se ordentlige ud, men der var jo dog en Maade, og saadan som hun vilde, blev det.

Foraaret var meget langt borte det Aar, syntes de to Søstre, men endelig blev det da Maj, og de tog af Sted. Johan var alt andet end godt tilpas i den følgende Tid. Døtrenes sprudlende Humør, deres friske Ansigter og hele Ungpigeynde var blevet en Del af hans daglige Brød. Maaske den vigtigste. Og ingen ung Pige kunde længes mere efter Brev fra den udkaarne, end han længtes efter at høre fra sine Døtre. Og saa kom der da Brev, der kom et og to og tre. Pigerne var i den syvende Himmel, hvis det overhovedet kunde gøre det. De fortalte om Skolearbejdet, om Lærerne — gjorde lidt Nar af en og roste en anden — og om Forstanderen. Ham var der simpelt hen ikke Mage til i Verden. Det var ganske bestemt. Siden fortalte de om Kammeraterne, hvoraf adskillige snart gik over til at blive Veninder, om smaa Gilder paa Kamrene, hvor de spiste Femøreskager og holdt Taler — der var og-

saa dem, der røg Cigaretter, men det gjorde de nu ikke, Forstanderen kunde heller ikke lide det — og om, hvordan Bundbrædderne i Sengen undertiden havde en ubegribelig Tilbøjelighed til at falde ud.

Forældrene, især Johan, morede sig kostelig over de ofte meget muntre Beskrivelser, og de maatte jo ogsaa selv have Pennen fat. Johan skrev til Døtrene, at han kunde mærke, de var glade ved at være paa Skolen, men han vilde gerne vide, om de slet intet hørte om Guds Rige. En Uges Tid efter svarede Bodil, at det gjorde de nok, ikke saa meget ligefrem, men de mærkede, hvordan det laa bagved. Forældrene maatte endelig ikke tro, det var Løjer og Langkaal altsammen, men det var den Slags, det var lettest at skrive om. Netop det bedste, de hørte, havde hun ikke rigtig Magt til at gengive. Maaske hun bedre kunde, naar hun kom hjem.

Johan nikkede anerkendende, da han havde læst Brevet — og læste det derpaa nok en Gang.

Endelig kom August, og Johan og Anna fik deres Piger hjem. Johanne kom straks i Plads hos Høkeren ved Siden af, hvor hun før havde været, Bodil derimod skulde hjælpe sin Mor. I September fik de Besøg af et Par fynske Veninder, et Par rigtige Livstrykker, begge ivrige Sangere ligesom Bodil og Johanne. Og hver Aften var Smedens Dagligstue fuld af Højskoleminder, Latter og Sang. Johan sad henne i sin Krog og hørte til. Han nød især Sangen og opfordrede idelig Pigerne til at blive ved. Det var ikke blot danske, men ogsaa norske og svenske, de sang, især de sven-

ske kunde Johan godt lide. Og naar de fire Piger sad med Sommerminderne i Smil og Blikke og sang Versene

„De gamla, de kloka må le.
Vi äro ej förståndiga som de.
Ty vem skulle sjunga
Om våren den unga,
Om vi vore kloka som de?

I mänskor, förglömmet Eder gråt,
Och kommer och följer oss åt!
Se fjärran vi gånga
Att solskenet fånga.
Ja, kommer och följer oss åt.

Så gladeligt hand uti hand
Nu gå vi till fågel Fenix land,
Ett sagoland, som skiner
Av smaragder och rubiner.
Nu gå vi till fågel Fenix land.“

— da var Johan i sit Es. „Og saa skal vi have den,“ sagde han, „„Kom Liljer og Akkelejer“.“ -

Og straks stemte Fynboerne op med den gotlandske Folkevisen:

„Uti vår hage där växa blå bär.
Kom, hjärtans fröjd!
Vill du mig något, så träffas vi där.
Kom, liljor och akvileja,
Kom, rosor och salvia!
Kom, ljuva krusmynta,
Kom, hjärtans fröjd!

Fagra små blommor där bjuda til dans,
Vill du, så binder jag åt dig en krans.

Kransen den sätter jag sen i ditt hår.
Solen den dalar, men hoppet uppgår.

Uti vår hage finns blommor och bär.

Kom, hjärtans fröjd!

Men utaf alla du kärast mig är.

Kom, liljor och akvileja,

Kom, rosor och salivia!

Kom, ljuva krusmynta,

Kom, hjärtans fröjd!"

— — —
Johan sad lidt i sine egne Tanker. Pludselig borede et Suk sig op gennem hans stille Glæde, og han udbrød: „Det var noget, vi ett lærte i min Skoletid.“

„Hvad for noget, Fader?“

„At være glade.“

VI

Johan var og blev en af Sognets mest omtalte Mænd, og Grunden var den, at der var en stadig Uro, en vedvarende Higen over ham, mens det ellers var god gammel Rønbjerg-Skik, at man efterhaanden faldt til Ro. Det kunde vare længere eller kortere Tid, inden det skete, men til Ro faldt de alle, og inden var de heller ikke regnet for rigtig voksne. En faldt til Ro i sin Rigdom, en anden i sin Fattigdom, en forsonede sig med sin halve Lykke, en anden med endnu mindre — hvad det kunde jo ikke blive anderledes, det maatte

altsaa være Guds Vilje, at det skulde være saadan, og med den Tanke bestyrkedes man i det bestaaende. Nogle havde engang ejet en Trang i deres Sind, som de først fik tilfredsstillet ved at slutte sig til en af de kirkelige Retninger, men naar det var opnaaet, faldt ogsaa de til Ro.

Men Johan var ikke fra Rønbjerg, det blev ved at være kendeligt. At Aksels Død kunde sætte hans Sind i stærk Bevægelse, det var forstaaeligt, men nu — mange Aar efter — da han sad med sit gode Udkomme, og hans Børn skikkede sig godt og i Evner og Dygtighed slet ikke stod tilbage for andre Rønbjergunge — nu kunde han da gerne lade Hvilen falde paa sig, den behagelige, hyggelige Rønbjerg hvile.

Men Smeden var stadig Overraskelsernes Mand. At han ikke havde været til Missionsmøde siden sin Søns Død, var svært nok at fatte, og et Par af de hellige havde ogsaa en viss Tilbøjelighed til, hvor de mente at finde Øre derfor, med et Suk, der dog ikke kom allerdybest fra, at antyde, at Johan vist var faldet fra. Men andre Steder havde de en umiddelbar Følelse af, at her gik den Slags ikke, her vederkvægede man ikke sin Sjæl ved Bagvaskelse.

Adskillige var der dog af Johans gamle Venner, som havde ondt ved at forstaa, at han gav sig mere og mere af med Verdens Børn og saa vidt man vidste uden en eneste Gang at forkynde Guds Ord for dem. Han gik til fattige og syge, og det var for saa vidt meget godt, men han gik ogsaa til saadanne, som man

ligefrem kunde kalde ringe Folk, Mennesker, som selv i et og alt var Skyld i deres Elendighed. At give dem baade Mad og Penge — var det ikke ligefrem at hindre Udøvelsen af Guds retfærdige Straf?

Det vakte ogsaa nogles Forargelse, at han nu og da arbejdede gratis for en og anden. En Mand som Thomas Thomsen, der havde sit store Besvær med at faa Tusind Kroner sat hen hvert Aar, var især utilfreds. Var der Mening i, at Johan tog Betaling af en og ikke af en anden? Nu i Foraaret havde han endda gjort en Arbejdsvogn i Stand for en Mand, der havde over en Tønde Hartkorn, ja han havde lagt Ringe om to af Hjulene og dog ikke taget saa meget som fem Øre for det. Var det retfærdigt?

„Thi,“ sagde Thomas til sine Venner, „vi andre skal jo betale for alt, hvad vi faar lavet, men Jens Peder giver han det hele efter. Er det at holde faste Priser? Er det Lighed?

Tjener han for meget, var det jo godt, om han satte Priserne ned. Men nu er det jo saadan, at han har hele sin Indtægt fra os andre, saa strengt taget er det os, der har betalt Jens Peders Vogn. Paa en Maade kan En sige, at Johan har givet vore Penge væk — mon det nu egentlig er en kristelig Maade at behandle Folk paa?”

Derimod fortalte Thomas ikke, hvordan det var gaaet ham, da han for en Maanedes Tid siden havde været henne at betale sin Smederegning. Den var paa 43 Kr., men Thomas mente, om den ikke kunde af-

rundes til 40, det var jo et mere lige Tal, og Johan havde vel egentlig saadan begyndt at give en Slags Rabat — efter hvad Folk sagde.

Dertil havde Johan svaret: „Ja, vi skal jo hverken have Guld eller Sølv med ind i Guds Rige, Thomas, og hvis du tykkes, du har ondt ved at betale det alt-sammen, kan du saa godt blive fri. Vorherre skaffer nok mig Brødet den Tid, jeg har tilbage.“

Var det nu en Maade at tage det paa? spurgte Thomas sig selv. Een Ting var Smederegning og en anden Ting Guds Rige — desuden gik Johan jo ikke engang til Møde mere. Men Thomas skulde nok betale, hvad han skyldte, han trængte ikke til Fattighjælp, og naar han ikke kunde faa det som en Ret, saa . . .

Thomas trak Pungen op og betalte, skubbede et mut Farvel ud af Munden og gik hjem. — Der var ogsaa nogen, der tænkte anderledes. Men alle blev de forbavsedes, da Johan en Aften gav Møde i Missionshuset. Der skulde være Samtalemøde, men Johan tog straks Ordet.

„Naar jeg er kommet her i Aften,“ begyndte han, „saa er det for at fortælle lidt om, hvad jeg har oplevet siden jeg var her sidst. Jeg har haft mange tunge Oplevelser, som I jo ved, og jeg har haft megen Uro i mit Sind. Derfor er mit Livssyn ogsaa blevet anderledes efterhaands . . .

Jeg var en stor Synder, da jeg blev omvendt, men dengang det var sket, troede jeg, at nu var alting i Orden. Jeg havde det ligesom en nykonfirmeret Dreng, der tror, han er Mand med det samme. Jeg begyndte at prædike, og jeg havde let ved at finde Ord. Folk sagde,

jeg gjorde det godt, og det troede jeg ogsaa selv. Nu har jeg haft meget at fortryde i mine Dage, men noget af det, jeg har angret mest, var de Prædikener. For jeg talte ud af Hovmod, jeg dømte de andre med Velbehag, jeg følte mig godt tilpas ved det, at jeg kunde over dem.

Nu vil I maaske sige, at det jo da var sandt, hvad jeg sagde, at man skulde omvende sig for at blive salig. Ja, det var det. Men det kan ett slaa til, at man siger en Sandhed, hvis den ett ogsaa er sagt i en god Mening. De Sandheder, der bæres af Hovmod og Had, de er forgiftede og værre end hele Løgne. Hvad hjælper det, hvor mange gode Ting, der er kommet i en Suppegryde, hvis der ogsaa er kommet Gift i. Saa kan det jo da aldrig blive en god Ret Mad, selv om den maaske ser nok saa god ud. De rigtig haandfaste Løgne dem kan Folk dog nogenledes vare sig for, men forgiftede Sandheder og forløren Hellighed det glider i dem. Det gled i alt Fald i mig, indtil jeg endelig saa, hvad jeg kun havde øjnet i enkelte Glimt, at Gud elsker Mennesker, han elsker os alle sammen, og føler vi det, maa vi ogsaa kunne vise det over for hverandre ikke mindst dem, der ikke har lært Gud at kende, ikke ved at prædike baade i Tide og Utide, men ved at hjælpe dem. En Mand, der er i Forlegenhed, han trænger mere til en Haandsrækning end til en Prædiken.

Hvad er det, vi allesammen vil. Vi vil *leve*. Det er det, der er saa svært. At lukke sig op og lade Livets guddommelige Rigdom bølge gennem ens Sind, det er

Kunsten, men vi lukker os i, eller ogsaa vi bliver vilde og skaber os. Jeg har prøvet begge Dele. Hvem er der saa, som lever? Børn, der leger med Liv og Lyst, de lever. En Mand, der arbejder med Fynd og Klem og godt Humør, han lever. En Moder, der pusler om sine Børn med Omhu og Glæde, hun lever. Naar man hjælper en Dreng at fange en Ko, der er rendt fra ham; naar man morer sig over en Hundehvalp, der render rundt efter sin Hale; naar man fryder sig over Kornet paa Marken, Blomsterne i Haven og vores egen lille Aa og Dal hernede; samtidig med alt dette — naar man føler Guds almægtige Kraft risle gennem ens Sjæl, ja, da lever man.

Nu er det slemt nok at skulle sige, at de fleste af mine Levedage har været døde og ikke levende, ogsaa efter min Omvendelse. Naar jeg ser tilbage paa mig og mange af mine Venner, tykkes jeg, der var noget sært spøgelseagtig over os. Vi havde et Haab om en Salighed, vi engang skulde naa, men at det skulde begynde med Livet her i Verden, det forstod vi ikke. Tværtimod — her i Verden var vi hjemløse.

Og hvordan var vi over for andre. Ja, I kender Ordet: du skal ikke ihjelslaa. Det betyder ikke blot, at man ikke maa slaa Mennesker ihjel, men ogsaa, at man ikke maa slaa deres Livsglæde, deres Tro og deres Haab ihjel.

Det har jeg gjort, og det har mange af jer gjort over for vore Folk og først og sidst over for vore Børn. Hvad jeg har høstet, ved I.

Ja, kære Venner, Gud elsker os elendige Menne-

sker, og vi skal elske Livet. Kun derved bliver vi hans højbaarne Børn.“

Johan tørrede Sveden af sit Ansigt og satte sig med et langt Lettelsens Aandedrag — nu havde han faaet det læsset af sig.

Der havde været aandeløs stille i Forsamlingen, og heller ikke nu, flere Minutter efter hørtes der nogen Samtale. Den første, der sagde noget, var Niels Bødker, han bøjede sig over til Søren Kusk og hviskede: „Ja der var meget sandt i det — den Mand ved, hvad han siger, og han forstaar at lægge det ud.“

„Ja, jow,“ svarede Søren Kusk og kløede sig i sit Skæg.

Men nu rejste Mads Torgaard sig, banede sig Vej ud fra sin Plads og hen foran Forsamlingen. Han stod et Øjeblik stille og syntes smertelig berørt. Det lidende Udtryk i hans Ansigt gik efterhaanden over i et strengt — det var, som han tog sig sammen: det maatte saa være.

Han lagde den ene Haand oven paa den anden, vendte Blikket op mod Loftet og lod det dvæle der nogle Sekunder. De forsamlede var revet ud af deres stille Tanker, de fulgte Mads Torgaards stumme Spil med Spænding: Hvad vilde der ske?

Mads Tordenskjold, som hans Uvenner kaldte ham, var ikke at spøge med, egentlig var han heller ikke afholdt af sine Meningsfæller, og dog havde han en umaadelig Magt over dem, en Magt, der var grundet paa hans overordentlige Talegaver og ubøjelige Haardhed.

„Kære Venner i Kristo —“

Folk spilede Øjnene op — saa! nu kom det! Hvad vilde han sige?

„Kære Brødre og Søstre. Nu har vi mange Aar været forsamlede Gang paa Gang i dette Guds Hus for at høre hans Ord, saadan som skrøbelige Mennesker, der gerne vil være ydmyge Redskaber i Guds Haand, saadan som de har kunnet udlægge det, og jeg spørger eder, Venner, er I ikke gaaet opbyggede herfra?

Jeg ved, I vil give mig Ret. Mangt et saaret Sind har fundet Helbredelse, mangen en tvivlende og stridende har fundet Fred. Mange Øjne er blevet duggede, ikke af Smertens og Syndens Taarer, men af Frelsens og Fredens ...“

Der var flere Kvinder, der pudsede Næse, ogsaa enkelte, der tørrede Øjnene. Mads Torgaard saa det og gik videre.

„Men aldrig havde jeg tænkt, at disse Vægge skulde have blevet Vidne til en Tale som den, der blev ført i Aften, en Tale, hvor Jesu Navn ikke engang blev nævnt, men i Stedet for Syndens Sold, som er Døden, og Frelsen ved Jesu uskyldige Blod paa Golgathas Kors blev der talt om Køer og Hunde, og jeg ved ikke hvad!

Nu vilde jeg nok spørge: Kan det frelse os fra vore Synder?

Nej, kære Venner, det er kun skønne Ord, tomt Kling-Klang — maaske den Slags, de hører paa Højskolerne — men falsk er det — det er Vejen til Afgrunden. Kære Venner, jeg advarer jer ud fra min

Sjæls inderste: *Vogt jer for Vejen til Fritænkeriet*, hvor kønt den end kan være beplantet! Fornægtelsens Vej lokker og drager, men den fører lige direkte til den evige Fortabelse.“

Mads Thorgaard endte med at gaa ned fra en høj Tøne, udslynget med Tordenkraft, til en kælderdyb og ganske svag, næsten spøgelseagtig Tone, hvormed han sluttede sin Tale.

Der var Graad og Bevægelse i Salen, især blandt Kvinderne, man havde set en umaadelig Afgrund foran sig, og Folk aandede tungt og feberhedt.

Efter en lille Tids Forløb bøjede Niels Bødker sig atter over mod Søren Kusk og hviskede: „Nej, det er nu sikkert nok, at selv om Johan har et godt Mundlæder, saa kan han ett staa sig for Mads, og Mads han har rele nok Mod til at sige Sandheden.“

„Ja, jo-w, det er rigtigt nok,“ svarede Søren og kløede sig i Skægget.

Johan havde rejst sig op, Folk strakte Hals — hvad vilde der ske? Vilde Johan vove at sætte sig op mod selve Mads Torgaard?

„Det, du sagde om Ydmyghed og Skrøbelighed, det var i sig selv fuldkommelig sandt, men i din Mund, Mads Torgaard, var det Løgn, for du talte hverken ud af Ydmyghed eller Kærlighed.

Hvad det andet angaar — ja, saa sagde du jo ikke rent ud, at jeg var Fritænker, men at det laa bag ved det hele, er der vel ingen, der tvivler paa.

Ja, nu gaar jeg, saa du behøver ett at gøre dig Ulejlighed. Men til I andre gamle Venner vil jeg endnu en

Gang, og ikke mindst ovenpaa Mads Torgaards Tale, sige: vaer jer for de forgiftede Sandheder.“

Johan tog sin Hat og Kæp og gik, rank og rolig, ud af Salen. Der var blevet almindelig Uro, Folk stak Hovederne sammen og drøftede det forefaldne.

„Saa er der jo ogsaa det med Johan,“ bemærkede Thomas Thomsen til sin Sidemand og Nabo, „at han skulde holde faste Priser. Den ene skulde jo ett give mere end den anden.“

Johan var kommet ud paa Vejen. Det var behagelig køligt, imellem de drivende Skyer glimtede Stjernerne ned til ham. Han standsede et Øjeblik, bøjede Hovedet bagover og saa paa Himlen, idet han badede sine Lunger i dybe Aandedrag. „Ja er der sine Steder lavt til Loftet, saa er der til Gengæld højt til Himlen,“ tænkte Johan og gik. Han havde pludselig faaet saadan en Længsel efter Hjemmet. Dér blev han forstaaet, dér var han tryg. Men nu var det sent, og han kom til at tænke paa, at de jo maaske var i Seng. Han blev derfor glad overrasket, da han traadte ind og saa alle sine fire Børn i Stuen. Karen, Sygeplejersken, var uventet kommet hjem paa Besøg. Henne i Køkkendøren stod Anna og smilede, hun havde lige faaet Madam Brun sat over Ilden. — Og denne bevægede Aften endte med megen Glæde.

VII

Johan blev over tre og halvfjerds Aar gammel — det er saamænd ikke mere end en halv Snos Aar siden han

døde. Han var efterhaanden blevet en af de mest agtede Mænd i Rønbjerg Sogn; noget af Glansen kom vel ogsaa fra hans Børn, som det var gaaet saa godt. Karen var blevet Oversygeplejerske paa Fjordby Sygehus, og det var noget, man kunde høre baade her og der, hvor godt hun var lidt af de syge. Martin havde forlængst overtaget Forretningen, hvis Omfang og Anseelse voksede Aar for Aar. Selv var han som sine to yngre Søstre blevet giftet ind i ansete Rønbjergslægter, og Johan havde i flere Aar været Bedstefader. Men nu var han altsaa blevet syg, den gamle, og han sagde selv, at nu var det nok ved at blive Fyraften. Det havde han heller ikke noget imod, for han længtes efter at se Anna igen — hun var død en fem-seks Aar i Forvejen — i Tankerne havde han et Navn til, men det nævnte han ikke for nogen.

Der kom mange og besøgte ham i det sidste Par Uger, han laa. Men hvad der vakte mest Forbavselse — og vist tillige bragte ham den største Glæde — var, at Mads Torgaard og hans Kone kom. Samtalen kom snart ind paa alvorlige Ting, og de strejfede ogsaa de forskellige Livssyn.

„Ja, det er galt,“ udbrød Mads Torgaard, „det er galt, at vi opholder os saa meget ved det, der skiller, i Stedet for at samles om det, der er fælles. Vi, der i Virkeligheden vil samme Vej, skulde jo lære at række hverandre Haanden i Stedet for at skubbe hverandre i Grøften.“

Efter en Stunds Tavshed spurgte Sine Torgaard, om de skulde synge en Salme. Johan svarede ja Tak. Mads

og Sine sang nu tre Salmer, og de var begge kendt for at synge ualmindelig godt. Lidt efter rejste de sig, og da Johan og Mads sagde Farvel til hinanden, trykkede de gentagne Gange hinandens Hænder, og begge havde Taarer i Øjnene. —

„Ak ja, hvor det er dejligt at faa Fred med Folk,“ tænkte Johan, da han var alene, — „men jeg fortryder alligevel ikke Striden.“

Han saa hen paa den Flaske Hindbærsaft, som Sine Torgaard havde haft med. Solstraalerne spillede paa den dybrøde Farve — han havde næsten aldrig set noget saa smukt. —

Dagen efter døde Johan, og Ugedagen efter blev han begravet. Der var et usædvanligt stort Ligfølge, og Præsten talte over følgende Ord fra Davids Salmer:

„Kun for Gud er min Sjæl stille, fra ham kommer min Frelse.“

.

Kun for Gud vær stille, min Sjæl! thi af ham er min Forventning.

Kun han er min Klippe og min Frelse, min Befæstning: jeg skal ikke røkke.“

INDHOLD

	Side
Karl Lillekone.....	5
En rask Mand.....	68
Den gale Smed.....	130

Anders Uhrskov: *Hedevig og hendes Datter.*
Fortælling. Kr. 3.00.

„Hedevig og hendes Datter“ rummer tro Skildringer af Livet, som det leves blandt Bønder, baade Hellig og Søgn. Den fortæller om „en lille Landsbypiges Skæbne fra hun som lille Pige med lyst Sind og lyst Haar leger med sine Søkende i Forældrehjemmet, til hun som gammel, graaet Kone gaar og smaasnakker med sit Barnebarn i den samme Have, der har set hende selv som Barn.“ (Provinskorrespondance).

Thit Jensen: *Stærkere end Tro.* Roman.
Kr. 3.50.

Som Flertallet af denne Forfatterindes Nutidsromaner, er „Stærkere end Tro“ bygget over et Problem, udtrykt gennem typiske Figurer. Her staar en stor Missionshøvding, der mener at Troen er det væsentlige i Kristendommen, overfor en ung Kvinde, der mener, at det ene kommer an paa Gerningerne. Han er en stor Kvindeforfører og dog ikke nogen almindelig Hykler — thi han er stadig en brændende Troende og stoler paa Naaden. Hans Skæbne bliver tragisk og ejendommelig.

Kristoffer Nyrop: *Frankrig.* 1.—6. Oplag.

Indhold: Rolands Kamp. — Ridderlige Idealer. — La panache. — Gennem Nederlag til Sejr. — Gloria victis. — Litteratur og Videnskab. — Skønhed og Glæde. — Sproget. — Franske Laaneord. — Frihedens Land. Kr. 1.25.

Bogen er en Hyldest til fransk Kultur fra en Mand, der har viet Studiet af fransk Aand, fransk Sprog og fransk Digtning hele sit Liv. „Skønhedens, Glædens og Højhedens Land“, kalder Prof. Nyrop Frankrig i disse Skildringer, „der har en Højsangs Knaphed“ (*Vort Land*) og betager ved deres varme Begejstring, sikre Viden og overlegne Aand.

Christian Houmark: *Veje, der skilles.* Kr. 3.75.

Ligesom i den fine og ægte lille Fortælling „For de Andre“, der udkom 1913, er Emnet i „Veje, der skilles“ en ung Piges knuste Hjerter. Hun er Ekspeditrice, og hendes Forlovelse med Kandidaten løber ud i Sandet, fordi hun ikke er fin nok eller han er „for fin“. Hun kommer ud paa et Skraaplan, og Christian Houmark skildrer, snart med varm Medfølelse, snart med stilfærdig Humor hendes Liv og de Mennesker, der omgiver hende.

Svend Leopold: *Grevinde Hardenberg.* Roman.
1.—3. Oplag. Kr. 3.75 hft.; Kr. 5.75 indb.

Repræsentanter for dansk Adel og dansk Aandsaristokrati er i denne Roman snærtet med Satirens Svøbe. „Blandt de forholdsvis faa moderne Satirikere her i Holbergs Land er Svend Leopold den vrede Satiriker, ligesaa udpræget som Gustav Wied var den lystige.“ (Hans Brix i *Dagens Nyheder*). I Bogen skildres dansk „Highlife“, som det former sig om Sommeren paa det grevelige Gods og i Vintersæsonen i Grevindens Salon og Hovedstadens Restauranter.

Johs. Paludan-Müller: *Alt dette vil jeg give Dig.* Fortælling. Kr. 4.00.

Ligesom „Drøm og Daad“ og „Marie Fergusson“, der begge har vundet *Johs. Paludan-Müller* mange Læsere, foregaar ogsaa hans nye Roman „Alt dette vil jeg give Dig“ i Napoleonstiden. Vi lærer et stille, schweizisk Præstehjem at kende; to af Præstehjemmets Beboere drages af Æventyrglansen, der staar om Napoleon og hans Hær, mens Sønnen bliver i Hjemmet og ofrer sig for et menneskekærligt Arbejde i Menigheden. Den tankerige og underholdende historiske Fortælling er bygget over et indgaaende Kendskab til Tidens Mennesker og Skikke.